

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GİRİŞİMCİLİK VE YENİLİK YÖNETİMİ
ANABİLİM DALI

**ÜNİVERSİTE'DE ÖĞRENİM GÖREN ÖĞRENCİLERİN
GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMLERİNİ ETKİLEYEN
FAKTÖRLERİ BELİRLEMeye YÖNELİK BİR ALAN
ARAŞTIRMASI: AKSARAY ÜNİVERSİTESİ VE ŞIRNAK
ÜNİVERSİTESİ İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER
FAKÜLTESİ İŞLETME BÖLÜMLERİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Doç. Dr. Rifat BİLGİN

HAZIRLAYAN
Erol KILIÇLI

ELAZIĞ-2018

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GİRİŞİMCİLİK VE YENİLİK YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

ÜNİVERSİTE’DE ÖĞRENİM GÖREN ÖĞRENCİLERİN
GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMLERİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLERİ
BELİRLEMeye YÖNELİK BİR ALAN ARAŞTIRMASI:
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ VE ŞIRNAK ÜNİVERSİTESİ
İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ İŞLETME
BÖLÜMLERİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Doç. Dr. Rifat BİLGİN

HAZIRLAYAN
Erol KILIÇLI

Jürimiz, ... tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonunda bu yüksek lisans /doktora tezini oy birliği / oy çokluğu ile başarılı saymıştır.

Jüri Üyeleri:

- 1.
- 2.
- 3.

F. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun ..... tarih ve ..... sayılı kararıyla bu tezin kabulü onaylanmıştır.

Prof. Dr. Ömer Osman UMAR
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖZET**Yüksek Lisans Tezi**

Üniversite’de Öğrenim Gören Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimlerini Etkileyen Faktörleri Belirlemeye Yönelik Bir Alan Araştırması: Aksaray Üniversitesi ve Şırnak Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümleri Örneği

Erol KILIÇLI

Fırat Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Girişimcilik ve Yenilik Yönetimi Anabilim Dalı

Elazığ-2018; Sayfa: XII+102

Ülkelerin ekonomik ve sosyal yönden kalkınması sürecinde girişimciliğin önemi yadsınamaz. Öyle ki, bölgesel ve ulusal kalkınmada hükümetlerin pasif kaldığı kimi durumlarda girişimciliğin veya girişimcilerin öne çıktığı ve bu açığı kapatarak var olan ihtiyacı karşıladığı görülmüştür. Girişimcilik, iç ve dış etkenlerden etkilenen bir niteliğe sahiptir. Kişisel özelliklerden aile çevresine, toplumsal kültürden eğitime varıncaya kadar bir dizi etken girişimcilik eğilimlerine etki etmektedir. Örneğin yapılan pek çok araştırma eğitim yoluyla bireylerin girişimcilik eğilimlerinin değiştirilebildiği, dolayısıyla eğitim ile girişimcilik eğilimi arasında yakın ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bu çalışmada, farklı üniversitelerde öğrenim gören öğrencilerin farklı düzeyde girişimcilik eğilimlerine sahip olup olmadıklarını saptamak, varsa bu farklılıkların girişimcilik eğilimlerini belirleyen faktörlerden hangilerinin daha anlamlı bir farklılık oluşturduğunu incelemek ve demografik değişkenlerin öğrencilerin girişimcilik eğilimlerini ne oranda etkilediğini araştırmayı amaçlanmıştır. Bu kapsamda, araştırmanın ilk üç bölümünde girişimcilik kavramı kuramsal olarak ele alınmış, girişimci kişiliğin özellikleri, girişimciliğe etki eden faktörler gibi konular irdelenmiştir. Dördüncü bölümde ise, Şırnak ve Aksaray üniversitelerini içeren saha çalışmasına yer verilerek hipotezler sunulmuş ve elde edilen bulgular yorumlanmıştır.

Bu bağlamda, Şırnak Üniversitesi İşletme Bölümü öğrencileri ile Aksaray Üniversitesi İşletme Bölümü öğrencileri arasında içsel kontrol hissi, başarıya ihtiyacı, kendine güven duyma ve yenilikçi olma eğilimlerinde anlamlı bir farklılık olmadığı, buna karşın risk alma ve belirsizliğe karşı tolerans eğilimlerinde ise anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik, Üniversite, Girişimcilik Eğilimi, Aksaray, Şırnak Üniversiteleri, Girişimcilik Eğitimi

ABSTRACT**Master's Thesis****A Field Study Identifying the Factors Affecting the Entrepreneurship Tendencies of the University Students: Aksaray University and Şirnak University Faculty of Economics and Administrative Sciences – Departments of Business Sample****Erol KILIÇLI****Firat University****Institute of Social Sciences****Department of Entrepreneurship and Innovation Management****Elazığ-2018; Page: XII+102**

The importance of entrepreneurship in the process of economic and social development of countries can't be denied. Such that; It has been seen that entrepreneurs or entrepreneurship have come forward and closed the gap in some cases where the governments have stood passive regarding regional and national development. Entrepreneurship has a quality that is affected by internal and external factors. A series of events ranging from personality traits to family environment, from social culture to education have an impact on entrepreneurship tendencies. For example; It is understood by the various researches that through education these tendencies can be altered, therefore there is a close connection between education and entrepreneurship tendency.

In this study, It is aimed to determine whether students from various universities have different levels of tendencies; If that' so; to analyze which ones of the factors that determine these tendencies have more meaningful impact and at what rate the demographic variants affect the students' entrepreneurship tendencies. In this context, In the first three chapters of the study, the entrepreneurship concept is approached theoretically, and the subjects like the personality traits of an entrepreneur, the factors affecting the entrepreneurship has been scrutinized. In chapter four, hypothesis is given including the field study of Şirnak and Aksaray universities and the findings are interpreted.

In this context, It is determined that there is no meaningful difference in the tendencies of innovation, self-confidence, the need to be successful, the feeling of internal control; none the less It has been determined that there is a meaningful difference in the tendencies of risk-taking and the tolerance towards the unknown among the department of the students of department of business in Şırnak University and Aksaray University.

Key Words: Entrepreneurship, University, Entrepreneurship Tendency, Aksaray University, Şırnak University, Education of Entrepreneurship

İÇİNDEKİLER

ÖZET	II
ABSTRACT.....	IV
İÇİNDEKİLER	VI
TABLolar LİSTESİ	IX
ÖNSÖZ	XI
KISALTMALAR	XII
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞİMCİLİK KAVRAMI.....	3
1.1. Girişimcilikle İlgili Kavramlar.....	3
1.1.1. Girişim Kavramı	3
1.1.2. Girişimci Kavramı	4
1.1.3. Girişimcilik Kavramı.....	6
1.2. Girişimciliğin Önemi	7
1.3. Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi	9
1.3.1. Dünyada Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi	10
1.3.2. Türkiye’de Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi	12
1.4. Girişimciliği Belirleyen Avantaj ve Dezavantaj Faktörleri	14
1.4.1. Girişimciliği Belirleyen Avantaj Faktörleri.....	14
1.4.1.1. Özerklik	14
1.4.1.2. Başarma Hissi	15
1.4.1.3. Finansal Kontrol	15
1.4.2. Girişimciliği Belirleyen Dezavantaj Faktörleri	15
1.4.2.1. Kişisel Özveriler	15
1.4.2.2. Sorumluluk Yükü.....	15
1.4.2.3. Zarara Fazla Tolerans Göstermemek	16

İKİNCİ BÖLÜM

2. GİRİŞİMCİ KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ	17
2.1. Risk Alma.....	17
2.2. İçsel Kontrol Hissi.....	19
2.3. Başarma İhtiyacı.....	19

2.4. Yaratıcılık.....	20
2.5. Yenilikçilik.....	22
2.6. Belirsizliğe Karşı Tolerans.....	23
2.7. Kendine Güven Duyma.....	24

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİNİN GENEL NİTELİKLERİ.....	26
3.1. Girişimcilik Eğilimi	26
3.2. Girişimcilik Eğiliminin Unsurları	27
3.2.1. Davranışa Yönelik Tutum	29
3.2.2. Kişisel Norm.....	30
3.2.3. Varsayılan (Algılanan) Davranış Kontrolü	30
3.3. Girişimcilik Eğilimine Etki Eden Faktörler	31
3.3.1. Kişisel Özellikler	31
3.3.2. Aile	32
3.3.3. Toplumsal Kültür.....	34
3.3.4. Eğitim	35
3.4. Üniversitelerde Verilen Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Eğilimine Etkisi ..	36
3.4.1. Girişimci Üniversite Kavramı	38
3.4.2. Girişimcilik Eğitiminde ve Eğiliminde Üniversitelerin Önemi.....	41
3.5. İşletme Eğitimi ve Girişimcilik Eğilimi İlişki.....	44

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. ÜNİVERSİTELERDE ÖĞRENİM GÖREN ÖĞRENCİLERİN GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMLERİ İLE İLGİLİ DÜNYA'DA VE TÜRKİYE'DE YAPILAN BAZI ARAŞTIRMALAR	47
--	-----------

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ VE BULGULAR.....	51
5.1. Araştırmanın Metodolojisi	51
5.1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	51
5.1.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi.....	52
5.1.3. Araştırmanın Yöntem ve Tekniği	52
5.1.4. Ölçeğin Geçerliliği ve Güvenilirliğine İlişkin Bulgular	53
5.1.5. Araştırmanın Kavramsal Modeli ve Hipotezler	54
5.1.6. Araştırma Alanları Hakkında Bazı Bilgiler	56

5.2. Analiz ve Bulgular	57
5.2.1. Frekans Analizine İlişkin Bulgular.....	57
5.2.2. Bulgulara İlişkin Karşılaştırmalı Analizler	66
5.2.3 t- Testi Analizi İle İlgili Bulgular	70
SONUÇ VE ÖNERİLER	75
KAYNAKÇA.....	80
EKLER	96
Ek 1. Orijinallik Raporu.....	96
Ek 2. Anket Formu	97
Ek 3. Etik Kurul Kararı	100
ÖZGEÇMİŞ	102

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Girişimciliğin Avantajları ve Dezavantajları	14
Tablo 2. Ajzen'in Planlanmış Davranış Modeli.....	29
Tablo 3. Geçerlilik ve Güvenilirlik Analizi	53
Tablo 4. Araştırmanın Kavramsal Modeli	54
Tablo 5. Öğrencilerin Okudukları Sınıf Düzeylerinin Dağılımı	58
Tablo 6. Öğrencilerin Cinsiyet Durumlarının Dağılımı.....	58
Tablo 7. Öğrencilerin Yaşadığı Bölgeye İlişkin Dağılımları	58
Tablo 8. Öğrencilerin Annelerinin Öğrenim Düzeylerinin Dağılımı.....	59
Tablo 9. Öğrencilerin Babalarının Öğrenim Düzeylerinin Dağılımı	59
Tablo 10. Ailede Girişimci Olup Olmadığı İle İlgili Durumlarının Dağılımı.....	60
Tablo 11. Öğrencilerin Mesleki İdealleri Durumlarının Dağılımları.....	61
Tablo 12. Öğrencilerin Kendi İşini Kurma İhtimalleri Durumlarının Dağılımı	62
Tablo 13. Öğrencilerin Kimse İle Paylaşmadığı İş Fikri Durumlarının Dağılımları	62
Tablo 14. Öğrencilerin Öğrenim Dönemlerinde Girişimcilik Dersi Alıp Almama Durumlarının Dağılımı	63
Tablo 15. Öğrencilerin Girişimci Olmak İçin Resmi Eğitime İhtiyaç Duyma Durumlarının Dağılımı	64
Tablo 16. Girişimcilik Konusunda Öğretim Üyeleri Tarafından Cesaretlendirme Durumlarının Dağılımı	64
Tablo 17. Girişimcilik Eğilimi Kavramını Daha Önce Duyup Duymama Durumlarının Dağılımı.....	65
Tablo 18. Öğrencilerin İlerde Kendi İşinizi Kurmaya Karar Verirseniz Kullanacağınız Fon Kaynağı Tercih Durumlarının Dağılımları	65
Tablo 19. Fon Tercih ve İş Kurma İhtimali Karşılaştırmalı Analizi.....	66
Tablo 20. İş Fikri ve Meslek İdeali Karşılaştırmalı Analizi.....	68
Tablo 21. Eğitim İhtiyacı ve Girişimcilik Dersi Karşılaştırmalı Analizi	69
Tablo 22. İçsel Kontrol Hissi Ortalamalarının Karşılaştırılması	70
Tablo 23. Başarılı Olma İhtiyacı Ortalamalarının Karşılaştırılması	70
Tablo 24. Risk Alma Eğilimi Ortalamalarının Karşılaştırılması	71
Tablo 25. Belirsizliğe Karşı Tolerans Ortalamalarının Karşılaştırılması.....	72
Tablo 26. Kendine Güven Duyma Ortalamalarının Karşılaştırılması.....	73

Tablo 27. Yenilikçi Olma Ortalamalarının Karşılaştırılması.....	73
Tablo 28. Hipotezler ve Sonuçları	76

ÖNSÖZ

Girişimcilik eğitimi, bilimsel düşünme yeteneğine ve becerisine sahip olan bireyler yetiştirme, iç ve dış etkenlerin farkına varmalarını sağlama, davranış, deneyim ve iletişim özelliklerini değiştirmek, bireylerde var olan cesaret, kararlılık, risk alma, kendine güven duyma, yenilikçi olma ve başarıya ihtiyacı gibi özelliklerin girişimci adaylarına kazandırılmasında önemlidir.

Yüksek Lisans eğitimim boyunca bana danışmanlığın ötesinde bilgi ve tecrübelerini aktaran çok değerli Danışmanım Doç. Dr. Rıfat BİLGİN hocama sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca çalışma süresince desteklerini esirgemeyen Prof. Dr. İbrahim Halil SUGÖZÜ, Dr. Öğr. Üyesi Muhammed KABAK, Dr. Öğr. Üyesi Murat YILDIZ, Dr. Öğr. Üyesi Bekir GÜNDOĞMUŞ, Dr. Öğr. Üyesi Süreyya ECE'ye ve desteğini esirgemeyen aileme teşekkür ederim.

ELAZIĞ-2018**Erol KILIÇLI**

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
BASİH	: Başarılı Olma İhtiyacı
BELKARTO	: Belirsizliğe Karşı Tolerans
İ. İ. B. F.	: İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
İÇKONH	: İçsel Kontrol Hissi
KENGUVDUY	: Kendine Güven Duyma
RİSKALE	: Risk Alma Eğilimi
YENOL	: Yenilikçi Olma

GİRİŞ

Girişimciler ve girişimcilik bir faktör olarak piyasa ekonomisinin yaygınlaşmaya başladığı dönemden itibaren ekonominin önemli bir belirleyicisi olarak görülmüştür. Bu hızlı dönüşümde piyasadaki boşlukları gören, getirisi yüksek alanları herkesten önce kestirebilen ve kendi faydasına maksimize etme yolunda gayret gösteren girişimci, diğer taraftan ülke ekonomisinin gelişiminde önemli görevler yüklenmektedir. Bu nedenle girişimciliğin desteklenmesi ülke ekonomileri için kaçınılmaz bir zarurettir.

Sahip olduğu önemden ötürü son zamanlar da girişimcilik konusunda bilimsel çalışmalar da ağırlık kazanmıştır. Çok boyutlu bir yapı ihtiva eden girişimcilik konusu hakkında genel bir tanımlama yapmak oldukça zordur. Girişimcilik kavramı özellikle sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçerken büyük önem kazanmış ve girişimci kişilerde olması gereken temel özellikler ve girişimciliğe etki eden faktörlerin neler olabileceği farklı anabilim dallarında tartışılır olmuştur.

İnsanın gerek emek, gerekse organizasyon bağlamında üretim sürecinde aktif bir faktör olarak yer alması, insan kaynağının tam ve etkin kullanılması koşulunu da beraberinde getirmektedir. Bu noktada ise girişimci adaylarına verilecek eğitimlerin önemi ön plana çıkmaktadır. Örneğin üniversitelerin işletme bölümlerinde verilen girişimcilik eğitimlerinin girişimcilik eğilimlerine katkı sağlaması ve girişimcilik eğitiminin içsel kontrol hissi yüksek, başarıma arzusuna sahip, belirsizliğe karşı toleranslı, risk alan, kendine güven duyan ve yenilikçi olan bireylerin yetişmesine zemin hazırlaması hedeflenen bir gelişmedir. Zira girişimci adaylarının aldıkları eğitim sayesinde doğru mesleklere yönelmesi, zaman ve imkan israfına yönelmeden ilerleyebilmesi beklenmektedir.

Bu çalışmada içsel kontrol hissi, başarıma ihtiyacı, risk alma, belirsizliğe karşı tolerans, kendine güven duyma ve yenilikçi olma eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı araştırılmıştır. Şırnak Üniversitesi ve Aksaray Üniversitesi İşletme Bölümü öğrencileri arasında yapılan saha araştırmasıyla desteklenen bu çalışma dört bölüme ayrılmıştır.

Birinci bölümde girişimcilik ile ilgili kavramlar açıklanmış, girişimciliğin önemi, tarihsel gelişimi, avantajları ve dezavantajları irdelenmiştir. İkinci bölümde girişimci kişilik özellikleri olan risk alma, içsel kontrol hissi, başarıma ihtiyacı, yaratıcılık, yenilik, belirsizliğe karşı tolerans, bağımsızlık ihtiyacı ve kendine güven

duyma özellikleri ayrı ayrı ele alınmıştır. Üçüncü bölümde girişimcilik eğilimi açıklanarak, girişimcilik eğiliminin unsurları, girişimcilik eğilimine etki eden faktörler, işletme eğitimi ve girişimcilik eğilimi ilişkisi, üniversitelerde verilen girişimcilik eğitiminin girişimcilik eğilimine etkisi, üniversite kavramı, girişimcilik eğitiminde üniversitelerin önemi ve girişimci üniversite ile girişimcilik eğiliminin ilişkisi ortaya konulmaya çalışılmıştır. Dördüncü bölümde ise farklı üniversitelerde eğitim alan aynı bölüm öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin karşılaştırılmasına yönelik anket uygulaması ve ölçekler kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Alan araştırmasında elde edilen bulgular ile çalışmanın hipotezleri sınanmaya çalışılmış, öğrencilerin girişimcilik düzeyleri belirlenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞİMCİLİK KAVRAMI

Çalışmanın bu ilk bölümünde araştırmaya kaynaklık eden girişimcilik kavramı, kendisinden türediği girişim ve girişimci kavramlarıyla birlikte ele alınacak, akabinde girişimciliğin gerek Türkiye’de gerekse dünyadaki tarihsel gelişimine değinilecektir. Son olarak da girişimciliğin avantaj ve dezavantajları ayrı ayrı başlıklar halinde sunulacaktır.

1.1. Girişimcilikle İlgili Kavramlar

Girişim kavramı, eski Türkçe’de “teşebbüs” kelimesiyle karşılanırken; girişimci ise “ müteşebbis” olarak günlük dilde halen kullanılan bir niteliğe sahiptir (Aytaç vd., 2007: 102). 18. yüzyılda Cantillon girişimciyi “risk üstlenen kişi” olarak tanımlanmıştır. Fransız iktisatçı Jean Baptiste Say ise girişimciyi bir iktisadi işin planlanmasını, sevk ve idare edilmesini sağlayan, emek, sermaye ve toprak faktörlerini bir araya getirerek iktisadi işi yöneten üretim faktörü olarak ifade etmektedir. Say’a göre üretim faktörleri emek, sermaye, toprak ve müteşebbis olmak üzere dört tanedir (Çögürçü, 2016: 66). Girişimci, gündelik, finans ve yönetim alanlarında kullanılan kavram olduğundan, girişim, girişimcilik, girişim faaliyeti gibi birçok kavram bu kelimedenden türetilmiştir (Çetin, 2012: 17).

Aşağıda girişim, girişimci ve girişimcilik kavramları ana hatlarıyla ele alınarak açıklanacaktır.

1.1.1. Girişim Kavramı

İnsanların hangi alanlarda gereksinimlerinin olduğunu tespit eden ve bu alanlarda mal ve hizmet üretmek için gerekirse eldeki imkânların dışına çıkarak bir işletme veya iş yeri kurmak için kolları sıvayan, diğer insanlardan daha yaratıcı, cesur ve ileri görüşlü olan girişimcilerin yerine getirdikleri işleve “girişim” denilmektedir (Tanoğlu, 2008: 7). Başka bir ifade ile girişim; insanların ihtiyaçlarını gidermek için fiyatı pazarda belirlenmiş olan mal ve hizmetleri oluşturarak kar amacı güden işletmeye denir (Cin vd., 2003:8).

Girişim faaliyeti arz ve talep arasındaki dengesizlikten doğar. Bir veya daha fazla kişi veya kişiler tarafından daha önceden mevcut olmayan bir imkânın oluşturulmasını içerir. Her an değişen şartlara cevap olarak kişiler ve işletmeler girişim faaliyetleriyle ilgili fırsatları değerlendirebilir. Hızlı endüstriyel büyüme, endüstri çapında yeniden yapılanma gibi önemli değişiklikler girişim faaliyetleri için yeni fırsatlar oluşturur. Bu sürecin önemli özellikleri arasında değişim, dinamizm ve insan iradesinin önceliği yer alır. Burada insan iradesi asla göz ardı edilmemelidir. Nitekim bir insanın, mevcut ya da muhtemel fırsatları görebilmesi için girişimci zihniyete sahip olması gerektiği düşünülür (Doğan, 2010: 28). Bu fırsatları gören girişimcilerin özelliklerini aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür (Küçük, 2003: 29-30):

- Girişimin amacı fayda veya kazanç sağlamak olmalıdır.
- Girişimci belli bir fiyat üzerinden satılmak üzere mal ya da hizmet üreterek fon sağlar. Bu hususi girişimci olmanın şartıdır.
- Girişimin üç temel nüvesi vardır; bu nüveler üretim, üretilen malın satışı ve bu iki nüvenin meydana gelmesi için fonların sağlanmasıdır.
- Girişim hukukidir. Tüzel kişiliğe sahip girişimci, girişimcilerden farklı bir kişiliğe sahiptir. Faaliyetlerini bu kişilik altında yürüterek bir takım haklara sahip olarak yükümlülükler yüklenmektedir.
- Girişim finansaldır. Girişimin kendi varlıkları ve bu varlıkların desteklendiği yerli ve yabancı kaynakları vardır.
- Girişim; insan, araç ve gereçlerden oluşan yapıdır ve bu yapı devamlılık arz eder.

1.1.2. Girişimci Kavramı

Girişimci kavramı köken olarak Fransızca “entreprendre” ve İngilizce “entrepreneur” kelimeleriyle ifade edilirken, bu kavrama “bir şey yapma” anlamı yüklendiği görülmektedir (Top, 2012: 4). Girişimci, risk alarak mal ve hizmet üretimi yapabilmek için doğal kaynakları, sermayeyi, iş gücünü bir araya getirerek faaliyet yapan kişidir (Özdemir, 2015: 91). Girişimci elinde bulundurduğu sermayeyi kar zarar hesabı yaparak mal ve hizmet üreterek pazara sunan kişi olarak da ifade edilir (Bozacı, 2015: 2). Klasik anlamla girişimciliğin tanımı ilk kez 18. yüzyılda İrlandalı ekonomist Richard Cantillon (1734) tarafından yapılmıştır. Cantillon girişimcileri, henüz belirlenmemiş bir fiyatla üretim yapmak için satın almak zorunda olduğu mal ve

hizmetleri alıp üretim yapan bireyler olarak tanımlar. Girişimcilerin hammaddeyi belli fiyattan alıp, belirsiz fiyata satan kişiler olduğunu savunan Cantillon, geleceğin bilinmezliği nedeni ile girişimciliğin risk alma yönüne dikkat çekmektedir (Güven vd., 2016: 3-4). Risk alma özelliğine göre girişimciliğin tanımını ele alan Cantillon (1755) ve Knight (1921) girişimciliği; kâr sağlama, risk alma ve fırsatları değerlendirme süreci olarak tanımlamaktadırlar (Korkmaz, 2012: 210).

20. yüzyılın başında ise Schumpeter tarafından modern anlamda girişimciliğin tanımı yapılmıştır. Schumpeter'e göre girişimci; ekonomik gelişmenin temelini oluşturan gücü ortaya çıkaran kişidir (Karahana, Bilgin, 2016: 245). Ayrıca var olan ekonomik düzende yeni bir ürün üretmek veya eski ürünleri yeni metotlar ile üreterek işletme kuran kişidir (Erdoğan, 2012: 16). Girişimci fırsatları görerek bunu iş fikrine dönüştüren, mal veya hizmet üretiminde kullanılan girdileri bir araya getirerek riskleri alan, işletme kuran kişidir (Karadal vd., 2016: 11). Bir başka tanımda ise girişimci, “bilinenlerin en iyisini yapan ve yeteneklerinin yanı sıra aklını da kullanan olağan ve olağandışı şartlarda işgücünü ve elindeki sermayeyi verimli şekilde kullanan, analiz yeteneği olan, organize eden, yürürlüğe koyan, yapan ve sonuçlarını denetleyebilen kişi” olarak tanımlanmaktadır (Başer vd., 2012: 137). Girişimci; iş ve hayat tarzını değiştirebilecek ek gelir ya da kazanç sağlamak amacıyla riske sahip, pazarlanabilir yeni ve öngörülü bir fikri, örgütün iç ve dış kaynaklarını organize edip ek; zaman, para ve emek harcayarak, bir süreç yöneticisi olarak sunan lider birey şeklinde de tarif edilmektedir (Pişkinsüt, 2011: 98).

Girişimci kavramının farklı meslek gruplarına göre farklı tanımları vardır. Örneğin ekonomistlere göre; üretim öğelerini toplayan, eldeki kaynakları faydalı kullanmak için yatırımlar yapıp üretim neticesinde maddi kazanç sağlayan kişi girişimci olarak nitelendirilmektedir. İşadamları açısından girişimci; hiçbir şeyden korkmayan yatırımcı, tutkulu ve arzulu rakip, bir müşteri veya iş birliği yapan kişi anlamı taşımaktadır. Psikologlar ise; bir şeyi elde etmek, bir şeye ulaşmak, bir şeyi sınamak, başkalarının elindeki gücü paylaşmak isteyen kişileri girişimci olarak kabul etmektedirler (Yılmaz vd., 2009: 196).

Ekonomik uğraşlar sonucu kazanılan mal ve hizmetlerin ortaya konulması için yapılan tüm faaliyetlere “üretim” denir. Üretimi yapabilmek için ise üretim faktörlerine ihtiyaç vardır. Bu üretim faktörleri ise doğal kaynaklar, emek ve sermayeden oluşur. Üretim faktörlerini bir araya getirip üretime yönelten “girişimci” ise dördüncü üretim

faktörü olup üretim faktörlerinin en mühimi olarak da kabul edilmektedir. Girişimci tarafından belirlenen mal ve hizmetler, yine girişimci tarafından konulan yöntemlerle üretilip, belirlenen fiyat ile pazara sunulur (Marangoz, 2016a: 3).

1.1.3. Girişimcilik Kavramı

Jean Baptiste Say girişimciyi, üretim faktörlerini bir araya getirerek mal ve kar elde etmek için riski göze alan kişi olarak tanımlamıştır. Say'ın bu tanımı günümüzde girişimcilik kavramına denk gelmektedir (Özcan vd., 2018: 39). Girişimcilik vizyon, değişim ve yaratıcılık unsurlarını içeren bir süreçtir. Girişimcilik için tutku ve enerji gereklidir. Yeni fikirlerin ve farklı çözümlerin oluşturulması ve uygulanması için bu enerjiden faydalanmak gereklidir (Yalçıntaş, 2010: 95). Girişimcilik, gerekli zaman ve emek harcayarak ekonomik, sosyal ve psikolojik riskleri göze alarak maddi kazanç, kişisel tatmin ve bağımsızlık kazanmak için yeni bir değer yaratma sürecidir (Tekayaklı, 2004: 35). Girişimcilik, birey veya bireylerin yaptıkları ortaklıkların mal ve hizmetlerin üretilmesi ya da dağıtılmasını hedefleyen, kar amaçlı bir iş bölümünün yapılması, devam ettirilmesi ve büyütülmesi sorumluluğunu almaya yönelik bir faaliyettir (Gözek, 2006: 3).

Yukarıda yapılan farklı tanımların yanı sıra girişimcilikle ilgili diğer tanımları da şu şekilde sıralamak mümkündür (Yılmaz vd., 2009: 196):

- Girişimcilik; birey ve toplum için yaşama yön veren değerler yaratmak, ekonomik olanakları oluşturmak ve yeniliklerle ekonomik düzende farklılıklara sebep olma sürecidir.
- Girişimcilik; “marka yaratarak kar hedefleyen yeni bir işletme kurarak büyüme ve yeni bir mal ve hizmet yaratma sürecidir”
- Girişimcilik; “belli bir süreçte değişimi, dönüşümü, yenilikçi yaklaşımların oluşturulmasını, faaliyetlerin organizasyonunu, birey ve grupların koordinasyonunu, yeni ürünler, hizmetler, yaklaşımlar, işlemler, teknolojiler vb. yollar ile topluma ve pazara değer katan bir süreçtir”.

Bu tanımlardan yola çıkarak girişimciliğin temel fonksiyonlarını aşağıdaki gibi sıralayabiliriz (Özdemir: 2015: 7):

- Yeni mal ve hizmetleri üreterek kalitesini yükseltmek,
- Üretilen mal için yeni üretim metotlarını oluşturmak,
- Yeni bir pazar oluşturmak,

- Yeni hammadde ve kaynaklar bulup kullanmak,
- Endüstri kolunda yeni düzenlemeler getirmek.

Girişimcilik tanımlarının çoğunda araştırmacıların üzerinde durduğu konu; girişimcilerde bulunan davranış biçimleridir. Üzerinde mutabakat sağlanan davranışlar; inisiyatif alma, kaynakları ve koşulları kullanılabilir değerlere dönüştürebilme, sosyal ve ekonomik alanlarda iyileştirme yapma, risk ve başarısızlığı kabullenme şeklinde ifade edilmektedir (Kurt vd., 2006: 100).

Girişimcilik, eldeki kaynakların ekonomiye fayda sağlayacak şekilde etkin ve verimli kullanılmasında ve yeni teknoloji üretiminde olduğu gibi, yeni istihdam alanları oluşturarak işsizliğin azaltılmasında, bireylerin refah seviyeleri yükseltilerek hayat standartlarının azami ölçüde gelişmesinde ve orta sınıfın güçlendirilmesinde, bölgesel farklılığın giderilmesi ya da minimize edilmesinde, katılımcı demokrasinin özümsemesinde ve toplumsal barış sağlanmasında birleştirici rol üstlenirler (İlhan, 2005: 218). Ekonominin büyümesi, gelişmesi ve kalkınması arasında önemli bir ilişki vardır. Ülkeler arasındaki gelişmişlik göstergesi, teknolojik bilgi, birikim, hizmet üretebilme, topluma ve ekonomiye yansıyan uygulamaları girişimcilerin gücüne göre belirlenmektedir. İleri seviyedeki girişimcilik olumsuz sosyal etkenlerin giderilmesinde, yeni iş imkânlarının oluşturulmasında, yenilikçi anlayışın bütün ekonomik alanlara yayılmasında önemli bir güce sahiptir (Bozgeyik vd., 2012: 6).

1.2. Girişimciliğin Önemi

Girişimcilik kavramı sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş ile önem kazanmaya başlamış, 21. yüzyılda zirve yapmıştır. Bilgi çağında insan emeğinin üretim üzerindeki etkisi azalırken, bilgiye dayalı emeğin etkisi artmaya başlamıştır. Bu aşamada girişimciliğin önemi yenilik, yaratıcılık ve yönetim faaliyetlerinin tamamlayıcısı olarak ortaya çıkmıştır.

Bir ülkede girişimcilik faaliyetleri arttığında yeni iş imkânlarının da artması beklenmektedir. Türkiye gibi işsizlik sorunun önem arz ettiği ülkelerde işsizlik probleminin çözümünde girişimcilik önemli bir faktör olmuş ekonominin güçlenmesinde önemli bir rol oynamıştır (Döm, 2012: 33). Nitekim kamuya alınan personel kamusal kaynak israfına ve bireylerin girişimcilik ruhlarının yok olmasına sebep olduğu düşünülmektedir. Bunun için teknolojinin üretimi ve kullanımı, yeni

pazarların belirlenmesi ve bu pazarların doldurulması için girişimcilere önemli görevler düşmektedir (Öneren, 2012: 13).

Girişimci, ekonomik kaynakların düşük üretkenlik alanlarından yüksek alanlara aktarılması sürecinde baş aktördür. Çünkü üretim kaynaklarını yeni ve farklı şekilde birleştirerek kullanılmayan üretim faktörlerinin kullanılmasına olanak sağlar. Ayrıca kullanılmakta olan üretim araçlarının ve mevcut girdilerinin farklı tarzlarda kullanımı ile üretim artışını sağlar. Bu yönü ile de girişimci toplumsal fayda sağlayan ekonomik bir etken olarak nitelendirilebilir (Akpınar, 2009: 16).

Girişimciliğin, ekonomik kalkınmayla birlikte bir gelişme sürecini izlediğini söylemek mümkündür. Girişimciler ekonomiyi tetikleyen güç durumunda olup, yeni ürün ve hizmetlerin pazara sunulmasında ve yeni pazarların oluşmasında önemli paya sahiptir. Girişimciler yenilik arayışları sayesinde değişime liderlik yapabilmektedirler. Bundan dolayı bir bölgenin veya ülkenin girişimci gücü, o bölgenin veya ülkenin ekonomik gücü olarak görülmektedir (İlter, 2010: 10).

Toplumlar, girişimciliği teşvik etmek için başarılı girişimcileri ödüllendirmeli ve yüceltmelidir, başarısız girişimcilere ise hoşgörü ile yaklaşmalıdırlar. Çünkü başarılı olsa da olmasa da girişimci ekonomik kalkınmada olmazsa olmaz unsurlardan bir tanesidir. Bundan dolayı; girişimciliğin ekonomik kalkınmadaki önemi şu şekilde sıralanabilir (Güney, 2008a: 13-14):

1. Girişimci, yeni fikirlerin yaratılması ve hayata yansımaları hızlandırır ve böylece yeni sektörleri oluşturur.
2. Girişimcilik, ekonomik gelişmenin yanı sıra sosyal ilerlemeye de katkı sağlar.
3. Girişimci bireyler, kendilerine iş kurması ve diğer işsizleri de bu iş yerlerinde istihdam ederek işsizlik sorununa çözüm sağlar, böylece ekonomik büyümenin temelini oluştururlar.
4. Girişimciler yeni teknolojik gelişmeleri takip eder ve ekonomideki verimliliği artırır.
5. Girişimci kişiler ekonomik kaynakları etkin ve verimli kullanarak üretim araçlarının farklı şekillerde kullanılmasını sağlayarak üretime katkıda bulunurlar.

Yukarıdaki maddelerden anlaşılacağı gibi, girişimciler toplumun ihtiyaçlarını tespit edip bunları yatırıma dönüştürerek, üretimin, istihdamın ve bireylerin gelir düzeyini artırarak toplumun refahına da katkı sağlamaktadırlar (Güney, 2008b: 68).

Toplumun ihtiyaçlarını belirleyip yatırıma dönüştürülen projelerin milli ekonomiye katkısı Şu sebeplerden dolayı önemlidir (Arıkan, 2002: 41).

1. Milli gelirin artması,
2. Görünen veya görünmeyen işsizliğin önlenmesi,
3. Gelir dağılımındaki eşitsizliğin düzeltilmesi,
4. Kalkınmanın ve sanayileşmenin topyekûn hale gelmesi,
5. Dış ödemelerdeki dengesizliğin giderilmesi,
6. Yerli ve milli ürünlerin üretimde kullanılması yoluyla milli ekonomiye önemli destek sağlamaktadır.

Girişimciler, yaşamı kolaylaştıran yenilikleri insanların hizmetine sunar. Her girişimci kendi alanında toplumun ihtiyacı olan ürünleri ve hizmetleri üretmekte, bunun için yatırım yapıp iş alanları oluşturmaktadırlar. Böylece girişimcilik faaliyetleri sonucunda insanlar mutlu olmakta ve hayattan tat almaktadırlar. Sonuç olarak girişimcilik insanların yaşam kalitesini artırdığı için sosyal açıdan da önemlidir (Tikici vd., 2009: 25-29).

Girişimcilerin sosyal alandaki etkileri Şu şekilde sıralanabilir (Bozkurt Çetinkaya vd., 2012: 233-234):

- Teknolojik buluşları toplumun yararına olacak şekilde yenilikçi ürün ya da hizmete dönüştürmek,
- Değer yaratmak,
- Toplumsal yapıda yenilikçi, değişimci ve gelişimci bir süreç başlatmak.

Sonuç olarak girişimcilik, yoksulluğu önleyerek refah, iş imkânı sağlayarak istihdam, değer yaratarak ürün ve hizmet, yeni girişimler yaratarak değişim, insanların kendilerini kanıtlanmasını sağlayarak özgüven, teknoloji ilerleterek güç, sosyalliği artırarak demokrasi, stratejik uyumu yeniden yapılanmayı sağlayarak toplumsal özgürlüğu geliştirdiği söylenebilir (Top, 2012: 37).

1.3. Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi

Girişimci kavramına tarihsel gelişim süresinde farklı anlamlar yüklenmiştir. Mesela, ilk çağlara dair girişimci, Uzak Doğu'ya ticaret yapan kişi olarak ifade edilmiştir. Sonrasında ise Rönesans, Sanayi İnkılâbı ve yapılan teknolojik gelişmelerle girişimcilik anlayışı ve buna yüklenen anlam da değişmeye başlamıştır.

Girişimciliğin gelişim boyutunda Alvin Toffler'ın "üç önemli dalga" yaklaşımı faydalı bilgiler içermektedir. Toffler bu yaklaşımında, insanoğlunun iki önemli aşamadan geçtiğini ve üçüncü aşamaya geçişin de başlangıcında olduğunu ileri sürmektedir. Yazara göre "Birinci Dalga" tarım toplumdur ve toprak en değerli hazinedir. "İkinci Dalga" da ise toprağın yerini fabrikalar almaktadır ve sanayi toplumu oluşmaktadır. "Üçüncü Dalga" da ise en önemli değer bilgidir. Toffler üçüncü dalganın 1950'lerden itibaren gelişerek gündemde olmasının nedenini teknolojik gelişme ve bilgisayar devrimine bağlamaktadır (Çelik vd., 2013:34-35).

Ayrıca yönetim Bilimi öncülerinden Peter Drucker da girişimciliği üç döneme ayırmıştır (Güven vd., 2016: 13-14):

1. 1895-1905 dönemi: Bu dönemde ilk defa yönetim ve yönetici kavramları kullanılmıştır. Buna örnek olarak Siemens şirketi gösterilebilir.
2. 1920- 1950 dönemi: Bu dönemde ise komuta kontrol merkezine dayalı kuruluşlar oluşmuştur. İlk örneği Dupont şirkettir. Bu şirketten sonra merkezî olmayan yapıların yayıldığı, personel yönetiminin önem kazandığı görülmüştür.
3. Üçüncü dönem: 1990'lı yıllardır. Bu dönemde iletişim ağırlıklı bir yapı hâkimdir. Uzmanlık iş gücünün belirli özelliğidir. Görev güdümlü yapısıyla işletmelerin yapısını parçalamış ve kendi kendini idare eden küçük grupların oluşmasına sebep olmuştur.

Girişimciliğin tarihsel gelişimi, dünyada girişimciliğin tarihsel gelişimi ve Türkiye'de girişimciliğin tarihsel gelişimi şeklinde iki ana başlıkta aşağıda ayrıntılı bir biçimde açıklanmaya çalışılacaktır.

1.3.1. Dünyada Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi

İnsanoğlunun varoluşundan bu yana insanlar yaşamlarını sürdürebilmek için bütün olumsuz şartlarla mücadele ederek ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmışlardır. İlkel toplumlarda yerleşik hayata geçtikten sonra avcı ve tarım toplumlarında ihtiyaç fazlası malların pazar ortamında satılması ve çağların oluşumu girişimcilik ve yenilik olarak kabul edilebilir. Dünyada girişimciliğin tarihsel gelişimini, ekonomik uğraşların geçirdiği evreleri inceleyerek anlamak mümkündür.

17. yüzyılda girişimciler hükümetlerle iş sözleşmeleri yaparak kâr ve zararlarını kendileri üstlenmeye başlamışlardır. Bu sözleşmelerde girişimciler mal sahiplerinden ve

üreticilerden sabit fiyattan mal satın alarak pazar şartlarına göre mallarını satarak risk üstlenmiş oldular. Sözleşmede yazılan fiyat sabit olduğundan kar ve zarar girişimciye ait olacak şekilde düzenlendi (İlter, 2010: 25).

Ekonomideki devlet otoritesinin azaldığı ve özel sermayenin arttığı 18. yüzyılda, Jean Baptiste Say girişimcilerin, ekonominin temelini oluşturan üretim faktörlerini birleştirerek, üretim ve servetin dağılımını düzenleyen roller aldığını ileri sürmektedir. Böylece Baptiste girişimcilik ve yöneticiliği birbirinden ayırmış, girişimcilerin kazançları sonucunda üretimin meydana geldiğini söylemiştir. Baptiste girişimcinin yönetsel rolüne vurgu yapan ilk iktisatçı olmasının yanı sıra girişimci ile sermayedar arasındaki farka vurgu yapmıştır (Aydınlık Ülgen, 2016: 5). İngiltere’de de Sanayi Devrimi toplum hayatında ve girişimci tipinde değişikliklere sebep olmuştur. Endüstrileşme sayesinde ekonomik ve teknik gelişmeler ilerlemiştir. Bu da hem üretimde hem de rekabet koşullarında değişikliklere sebep olmuştur. Ürünlerin büyük çapta üretilmesi firmaların ucuza mal satma ve piyasaya hâkim olmasına neden olmuştur. Bu sonuçlar girişimcileri yeniliğe ve ilerlemeye yönlendirmiştir (Güven vd., 2016:12).

19. yüzyılda girişimciliğin önemi şirket sahipliği ve yönetimin birbirinden ayrılması ile önem kazanmıştır. Böylece girişimci pozisyonunun yeniden gözden geçirilmesi ve ticarete yeri vurgulanmıştır. Sanayi devrimi ile beraber Avrupa ülkelerinin politikası olan sömürgeleştirme anlayışı, üretimde ucuz hammadde ve iş gücünü sağlamıştır (Küçük, 2014: 34-35). Serbest piyasa ekonomisinin hâkim olduğu 20. yüzyılda ise girişimciler, yeni bir mal ve hizmetin üretilmesi veya icat edilmesi olarak ifade edilen yenilik kavramını bir güç olarak kullanmışlardır. Böylece girişimci yenilik yaparak durağan olan ekonomiyi ileriye götürmeyi hedefleyen kitleyi oluşturmaktadır (Aydınlık Ülgen, 2016: 6). 21. yüzyılda ise bilim ve teknolojiye ilişkin ilerlemeler göz önüne alındığında girişimcinin ve girişimciliğin ekonomideki yeri ve toplumdaki değeri daha fazla önem kazanmıştır. Bunun bir sonucu olarak da bireye ve bireysel yeteneğe dayalı girişimcilik öne çıkmış ve insanın topluma öncülük etme yeteneğinin önü açılmıştır (Aşkın vd., 2011: 70).

Wilson (2008) araştırmasında girişimci ruha sahip, gerekli bilgi ve donanımı olan liderler sayesinde inovasyon ve ekonomik gelişmenin sağlanabileceği ve girişimcilik eğitimi ile bu bilgi ve becerilerin geleceğin liderlerine kazandırılacağı söylemiştir. Leino, J.S., vd., (2009) çalışmalarında Finlandiya’da girişimcilik eğitimi

veren eğitimcilerin girişimcilik konusunda sahip oldukları bilginin hala bir süreç kapsamında olduğu ve girişimcilik eğitiminin güçlendirilmesi konusunda çok sınırlı kaldıkları yönünde sonuçlara varmışlardır. Huber, L. vd., (2012) araştırmalarında girişimcilik eğitiminin erken yaşlarda verilmesinin etkisini ölçen bir çalışma yapmışlardır. Erken yaşlarda verilen eğitimin bilişsel girişimcilik becerilerine herhangi bir olumlu etkisinin olmadığını fakat bilişsel olmayan girişimcilik becerilerine olumlu etkisi olduğu sonucuna varmışlar ve bilişsel olmayan girişimcilik becerilerinin en iyi erken yaşlarda kazanıldığı sonucuna ulaşmışlardır.

1.3.2. Türkiye’de Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi

Ülkemizde girişimciliğin tarihsel gelişimini Cumhuriyet dönemi ilk yılları, 1950-1980 arası ve 1980 sonrası olarak üç dönemde inceleyebiliriz.

Kurtuluş Savaşı’nda kazanılan bağımsızlığı ekonomide de kazanmak için o dönemin yöneticileri girişimci bir sınıf oluşturma çabası içerisine girmişlerdir. Cumhuriyet’in ilanından önce 7 Şubat 1923 tarihinde İzmir’de toplanan I. İktisat Kongresi’nin ilk kararlardan biri “Türk ve Müslüman ahaliden tüccar ve iş adamı yetiştirme” konusu oluşturmuştur (Küçük, 2014: 37-38). Bu politika Cumhuriyet’ten sonra 1930’lara kadar devam etmiştir. Ulusal kalkınmanın sağlanması, ekonominin millileştirilmesi, Cumhuriyet dönemi öncesi yabancı şirketlerin elinde bulunan imtiyazların geri alınması için bu dönemde devlet eliyle başlatılan sanayileşme çok önem arz etmektedir (Çevik, 2006: 29-30). Bütün bu yapılan faaliyetlerin sonucu olarak 1930-1939 tarihleri arasındaki yıllık büyüme oranı % 12’lere ulaşmıştır (Eşiyok, 2006: 9).

1923 yılında Lozan Antlaşması ile kapitülasyonlar kaldırıldıktan ve Cumhuriyet ilan edildikten sonra Türkiye Cumhuriyeti’nin ekonomik gelişmeye hız vermesi iki yönde olmuştur (Güney, 2008a: 44).

- Yabancı şirketlerin ellerindeki imtiyazlar satın alınarak millileştirme,
- Endüstrileşmeye gidilirken, ulaşım yollarını bir plana göre yapmak,

Bu yıllarda meydana gelen küresel ekonomik kriz Amerika ve Avrupa’da olduğu gibi Türkiye ekonomisini de etkilemiştir. 1930-1950 yıllarında özel sektörün eksik olduğu alanlarda devletin yatırım yapmasını öngören devletçilik politikasına geçilmiştir. Bu devletçilik politikasının uygulanmasının sebepleri ise özel sektörün sermaye yetersizliği ve 1930 büyük buhranıdır. Devletçilik politikası benimsenerek Beş Yıllık

Sanayi Planları da bu dönemde hazırlanmaya başlanmıştır (İlter, 2010: 27-28). 1950 ve 1980 yılları arasında ise devletçilik olgusu reddedilip sanayileşmenin özel sektöre aktarılması benimsenmiştir. Bugün faaliyetlerine devam eden çoğu işletmenin kuruluş yılı bu döneme denk gelmektedir. Kredilerin tercihli kullanılması, hükümet sözleşmeleri ve ithalatçılara döviz kullanılması girişimciliği teşvik etmiştir. 1956 yılında Gümüş Motor¹ (Pancar motor) adı altında Türkiye'nin ilk yerli ve milli motor fabrikasının kurulması Milli Sanayi hedeflerindedir. 1960'larda girişimciliğin geliştirilmesi için Beş Yıllık Kalkınma Planları hazırlanmıştır (Marangoz, 2016b: 20).

1970-1980 yılları arası dönem ithal ikamesi² politikasının giderek yaygınlık kazandığı bir dönemdir. Bu dönemde kamu yatırımlarında azalma görülmüş, özel sektör girişimciliği ve sanayileşme eğilimi artmıştır. Kıbrıs Barış Harekâtı sonrasında uygulanan ambargolar, petrol şokları, ithal ikamesi politikasının tıkanması, döviz sıkıntısı girişimcilik üzerinde negatif etki yapmıştır (Tikici vd., 2009: 46). 1970'li yıllardaki girişimcilerin diğer yıllara göre farklı özelliklere sahip olduğuna şahit olmaktadır, yeni girişimci tipinin özellikleri şöyledir (Güven vd., 2016: 17):

1. Çoğu yurtiçi ve yurtdışında yükseköğrenim görmüş insanlardı,
2. Mal üretimini geleneksel halden daha ileri seviyeye taşıma hedefleri vardı,
3. Ancak söz konusu yaklaşımın temelinde üretme hırsı yatıyordu. Yatırımın başka nitelikleri olan yönetim felsefesi, verimlilik, kaliteli mal ve fiyatların uygun olma ilkeleri fazla önemsenmedi.

1980 sonrası dönemde ise Türkiye'de önemli gelişmeler olmuştur. 24 Ocak 1980 kararlarıyla yürürlüğe konulan strateji değişikliği bunun en önemli göstergesidir. İthal ikamesine yönelik kalkınma stratejisinden vazgeçilerek serbest piyasa ekonomisi çerçevesinde ihracata yönelik kalkınma stratejisi seçilmiştir. Bu stratejideki değişikliğe paralel olarak serbest piyasa ekonomi sistemi ve bu sistemin en önemli aktörü olan girişimciliği destekleme politikaları yürürlüğe konmuştur (Güney, 2008b: 20-21).

2000'li yıllarda ise Türkiye'de kurulan işletmelerin çoğunun aile şirketi hüviyetinde olduğu dikkat çekmektedir. Bu durum yöneticilik ve sermayenin aynı kişilerin elinde olmasını beraberinde getirdiğinden kurumsallaşma sorunuyla karşı karşıya kalınması ve bu kurumsallaşmayı başaramayan işletmelerin ise kısa sürede iş

¹ Gümüş Motor: 1956 yılında yaklaşık 300 ortak ile Doç. Dr. Necmettin ERBAKAN tarafından kurulan "Halk sermayesi ile çok ortaklı olarak kurulan fabrika"dır (Yıldız, 2017: 384-385).

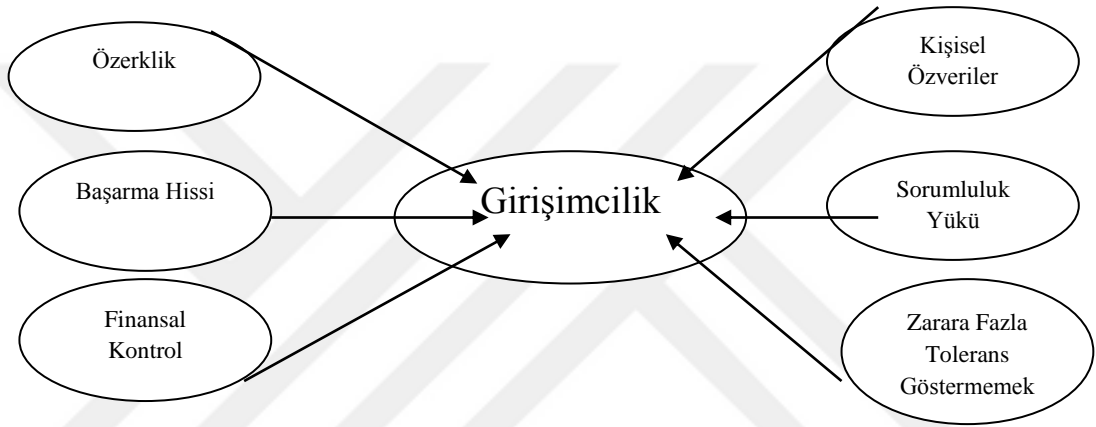
² İthal İkamesi: Ekonominin önceki dönemlerde ithal ettiği malların bir kısmı veya tamamını ülke içerisinde üretmesine "ithal ikamesi" denilmektedir (Ertüzün, 2012: 153).

yaşamına son vermesi sonucu sıklıkla karşılaşılan bir durum halini almıştır (Aydınlık Ülgen, 2016: 9).

1.4. Girişimciliği Belirleyen Avantaj ve Dezavantaj Faktörleri

Girişimcilerin yeni işletme kurma süreçlerindeki ekonomik ve duygusal riskleri yüksek olduğu için avantaj ve dezavantajları vardır. Özerklik, başarıma hissi ve finansal kontrol girişimciliğin avantajları olarak görülürken; Kişisel özveriler, sorumluluk yükü ve zarara fazla tolerans göstermemek girişimciliğin dezavantajları olarak görülür.

Tablo 1. Girişimciliğin Avantajları ve Dezavantajları

Kaynak: (Güney, 2008b: 73).

1.4.1. Girişimciliği Belirleyen Avantaj Faktörleri

Bu bölümde girişimciliğin avantajları olarak; özerklik, başarıma hissi ve finansal kontrol'ün ana hatlarına girmeksizin kısaca değinilerek anlatılmaya çalışılacaktır.

1.4.1.1. Özerklik

Kendi işinin patronu olma, bir diğer ifadeyle bağımsız olma, ihtiyacı ve karar verme özgürlüğü girişimcilerin en önemli özellikleri olarak kabul edilmektedir. Yaratıcı ve yenilikçi bireyler çoğunlukla başkalarının emri altında olmak istemezler. Özerklik kişinin kendi kendini özgürce yönetme isteğidir (Bayram, 2014: 6). Özgür olmak ve iş ile ilgili alınacak kararları herhangi birine danışmadan alabilme durumu girişimciyi motive etmede ilk sırada yer aldığı söylenebilir (Akpınar, 2009: 33).

1.4.1.2. Başarma Hissi

Girişimciler için yeni bir başlangıç yapmak çok önemli bir konudur (Güney, 2008a: 17). Bir iş oluşturma fikrini, kâra dönüştürmek ve bunun da tek sorumlusunun kendisi olduğunu bilmek, girişimciye başarı hissini verir. Yeni bir işe başlayan girişimci heyecanlıdır. Kendi işini kuran girişimci aldığı kararların veya yaptığı faaliyetlerin sonucundan sorumludur. Başarma hissi ve kazanma arzusunun verdiği keyif bireylerin kendi işini kurmasına katkı sunar (Doğan, 2013: 45).

1.4.1.3. Finansal Kontrol

Girişimcilerin finansal açıdan bağımsız olmaları, çok varlıklı oldukları hissini yaratsa da girişimcilerin çoğu servet peşinde koşan şahıslar değildir. Girişimcilerin asıl hedefi finansal kararlar üzerinde kontrol sahibi olmaktır. Kontrol boyutunun bir başka anlamı ise çalışma saatleri üzerindeki kontrolleridir (Özman, 2013: 17).

1.4.2. Girişimciliği Belirleyen Dezavantaj Faktörleri

Bu bölümde girişimciliğin dezavantajları olarak; kişisel özveriler, sorumluluk yükü, zarara karşı fazla tolerans gösterememek başlıklarına ana hatlarına girmeksizin kısaca anlatılacaktır

1.4.2.1. Kişisel Özveriler

Girişimcinin belli bir mesai saati yoktur. İşletmenin ilk kurulduğu zamanlarda girişimci, altı veya yedi gün boyunca yüksek bir tempo ile çalışmak zorunda kalabilir. Uzun süren bu çalışma saatleri girişimcinin tüm enerjisini tüketmekte ve şahsi işlerine veya hobilerine zaman ayırmasına engel olmaktadır. Bu durum girişimciyi özel yaşamından özveride bulunmak zorunda bırakır. Bununla beraber çalışma saatleri girişimciyi fiziksel olarak da etkilemektedir. Birçok girişimcide, sırt ve bel rahatsızlıkları, ülser, uyku düzensizliği ve strese bağlı rahatsızlıklar görülmektedir (Akpınar, 2009: 34).

1.4.2.2. Sorumluluk Yükü

Girişimcilerin sorumlulukları çalışanların aksine daha ağır olduğunu söylemek mümkündür. Girişimciler kendin işlerinin patronu olmakla beraber gerçek manada bağımsız değildir. Çünkü girişimciler ortaklarının, müşterilerin ve kamu otoritesinin

baskıları etkisinde kalmaktadırlar. Bununla beraber işle ilgili yasal işlemleri ve vergileri zamanında yapma gibi sorumlulukları da vardır. Şirket çalışanları kendileri ile aynı pozisyonda olan kişiler ile ilişki kurmakta ve aralarında bazı bilgileri paylaşmaktadırlar. Girişimciler ise bu paylaşımları pek fazla kuramamak ve iş yeri için kendi mal varlıklarını harçayabilmektedir ki, bu da kendilerine büyük bir sorumluluk yüklemektedir (Erdurur, 2012: 25). İşyerinin kurulmasında mal ve hizmet temininde, reklam, personel ve müşteri ödemelerinde, finans konularında girişimciler sorumluluk altındadır (Kahyalar, 2017: 25).

1.4.2.3. Zarara Fazla Tolerans Göstermemek

Girişimciler yaptıkları işlerde her zaman kar elde edemeyebilir. Her ne kadar amaçları kar elde etmek olsa da bazen bu amaca ulaşamaz ve zarara katlanmak zorunda kalabilirler. Örneğin, fazla rağbet görmeyen ürünler üretebilirler veya kar marjı düşük yerlerde iş yeri açabilirler. Zarar ettiklerinde buna katlanabilecek ve hayatlarını devam ettirebilecek imkâna sahip olmaları gerekmektedir. Girişimciler bu bağlamda yüksek düzeyde strese maruz kalmaktadırlar (Doğan, 2013: 45).

İKİNCİ BÖLÜM

2. GİRİŞİMCİ KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ

Girişimciler diğer insanlardan farklı olarak bağımsız hareket eden, olayları kontrol eden, yenilik yapma yeteneğine sahip, çalışkan, başarı güdüsü, sorumluluk ve özgüveni yüksek, kararlı, iş fırsatlarını görüp değerlendiren ve diğer insanlarla başarılı iletişimi olan, liderlik özelliği bulunan ve hesaplı riskler alabilen kişilerdir. Bu tür özellikleri taşıyan girişimcilerin toplumda kabul görmesiyle girişimcilik ruhunun, değerlerinin, davranışlarının onaylanarak teşvik edilmesi girişimciliğin ülke geneline kolaylıkla yayılabilmesinde etkili olacaktır (İlter, 2010: 33). Girişimci kişilik özellikleri olan risk alma, içsel kontrol, başarıya ihtiyacı, yaratıcılık, yenilik, belirsizliğe karşı tolerans ve kendine güven duygusu aşağıda ana hatları ile anlatılacaktır.

2.1. Risk Alma

Risk; bir yönüyle, bireyin aldığı kararlar sonucu mal veya itibar kaybetmesi anlamına gelmektedir. Risk almak; zarar etmek, tehlikenin içine girmek, yapılan işlerin sonucunun tam olarak bilinmemesi anlamı taşır. Riske katlanma; verilen bir kararın başarısızlıkla sonuçlanması ihtimalinin dikkate alınmasıdır (Tikici, 2009: 33). Risk alan bir girişimci, geliştirdiği yeni ürün, hizmet ya da üretim yöntemlerinin olası sonuçlarını düşünerek bilinçli kararlar alabilen bireydir. Bundan dolayı girişimci için risk alma, sağlanacak yüksek kârlılık adına, olası maddi kayıplara neden olabilecek, zor ve belirsiz kararların sorumluluğunu ve sonuçlarını da göze alabilmeyi gerektirmektedir (Öztürk, 2012: 155).

Girişimcilik özelliklerinden birisi olan risk, girişimcilerle yöneticileri birbirinden ayıran en önemli faktör olarak kabul görmektedir. Böylece girişimci ekonomik, sosyal, psikolojik, sağlık, politik ve kamusal riskleri iyi analiz etmelidir. Girişimci hiçbir şeyin risk almadan başarılamayacağına inanan ve kontrol edilebilen riskleri alabilen kişi olarak adlandırılması biraz önce anlatılanlara bağlanabilir (Kaygın, 2017: 35). Girişimcilerin rekabet ortamlarında işletmelerinin varlığını devam ettirebilmesi için belirli ölçüde risk alması gerekmektedir. Bunun için girişimcilerin ve çalışanların bireysel ve örgütsel kazanç elde etmesi için risk alma eğilimleri yükseltilmelidir (Karadal, 2016: 276).

Riskli karar alma sürecinde, tek başına risk alma davranışına yol açmayan ancak en önemli özellik olarak kabul edilen risk eğilimi, bireyin risk alma veya riskten kaçınma durumundaki eğilimidir. Diğer insanların engel olarak gördüğü bir etkeni, fırsat olarak gören girişimciler bu duruma en iyi örnektir (Erdem, 2001: 45).

Girişimciler, girişimci olmayan insanlara göre daha fazla risk alan bireylerdir. Bu bağlamda, girişimci olmak için risk vazgeçilmeyecek bir özelliktir. Bu yönü ile risk almanın bazı avantaj ve dezavantajları vardır (Korkmaz, 2012: 213). Girişimci bağımsızlık, ekonomik kaynaklar, toplumsal hizmet, iş güvenliği, aile bireylerinin istihdamı gibi bazı avantajlara sahiptir. Bu imkânlarının yanında ekonomik, sosyal ve psikolojik dezavantajlara maruz kalabilir. Girişimci olan bireyler risk üstlenmek mecburiyetindedirler. Risk, girişimcilik faaliyeti sonucunda girişimcinin hedeflediği maddi ve manevi kazançları elde edebileceği gibi bu hedeflere ulaşamama durumunu da ifade etmektedir. Girişimciler böyle durumları ortadan kaldıramaz. Girişimcilik özünde hesaplanabilir ve kabul edilebilir bir düzeyde risk almayı gerektirmektedir (İşcan vd., 2011: 447).

Rekabette üstünlükten hoşlanan, kaynakları yeniden yapılandıran ve kurdukları işletmelerin uzun vadede kar getirmesini isteyen girişimciler, riskli ortamlarda aşırı kaygılıdırlar. Özellikle genç girişimcilerin, hedeflerini gerçekleştirme, başarılı olabilmek, yeni ürünler bulma, yeni pazarlarda yatırım yapma ve üretim/hizmet için yeni malzeme geliştirmede risk alma eğilimleri deneyimli ve tecrübeli girişimcilere göre daha düşüktür (Erdurur, 2012: 46). Riskten kaçma eğilimleri düşük veya riskten kaçma eğilimi yüksek bireylerin yatırım tercihleri de farklı olacaktır. Risk eğilimi düşük bireyler daha az riskli yatırımları tercih etmeleri beklenirken, risk eğilimi yüksek bireyler ise daha riskli yatırımları tercih etmeleri beklenmektedir (Ece, 2017: 496).

Riskin anlamı, zarara uğrama tehlikesi olarak da açıklanmaktadır. Ancak bu kelime mana itibarıyla içinde bir tehlikeyi bulundurduğu gibi kazancı da bulundurur. Özellikle sermaye çevrelerinde risklerin yüksek olması yüksek kazançların elde edilmesini sağladığına inanılır. Ancak girişimcilikte de risk almak, ekonomik açıdan maddi zararı ve sosyal açıdan da başarısızlığı kabullenmek demektir. Şüphesiz risk denilince akla hemen maddi anlamda kar-zarar gelmektedir. Fakat yapılan araştırmalarda ekonomik kayıpların yanı sıra, sosyal kayıpların da girişimciler tarafından önemsendiği görülmüştür (Kayalar vd., 2007: 187).

2.2. İçsel Kontrol Hissi

İçsel kontrol hissi kişilerin yetenekleri, çabaları ve yapabildikleri ile yaşamlarındaki sonuçları değiştirmeye olan inancı ifade etmektedir. Dışsal kontrol hissine sahip olan insanlar ise yaşamlarındaki sonuçları dış etkenlere bağlamaktadırlar. Bundan dolayı içsel kontrol; odaklılık, yetenek, çalışmak, kararlılık ve elde edilen sonuçların planlayıcısı olmak gibi özelliklere vurgu yapar. İçsel kontrol odaklı bireyler diğer insanlara göre daha aktif ve yenilikçi oldukları için girişimci davranış özelliği ile paralel ilişkilere sahiptirler (Marangoz, 2016b: 55). İçsel kontrol hissine sahip bireyler çalışmanın, azmin ve inancın bireyin kendisinde olan meziyetlerden kaynaklandığını bilir ve yaşam boyu aldığı kararların yaşamına yön vereceğinin farkında olurlar (Duran vd., 2013: 38).

İçsel kontrol hissiniin başarıma ve risk alma özelliği ile olan ilişkisini Brockhaus ve Horwitz (1986) şöyle açıklamıştır: İçsel kontrol hissi başarıma hissi yüksek olan bireylerin bir özelliğidir ve risk alma özelliği içsel kontrol hissine sahip bireylerde dışsal kontrol hissine sahip bireylerden yüksek düzeydedir (Brockhaus ve Horwitz 1986; aktaran Basılğan, 2008: 474-475).

Ayrıca içsel kontrol özelliği girişimciye davranışlarında bağımsızlık ve kendi önceliklerini belirleme fırsatı vermektedir. Literatürde, bu özelliği öğrenciler açısından inceleyen birçok araştırma vardır. Mesela, Borland (1974) çalışmasında, girişimcilik potansiyeli yüksek olan İşletme Bölümü öğrencilerinin içsel kontrol hissiniin yüksek olduğunu ifade etmiştir. Brockhaus (1975) ise Ekonomi Bölümü öğrencilerinin içsel kontrol özelliğinin yüksek olduğunu açıklamıştır (Borland 1974; Brockhaus 1975; aktaran Avşar, 2007: 14). İçsel kontrol odağı ile girişimcilik arasında güçlü bir bağ vardır. İşletme sahiplerinin veya işletmelerde çalışan bireylerin içsel kontrol odağına sahip olması sorunların çözümünde önem arz etmektedir. Yani şirketlerin performansı ile çalışanların içsel kontrol odağının güçlü olması arasında da yakın bir ilişki vardır (Kaygın, 2017: 34).

2.3. Başarıma İhtiyacı

Başarıma ihtiyacı, performansın yüksek düzeyde olması veya rekabetin olduğu ortamlarda bir adım ilerde olma isteğini ifade eder. İnsanı bu şekilde yönlendiren güdü ise başarı güdüsüdür. Yüksek başarı ihtiyacına sahip bireyler girişimcilik özellikleri barındıran mesleklerde çalışırlar (Tikici vd., 2009: 39). Başarı güdüsü, bir kişinin bir işi

iyi ve verimli yapması veya sorunları çözmedeki ustalaşma isteğinin sonucu olduğunu söylemek mümkündür (Erdoğan, 2012: 29). Murray (1995) başarı ihtiyacını “zor koşulların üstesinden gelme, güçlerini kullanma, zorlukları olabildiğince hızlı ve iyi şekilde yapma çabası” na duyulan istek ve eğilim olarak ifade etmiştir. McClelland (1976) ise “iyi iş yapma ya da bir kusursuzluk ölçüsüne göre rekabet edebilmenin önemli olduğu eylemlere yönelme” nitelemesiyle başarı ihtiyacını tanımlamaya çalışmıştır (Murray 1995; McClelland 1976; aktaran Topaloğlu, 2006: 25).

Başarma ihtiyacı toplumların ekonomik açıdan başarıya ulaşmasında önemli bir motivasyon aracı olarak görülmektedir (Özdemir vd., 2016: 217). Başarı ihtiyacı yüksek olan bireyler, verdiği kararların sonuçlarına katlanma, sorunları çözebilme, içerisinde bulunduğu durumu analiz etme, başarılı olma olasılığını araştırma, zor işleri aşma ve risk alma özelliğine sahiptirler. (Ören vd., 2011: 74). Başarı ihtiyacı ile girişimcilik eğilimi arasında olumlu bir bağ olduğu yapılan çalışmalarda da ortaya konulmuştur (İnce vd., 2015: 402). Bu çalışmalardan bahsedilecek olursa, McClelland’a göre, yüksek başarı ihtiyacı bireylerin girişimci davranışlar göstermesine neden olur. Bundan dolayı girişimciler kendilerini başarı ile özdeşleştirmeyi ve başarı ihtiyaçlarını gerçekleştirmeyi hedefler. Girişimcilerin başarı ihtiyaçlarını inceleyen Stormer ve arkadaşları ise yüksek başarı ihtiyacının üniversite öğrencileri ve yöneticilere oranla girişimcilerde daha belirgin olduğunu tespit etmiş ve başarı ihtiyacının bir girişimcilik özelliği olduğunu belirtmiştir (Hisrich ve Peters 1985; Stormer et al 1999; aktaran Ceylan vd., 2002: 4).

2.4. Yaratıcılık

Etimolojik olarak, Latince creare; İbranice bero; Yunanca ktidzo; Sanskritçe kriya anlamlarına gelen yaratmak (to create) fiili, fiziksel anlamda yapmak, üretmek anlamını içermektedir. Yaratıcılık ise, bir şey yapma sürecidir. Fakat bir şey yapma süreci olarak yaratıcılık, sadece etimoloji üzerine değil, deneyim ve mantığa da dayanmaktadır. Girişimciler ise, genellikle mal ve hizmet için yeni fikirler hayâl ederler ve sorunların üstesinden gelmek için yenilikçi yollar üretirler. Bu bağlamda; yaratıcılık özellikleri, girişimcilerin yeni müşterilere yeni ürün ve hizmetler geliştirmelerini ve yeni pazarlara girmelerini sağlamaktadır (Doğan, 2013: 81). Yaratıcılık, problemleri kendi yöntemlerine göre çözüme kavuşturma, kendi kendine karar verme ve kendini ifade etme ile ilgilidir. Aynı zamanda yenilik ve yenilikçiliğin temeli olan düşünce

becerisidir. Yaratıcılık, var olan fikirlerin bir araya getirilmesi, geliştirilmesi ve sentezi yapılarak yeni fikirlerin yaratılmasını kapsamaktadır. Yaratıcılık; yenilik ve değişimin benimsenmesi, olasılık ve fikirlerin test edilmesi, esnek bir bakış açısıyla örgütün dışında meydana gelen olaylara farklı bakılabilmesi ve eldeki ürünlerin geliştirilmesi gibi eğilimleri kapsar. Yaratıcılık bir süreçtir; yaratıcı özelliğe sahip bireyler problemlere ve sorunlara çözüm sağlamak için ciddi bir şekilde çalışmalarını sürdürür ve bu çalışmalarındaki aşamalı değişikliklerle ve iyileştirmelerle çözüm ve fikirlerini değiştirerek geliştirirler (Duran vd., 2009a: 58).

Yaratıcılık, olmayan bir şeyi hayal edebilme bir şeyi herkesten farklı yollarla yapabilme ve yeni fikirler geliştirebilme veya düşüncede sınırlarını zorlayarak farklı ve faydalı fikirlerin ortaya konulmasıdır. Çünkü girişimci mümkün olanı gerçeğe dönüştüren, var olanla mümkün olan arasındaki açığı kapatan bireydir. Mümkün olanı gerçeğe dönüştürmek benimseyici olmaktan çok yenilikçi ve yaratıcı olmayı gerektirir. Bu nedenle yenilik ve yaratıcılık girişimciliğin odak noktası ve girişimcinin temel özelliğidir (Marangoz, 2016b: 52). Başka bir tanıma göre ise yaratıcılık, sorunlara, hatalara, bilgi yetersizliğine, kayıp ögelere, günlük yaşam sorunlarına karşı duyarlı olabilme; güçlüğü tarif etme, çözüm bulma, tahminde bulunma ya da eksikliklerle alakalı tecrübe kazanma, bu tecrübeleri yeniden deneme ve başka bireylere aktarmak olarak kabul edilmektedir (Samen, 2008: 364).

Yaratıcılık, geliştirilebilecek veya iyileştirilebilecek bir süreçtir. Bazı insanlara göre yaratıcılık doğuştan gelen bir yetenektir. Bazılarına göre ise büyüdükleri çevre ve eğitimleri yaratıcı düşünmeyi etkilemektedir. Girişimciler, diğer insanların göremedikleri fırsatları görüp bu fırsatları ilişkilendiren bireylerdir. Bu sebepten dolayı girişimcileri başarıya ulaştıran şey yaratıcı düşünebilme özelliğidir (Arslantaş, 2001: 18). Yaratıcı kişilik özelliğine sahip bireylerin özellikleri şu şekilde sıralanabilir (Kaygın, 2017: 37):

1. Fikirleri özgün ve yaratıcıdır,
2. Sezgileri güçlü ve tahminleri isabetlidir,
3. Değişime odaklıdır,
4. Çok yönlüdürler.

2.5. Yenilikçilik

Yenilik, bir fikri pazarlanabilir bir ürün ya da hizmete yeni ya da geliştirilmiş bir imalat ya da dağıtım yöntemine dönüştürme şeklinde tanımlanmaktadır. Yenilikçi özelliğe sahip bireyler yeni iş fırsatlarını gören ve bu fırsatlardan farklı bir şekilde yararlanabilen bireylerdir. Yenilik farklı disiplinlerin bir araya getirilerek yeni pazar imkânları sunulmasını içerir. Yenilik, iş faaliyetlerinin yeni ve farklı bir biçimde oluşturulması ve uygulanması ile ilgili bir kavramdır. Yenilikçilik ise, girişimciliğin odak noktası ve ana karakteristiklerinden birisidir. Girişimcilik özelliği yüksek olan bireylerde yenilikçilik davranışı daha baskındır. Girişimciler rakiplerine göre ne kadar yenilikçi olursa oluşacak rekabetlerde başarılı olma şansları da artar. Bu nedenle kendi işletmelerinin başarısı için yenilikleri muhakkak gerçekleştirme eğiliminde olduklarını söyleyebiliriz (Kutunis, 2006: 17).

Koh'e göre yenilikçilik, algılama ve iş faaliyetlerinde farklı fikirler üretebilme yeteneğidir. Yenilikçilik işlerin algılanış ve yapılış tarzlarının diğerlerinden farklı metotlarla yapılmasıdır (Karakaş, 2012: 70). Yenilik ve yenilikçi anlayış girişimciliğin dayandığı bir zemindir. Yenilikçilik, çevrede oluşan değişimlere cevap verecek yeni fikirler neticesinde, yeni mal ve hizmetlerin ve yeni pazarların oluşturulması, ekonomik kazanç ve sosyal statü sağlamak olarak değerlendirilir. Dolayısı ile girişimci yenilikçi olmadığı takdirde başarılı da olamayacaktır. Başkalarının göremediği fırsatları görüp bu fırsatları kazanca dönüştürmede yenilik bir araç olarak değerlendirilmektedir (Erdoğan, 2012: 44).

Bunun için girişimciler yenilikçi bir örgüt iklimi yaratarak yeniliğin ve yaratıcılığın önündeki engelleri ortadan kaldırarak yönetsel uygulamaları gerçekleştirmek durumundadırlar. Devletler genelde gerekli finansal kaynağa sahip olmakla birlikte pazarlama ve dağıtımda yetersiz kalabilmektedir. Bununla beraber bürokratik engeller nedeni ile stratejik kararlar almakta ve uygulamakta da yetersiz kalmaktadırlar. Bundan dolayı girişimciler yenilikçi olmaya yönelmektedirler. Bu durum için çeşitli nedenlerin ön plana çıktığını söyleyebiliriz (Döm, 2012:10):

Bunlar;

- **Pazarla İlgili Nedenler:** Ticarete artan rekabet ortamından dolayı teknik üstünlüğü elde tutma gayreti,
- **Örgütsel Nedenler:** Karı artırmak, yenilik yapmaya uygun yaratıcı bir örgütsel yapı oluşturmak,

- **Sosyal Nedenler:** Kamu gözünde işletmelerin imajını kuvvetlendirme, tüketicinin devamlı değişen isteklerini karşılama ve güven vermek,
- **İş görenlerle İlgili Nedenler:** Gerekli niteliğe sahip personeli işletmede tahsis edebilme ve bunların motivasyonunu ve üretkenliğini artırmak.

Yenilikçilik, bir toplum için sürdürülebilir büyümenin, toplumsal refah düzeyinin, yaşam standartlarının artmasında ve istihdamın oluşturulmasında en önemli çözümlerden biri olarak görülmektedir. Başka bir anlamda yenilikçilik toplumu ekonomik ve sosyal olarak değiştirdiğini söylemek mümkündür (Özdemir vd., 2011: 140). Girişimciler yapacağı yeniliklere karşı direncin farkında olmalıdırlar. Bu dirençleri minimize etmenin hesaplarını iyi yapmalı ve halka yeniliğin sağlayacağı faydaları iyi anlatabilmelidir. Bundan dolayı girişimciler, farklı düşünebilen, iletişimi iyi, ikna kabiliyeti yüksek, bağımsız, yaratıcı ve kendine güvenen bireyler olmalıdırlar (Aydınlık Ülgen, 2016: 11).

İşletmeler açısından bakıldığında yenilik kavramı çok önemlidir. Fakat yeniliğin maddi imkânlar bağlamında parasal durum ile belirgin bir ilişkisi bulunmamaktadır. Bundan daha ziyade çevre ve elde edilen kazançla alakası ön plandadır. Nitekim aksi durumda parasal güce sahip bütün işletmelerin yenilik yapabilmesi ve böylece üretim sektöründe önemli gelişmelerin yaşanması mümkün görülebilirdi. Ancak netice bu şekilde olmamaktadır, bu nedenle yenilik için parasal güç gerekli olmakla birlikte tek şart olarak görülmemektedir. Yenilik yapmak için yeni fikirlere, yeni teknolojiye ve rekabete ihtiyaç vardır. Bundan dolayı yenilikçi anlayışına sahip girişimciler ve işletmeler kitleleri peşinden sürükleyecek ve adından söz ettirebileceklerdir. İşte bundan dolayıdır ki, yenilik ve yenilikçi anlayış hayati öneme sahiptir (Karadal, 2016: 123). Girişimcilerin sahip oldukları yenilikçilik özelliği hem bireyin kendisinden hem de bireyin yaşadığı çevreden etkilenmektedir. Yaşadığı coğrafyanın dünya pazarında etkin bir söz sahibi olması veya bu vasıflara sahip ülkelerle yakın ilişkilerde olmaları girişimcilerin yaratıcı girişimcilik faaliyetleriyle ilgilenme imkânını artırdığı kolaylıkla söylenebilir (Tanoğlu, 2008: 67).

2.6. Belirsizliğe Karşı Tolerans

Belirsizliğe karşı tolerans; belirsiz durumlara karşı olumlu tepki verebilme yeteneğini ifade etmektedir. Schere (1982) belirsizliğe karşı toleransın girişimciler için önemli bir özellik olduğunu ifade etmiştir. Girişimciler başarıya ihtiyacı sebebiyle

belirsizliğe karşı tolerans göstererek işletmelerini faaliyete geçirmektedirler. Budner (1982) belirsizliğe karşı toleransın, bir tehditte çok cazip, çekici ve faydalı sonuçlar doğurduğuna dikkat çekmiştir. Girişimcilerin devamlı değişen bir çevre ile iletişimde olmalarından dolayı belirsizliğe karşı tolerans düzeylerinin profesyonel yöneticilere göre daha fazla olduğu belirlenmiştir. Aynı zamanda belirsizliğe karşı toleransın girişimcilik sürecinin bir bölümünü etkileyen bir motivasyon aracı olduğu da tespit edilmiştir (Schere 1982; Budner 1982; aktaran Korkmaz, 2012: 213).

Belirsizlik toleransı yüksek olan bireyler belirsiz durumları daha cazip görmekte ve bu durumlarda iyi bir performans sergileyebilmek için çaba sarf etmektedirler. Girişimciler belirsizliği arzu ederler ve belirsiz durumlarda faaliyet gösterirler. Bunun için belirsizlik toleransının girişimcilik özelliklerinden bir tanesi olduğu söylenebilir. Dolayısıyla girişimci eğilimine sahip bireylerde belirsizlik toleransı diğer bireylere göre daha yüksektir (İlter, 2010: 40). Herhangi bir çalışmada yeterli derecede bilgiye sahip olunmadığı zaman bir belirsizlik söz konusudur. Girişimciler belirsizliğin var olduğu durumlarda faaliyet göstermeyi ve imkânlar dâhilinde ortamın sağladığı karışıklıktan yararlanarak tüm kontrolü ellerinde toplamayı tercih etmektedirler (İpçioğlu vd., 2009: 16). Belirsizliğe karşı tolerans, net olmayan durumlarda sağlıklı kararlar verebilmektir. Girişimcilerin belirsizliğe karşı tolerans ve risk alma özellikleri, baskı altında oldukları zaman çalışmalarını daha kolay bir şekilde yapmalarını sağlar. Bununla birlikte belirsizliğe karşı tolerans girişimcilik sürecine etki eden bir isteklendirme aracı olmaktadır (Uluköy vd., 2013: 85).

Girişimci ruhuna sahip bireylerin belirsizlik toleransı çok yüksektir. Girişimciler için bu özellik önemlidir. Çünkü bazı durumlar da yeni bir işe başlamak çok fazla belirsizlik içermektedir. Alınacak kararlar hangi faktörün başarılı olacağını açık ve belirgin bir şekilde göstermez. (Bozkurt, 2006: 99). Belirsizliğe karşı toleransı yüksek bireyler, haberleşmeye ve öğrenmeye önem verme, başkalarına karşı duyarlı olma, hiyerarşiyi önemsememe ve risk alma eğilimi gösterme gibi girişimcilik vasfına sahiptirler. Bu vasıflara sahip bir girişimci birçok bireyin cesaret edemeyeceği belirsizlik düzeylerinde risk alarak işini sürdürmektedir (Demirel vd., 2004: 55).

2.7. Kendine Güven Duyma

Kendine güven duyma; bireyin kendisi olmaktan memnun olması sonucu kendisi ve çevresi ile barışık olmasıdır. Başka bir ifade ile bireyin kendisine yönelik iyi

duygular geliştirmesi ve bunun sonucunda kendisini iyi hissetmesi anlamını taşıtmaktadır (Akpınar, 2009: 55). Girişimci bireyler iş hayatlarında birçok zorluk ve belirsizlikle karşılaşacaktır. Girişimciler, kendilerine olan güvenleri sayesinde zorlu işleri başarabilirler. Bundan dolayı kendilerine güven duygusu olan bireyler girişimci olma yolunda her zaman daha avantajlıdırlar (İnce vd., 2015: 403).

Güvenmek bir risk alma eylemidir. Güven, risk almayı gerektiren bilgi eksikliğini de kapsar. Aynı zamanda güven geleceğin belirsiz olduğunun bilinmesine rağmen gelecek hakkında iyimser bir beklentidir. Hayat boyu beklenmeyen olaylar ve sürprizler kaçınılmazdır. Bireyin değişen sosyal ortam içerisinde riskle ve belirsizlikle mücadele etmesini sağlayan bir unsurdur (zbek, 2008: 5-9). Bundan dolayı girişimciler iş bilgilerine ve ehliyetlerine, kifayetlerine güvenmekte ve her işi başarılı bir Şekilde yapabileceklerine dair yeterliliğe sahip olduklarına inanmaktadır. Bu güven temelsiz değildir. Girişimciler alışma sahaları hakkında gerekli bilgilere sahiptirler. Çünkü bunu aylarca hatta yıllarca süren araştırmalar sonucunda kazanırlar (Bayrak vd., 2004: 7). Girişimcilerin gelecekte var olabilecek karmaşık ve beklenmedik durumların üstesinden gelebileceğine ilişkin kendilerine güven duyması olağan bir nitelik arz ettiğinden gerekli görülmektedir (Yurtseven, 2007: 70).

Kendine güvenen bir insan; çalışmaktan usanmaz, sürekli ilerlemek ister, en mükemmele sahip olmayı hedefler ve içinde bulunduğu durumun gereğini yapar. Girişimci bir bireyin kendine güven duyması istenilen bir özelliktir. Fakat kendine güven duyma hissi gerektiğinden fazla ise bu kibir olarak tanımlanmıştır. Kibir ise birçok hatanın sebebidir. Çünkü kibirli insan her Şeyi bildiğini ve kendisinin ulaşılamaz bir yerde olduğunu düşündüğünden başka insanların sundukları çözüm önerilerini kabul etmezler. Bu da girişimciyi başarısızlığa götürmektedir (Demirel, 2003: 54).

Belirlenen hedeflere ulaşabilmek ve başarılı olabilmek için girişimcinin başaracağına inanması gerekmektedir. Bu inancın sağlanabilmesi için girişimcinin kendisine ve bilgisine olan güveni tam olmalıdır. Bu inanç bazı araştırmacılara göre kendilerinde olan bir özellik iken bazı araştırmacılara göre ise elde edilen başarılar sonucunda kazanılmıştır. Fakat unutulmamalıdır ki, alınacak risk ve verilecek tüm kararlarda itici güç girişimcinin kendisine duyduğu güvendir (İpçioğlu vd., 2009: 16-17).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİNİN GENEL NİTELİKLERİ

Bu bölümde girişimcilik eğilimi, girişimcilik eğiliminin unsurları, girişimcilik eğilimine etki eden unsurlar ayrıntılı bir biçimde değerlendirilecektir. Daha sonra işletme eğitimi ve girişimcilik eğilimi ilişkisi ile üniversitelerde verilen girişimcilik eğitiminin girişimcilik eğilimine etkisi açıklanacaktır.

3.1. Girişimcilik Eğilimi

Girişimcilik eğilimine kavramsal olarak bakıldığında Türk Dil Kurumu'na göre eğilim, bir şeyi sevmeye, istemeye veya yapmaya içten yönelmedir. (www.tdk.gov.tr). Girişimcilik eğilimi ise, bir kişinin yeni bir girişimde bulunma yönündeki yatkınlığı olarak açıklanır. Bu eğilim üniversite öğrencileri açısından düşünüldüğünde ise potansiyel girişimci olarak ifade edilebilir. Potansiyel girişimci bireylerin kendilerini girişimsel davranışa yönlendirecek niteliklere, becerilere ve arzulara sahip olması gerekmektedir (Özdemir, 2015: 43).

Girişimcilik eğilimi, girişimci olabilme kabiliyeti ile alakalı bir kavramdır. Girişimcilik eğilimleri bireylerin girişimciliğine etki eden faktörlerle de yakından ilişkilidir. Bu eğilimler doğuştan gelen kazanımla da olsa bunların ortaya çıkarılması, geliştirilmesi ve yönlendirilmesi gerekmektedir (Karakaya vd., 2017: 599). Girişimcilik eğilimine çeşitli etkenler etki etmektedir. Bu eğilimi bireyler üzerinde ortaya çıkaran ve geliştiren etkenler şunlardır (Güreşçi, 2014: 27).

- Ülkelerin ekonomik, sosyal ve siyasal yapısı,
- Bölgesel ve çevresel etkenler,
- Kişilik özellikleri,
- Genel ve mesleki eğitim seviyesi.

Yukarıda belirtilen etkenlerin bireyleri aynı oranda etkilediği ve aynı imkânlarla donattığını söylemek mümkün değildir. Bireylerin ait oldukları sosyal sınıf, onların eğitim şartlarını, yaşam standartlarını, düşünce ve eğilimlerini, tüketim durumlarını ve çeşitli kişisel özelliklerini etkilediği söylenebilir. Bunun yanı sıra yaşın dönemselliği ile girişimcilik eğilimi arasında önemli bir bağ olduğu yapılan araştırmalarda ortaya konulmuştur. Genellikle 22-25 yaş arası girişimcilik kariyerinin başlama dönemi olarak

bilinir. Bu yaş aralığı dışında da, kariyer yapmak mümkün olsa da, girişimcilikte başarılı olmak için yüksek enerjiye ve ekonomik desteğe gerek duyulmaktadır (Bozkurt, 2006: 96-97).

Bir iş kurmak ve devam ettirmek kolay değildir. Bu da ancak cesaret, yetenek ve yaratıcılık faktörlerini birlikte bulunduran girişimciler sayesinde olur. Girişimcilik eğiliminde veya girişimcilik niyetinde birçok faktör belirleyici etkiye sahiptir. Bu faktörler ise ekonomik kaynaklar, bireyin aldığı eğitim, rol modeli, iş tecrübesi, inanç, aile, toplumsal kültür ve kişilik özellikleridir (Büyükyılmaz vd., 2015: 109).

Bununla beraber bazı bireylerin işlerinden memnun olmaması, istihdam edilmemesi ve kariyer planlarındaki olumsuzluklarda kişileri girişimcilik eğilimine başvurmasına sebebiyet vermektedir. Bazı bireyler ise eğitim ve iş fırsatlarını araştırma cesaretini veren iş imkânlarını keşfetme gibi olumlu etkenler tarafından girişimcilik eğilimine doğru çekilmektedir. Girişimcilik eğilimi dışsal ve içsel etkenlerin bir bütünü olup bireylerin kendi işlerini kurma konusundaki arzu ve kararlılıklarını ifade eder. Diğer taraftan hükümet politikası olarak girişimci eğilimin artırılması için belli başlı stratejileri hayata geçirmesi gerekmektedir (Börü, 2006: 27-28). Söz konusunun hükümet stratejileri aşağıda sıralanmıştır:

- Fiziksel, beşeri ve teknolojik altyapının hazırlanması,
- Teknolojik yenilik ve gelişim oluşturmaya uygun iş çevrelerinin sağlanması,
- Siyasi destek ve teşviklerin oluşturulması,
- Sanayi ve iş girişimlerinin koordine edilmesi,
- Gerektiği zaman finansal desteğin sağlanması.

Parnel, Crandell ve Menefee girişimcilik eğiliminin her biri birbiri ile ilişkilendirilmiş üç faktörden oluştuğunu ifade etmektedirler. Bu faktörler şunlardır (Karakaş, 2012: 50).

- Bireyin girişimcilik eğitimi, bilgi düzeyi ve yeni riskler almadaki yetkinliği,
- Bireyin ekonomideki girişimcilik fırsatları ile alakalı inançları,
- Bireyin mevcut fırsatların farkında olup değerlendirebileceği konusunda kendisine olan özgüveni.

3.2. Girişimcilik Eğiliminin Unsurları

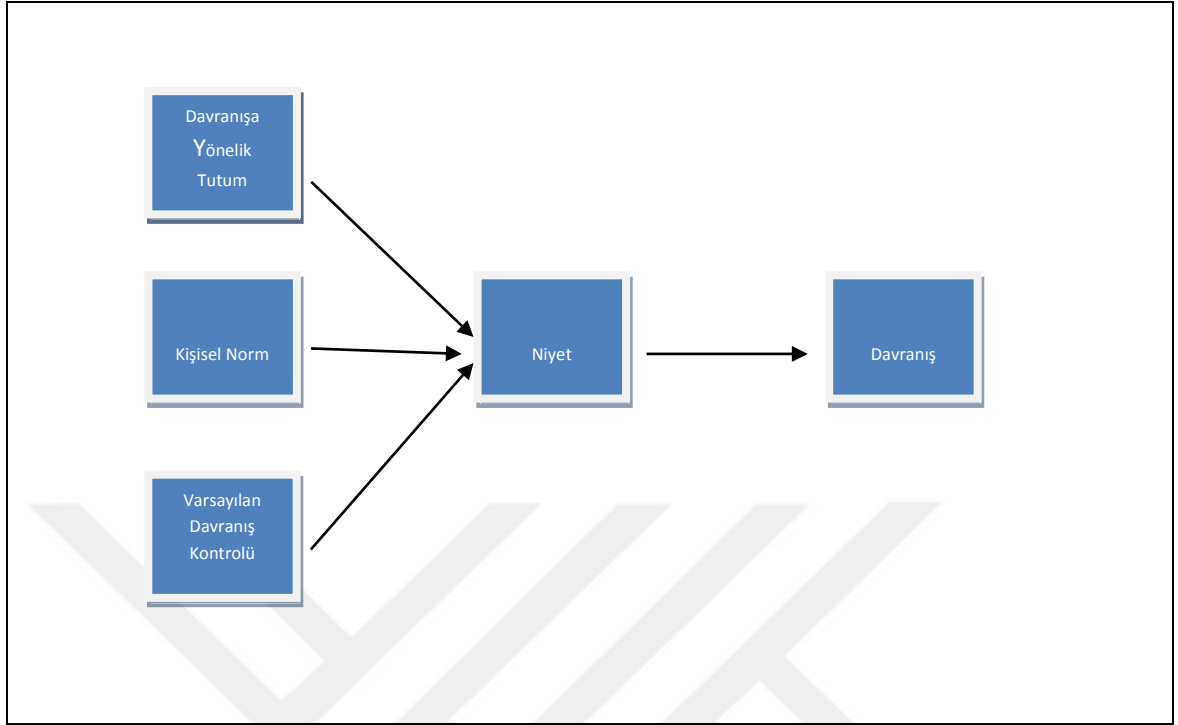
İlk defa Ajzen ve Fishbein tarafından 1977’ de ortaya atılan “Planlanmış Davranış Teorisi” belli bir bağlamda gerçekleşen insan davranışlarını açıklamak ve

insanları tahmin etmek için tasarlanmış bir davranış teorisidir (Küçük, 2011: 145). Gerçek anlamda sosyal psikoloji tabanlı bir kuram olmakla birlikte, birçok farklı disiplinin alanına giren davranışları açıklamada bu teori çokça kullanılmıştır (Bozkurt Çetinkaya, 2014: 30). Bir bireyde bir davranışın ortaya çıkması için öncelikle “Davranışa Yönelik Amaç”ın oluşması gerekmektedir. Davranışa yönelik amacı etkileyen faktörler ise “davranışa yönelik tutum”, “kişisel normlar” ve “varsayılan davranış kontrolü” dür (Erten, 2002: 68).

Niyet; bireyin herhangi bir davranışı ortaya koyma isteği ve gerçekleştirmeyi planladığı çabanın yoğunluğu olarak tanımlanır (Arı vd., 2015: 388). Niyet iki farklı açıdan ele alınarak açıklanmaktadır. Bunlardan birincisi, kişisel bir etken olarak tanımlanan ve bireylerin herhangi bir davranışı gerçekleştirmeleri konusundaki olumlu ya da olumsuz değerlendirmelerini açıklayan davranışa yönelik tutumdur. Burada bahsi geçen tutum, geleneksel olarak nesnelere, insanlar veya kurumlara yönelik tutumlar değil, bir davranışı sergilemeye yönelik bireyin sahip olduğu tutumlardır. İkinci açıklayıcısı ise sosyal etken olan ve bireyin bir davranışı sergileme veya sergilememe hususundaki sosyal baskı veya desteği ifade etmektedir (Kocagöz vd., 2010: 140).

Planlanmış Davranış Teorisine (PDT) göre, bir davranış olumlu algılanırsa (davranışa yönelik tutum), bireyler için önemli olan referans gruplarının bir davranışa karşı tutumu (kişisel norm) olumlu ise bireysel algıların kişinin davranışı üzerinde algısı varsa (algılanan davranış kontrolü) bireyin o davranışı yapma ihtimali artacaktır (Yeşilay vd., 2017: 154). Aşağıda verilen Tablo 2 Planlanmış Davranış Teorisini açıklamaktadır (Bozkurt Çetinkaya, 2014: 30).

Tablo 2. Ajzen'in Planlanmış Davranış Modeli

Kaynak: (Yılmaz vd., 2016: 194).

3.2.1. Davranışa Yönelik Tutum

Davranışa yönelik tutum; davranışı sergileyecek olan girişimcilerin o davranışın gerçekleşmesine yönelik olumlu veya olumsuz yaklaşımları olarak ifade edilir (Top, 2012: 231). Davranışa yönelik tutum, bir davranışın iyi veya kötü olarak kıymetlendirilmesidir. Bireyin davranışın sonuçlarının tahminine ve bu sonuçları nasıl değerlendirdiğine dayanılarak ölçülür (Mercan, 2015: 6).

Bir başka ifade ile davranışa yönelik tutum, bir davranışın gerçekleşmesine bağlı olarak ortaya çıkması muhtemel sonuçlar üzerinde bireyin sahip olduğu inançlar ve kişisel değerlendirmelerle ifade edilir. Davranışa yönelik tutum; kişisel bir faktör olarak tanımlanmakta ve kişilerin bir davranışı eyleme geçirme hususundaki olumlu ya da olumsuz değerlendirmesidir (Küçük, 2011: 147).

Yapılan tanımlamalar ışığında eğer birey herhangi bir davranışı gerçekleştirmenin kendisi açısından olumlu bir sonuç doğuracağına inanıyorsa, o davranışa yönelik olumlu bir tutum içerisine girecek fakat olumsuz sonuçları doğuracağına inanıyorsa bu durumda da o davranışa yönelik olumsuz bir tutuma sahip olacaktır (Karademir, 2013: 24).

3.2.2. Kişisel Norm

Bir davranışı yapmak ya da yapmamak için algılanan sosyal baskıyı ifade eder. Bu kavram, bireyin belirli bir davranışı yapması ile diğer insanlardan nasıl bir tepki göreceğine ilişkin beklentisi olarak açıklanabilir (Doğan vd., 2015: 6). Davranışın olup olmaması yönünde hissedilen sosyal baskıya işaret eden sosyal bir etkidir. Daha net bir ifade ile bireyin, başkalarının onun davranışları hakkında ne düşündüğüyle alakalı inançları ve bireyin bu beklentilere ne ölçüde tabi olacağı bireyin niyetini etkilemektedir (Şahin vd., 2016: 453).

Kişisel norm, normatif inançların ve motivasyon uyumunun bir sonucudur. Normatif inançlar; aile, akrabalık, arkadaşlık, komşuluk gibi aralarında önemli bağ olan referans gruplarından birinde var olan bireylerin algılanan davranışsal beklentisidir. Motivasyon uyumu; bir kişinin bir davranışa yönelik, referans gruplarından birinde bulunan herhangi bir bireyin düşüncesine uyma isteğini içerdiğini söylemek mümkündür (Kement, 2013: 17).

Sonuç olarak sosyal çevreden gelen algılanmış baskılar girişimcilik motivasyonuna etki edebilmektedir. Bu baskılar tahrik edici, tetikleyici veya pasifleştirici olabilir. Örneğin iş başarısızlığının doğu toplumlarında olumlu karşılandığı söylenemez. Fakat A.B.D’de öğrenme süreci için gerekli bir motivasyon olarak karşılanır (Top, 2012: 231).

3.2.3. Varsayılan (Algılanan) Davranış Kontrolü

Davranışı gösterecek bireyin söz konusu olan davranışı gerçekleştirebilmesinin ne kadar kolay veya ne kadar zor olacağına olan inancıdır. Bu faktör, eğer davranışın kontrolü, bireyin kendi arzusuna bağlı değilse o zaman davranışı doğrudan açıklayabilir. Genel bir kural olarak "davranışa yönelik tutum" ne kadar olumlu ise, "kişisel norm" ne kadar kabul edilebilir ise ve "varsayılan davranış kontrolü" ne kadar güçlü olursa insanın söz konusu davranışı yerine getirme amacı da o kadar güçlüdür (Erten, 2002: 69). Kontrol inancı davranış performansını düşüren ve kolaylaştıran mevcut faktörler ile bu faktörlerin algılanan güçleri hakkındaki inançlardır. Varsayılan davranışsal kontrol, fırsatların nasıl algılanacağı ve algılanan fırsatların nasıl kontrol edileceğini iki farklı şekilde etkilemektedir. Algılanmış olan öz çıkar bir fayda veriyorsa ve kişisel normlar ile de aynı ise bireyler veya girişimciler niyetlerini belli eden davranışlar göstereceklerdir. Algılanan fırsatın kontrol edilebilmesi de dolaylı yoldan girişimci

davranışlarına etki etmektedir. Kaynak ve imkânların çokluğu, problemlerin azlığı yönünde oluşan algının gücü nispetinde kişinin o davranış üzerindeki algılanan kontrolü o derece güçlüdür (Bozkurt Çetinkaya, 2014: 31-32).

Algılanan davranış kontrolü sadece bir şeyi başarma hissini değil, bununla beraber davranışın kontrol edilebilirlik konusundaki algıyı da içermektedir (Kalkan, 2011: 195). Niyet, kişilerin ilgili davranışlarını ortaya koyma veya koymama yönündeki eğilimleri olarak tanımlanır. Bu niyet sabit olduğunda, bir davranışı gerçekleştirmek için harcanan emek, algılanan davranışsal kontroldeki artış yoluyla mümkün olacaktır (Kocagöz vd., 2010: 141).

Problemleri çözme, karar verebilme, yaratıcılık, liderlik gibi kişisel becerilere etki eden içsel kontrol öğeleri ile girişim ortamı, devlet desteği, hükümet politikaları ve ekonomik kaynakların etkisiyle değişen dışsal kontrol öğeleri varsayılan davranış kontrolünü oluşturmaktadır. İç ve dış inançlar, davranışlarda etkili bir unsurdur. Mesela bireyin bir işe başlayabilmesi için parasının olmasını önemli bir şart olarak görmesi varsayılan davranış kontrolü unsuruna girmektedir (Yüzüak, 2010: 32).

3.3. Girişimcilik Eğilimine Etki Eden Faktörler

Bu başlıkta girişimcilik eğilimine etki eden faktörler incelenecektir. Kişisel özellikler, aile, toplumların sahip olduğu kültür ve eğitim girişimcilik eğilimini etkileyen faktörler olarak belirtilmektedir. Bu sebeple girişimcilik eğilimini, girişimcilerin kişisel özelliklerinden ve bu kişisel özelliklerini etkileyen sosyo-kültürel faktörlerden etkilenen bir olgu olarak görebiliriz.

3.3.1. Kişisel Özellikler

Kişiliği oluşturan ve etkileyen sosyo-psikolojik, fizyolojik ve kalımsal tüm unsurlar girişimciliği de etkilemektedir (Kılıç vd., 2012: 426). Girişimcilik potansiyeli başarılı olabilme olasılığı olarak da değerlendirilebilir. Girişimciden beklenen başarı girişimcinin azmi ve kararlılığı, enerjisi, maddi gücü, bilgisi ve tecrübeleriyle ilişkilidir. Bireyin başarılı olmasında çevresel etkenler şarttır fakat asıl etken kişilik özellikleridir (Alpkan vd., 2002: 4).

Girişimci bireyler, başkasının otoritesi altında olmayı, bir yapıya veya örgüte bağlanmayı kabul etmezler. Huzursuz, itimatsız ve tatminsiz tavır sergilediklerinden farklı mecralara, farklı arayışlara girişirler ve kaderlerinin kendi ellerinde olmasını

isterler. Bu anlamda girişimci birey, kişisel özelliklerinden dolayı vasat insanlardan farklı bir kişilik özelliğine sahip kişilerden oluşmaktadır (Aytaç, 2006: 142-143).

Kişiliğin, bireylerin veya girişimcilerin iş hayatları üzerindeki etkisi incelendiğinde kişilik özelliklerinin girişimci kişilik üzerinde ne kadar önemli etkisinin olduğu anlaşılabilir (Demirel vd., 2004: 52). Girişimci olmayı hedefleyen bireyler belli bir vizyon sahibi olup girişimcilik tutkusu ve başarıma arzusu yüksek olduğu kolaylıkla görülmektedir (Bozkurt, 2006: 99).

Kişilik aslında bir yaşam özelliğidir. Bireyi diğer bireylerden ayırt eden özelliklerin bütünüdür. Bireye hasır. İnsana bireyselliğini kazandıran özelliklerin tamamıdır. Kişiliğin kolay kolay değişmeyen, tutarlı ve istikrarlı bir yapı sergilemesi ise ona ölçülebilirlik özelliği kazandırır. Bu da insanı tanımak ve anlamak için somut veriler elde edebilme olanağı tanır (Tanoğlu, 2008: 51).

Girişimci kişilik yapısı girişimcileri diğer insanlardan ayırt eden özelliklere sahiptir. Girişimciliğe başlayan kişiler belli bir görüşe sahip olduklarından başarıma arzusu ve girişimcilik tutkusuna sahip, yaratıcı, atik ve çabuk karar verebilme yeteneği olan bireylerdir (Kutunis, 2006: 13).

Girişimci kişilerin kişilik oluşumlarında doğuştan getirdikleri kişilik özelliklerinin yanı sıra çevresel faktörlerin etkisi yapılan araştırmalarda görülmüştür (İrmiş vd., 2012: 3). Çevresel faktörler başarılı girişimci için şarttır. Başarılı girişimci kişilikte girişimcinin azmi, enerjisi, maddi gücü, bilgi ve tecrübesi gibi özelliklerin yanında yüksek oranda çevresel faktörlerde etkilidir. Girişimciliğe uygun kişilik özelliklerinin olması, uygun çevresel faktörlerle birleştiğinde bir anlam ve önem kazanmaktadır (Marangoz, 2016b: 50).

3.3.2. Aile

Aile, bireyin kişiliğinin oluşmasında ve toplumsallaşmasında ve toplumların sosyo-kültürel özelliklerini bireye aktaran önemli bir kurumdur. Bundan dolayı aile, bireyin davranışlarını düzenleyen sosyal ortam özelliği taşır. Kişisel yaşamda insanlar kendi kişisel sorunları ile ilgili vereceği kararlar da bile güven duydukları ve inandıkları kişilerin görüşlerine başvururlar. Bunun için bireyin kararlarını etkileyebilecek insanlar öncelikle aile bireylerinden oluşmaktadır (Çerik, 2002: 3). Ailenin ekonomik ve sosyal durumu, çocuğa vermiş olduğu eğitim ve ahlaki kurallar bireylerin yaşamlarında etkili

olabilmektedir. Ailenin, bireyi girişimcilik alanında teşvik etmesi ve girişimci olarak yetişmesinde olumlu etkisi vardır (Çetinkaya Bozkurt, 2011: 21).

Collins ve Moore, girişimcilik davranışlarını, çocukluk dönemindeki deneyimlere bağlamışlardır. Başarılı girişimcileri psikolojik olarak değerlendirdikleri araştırmalarında, yüksek düzeyde özerklik duygusu, bağımsızlık arzusu ve kendine güven duygusu girişimcilerin en önemli özellikleri olarak tespit edilmiştir. Bu özelliklerin ise girişimcilerin aileleriyle olan münasebetlerine göre geliştiğini belirtmişlerdir (Collins ve More 1998; aktaran Akpınar, 2009: 41). Ailenin girişimcilik niyeti ve eğilimi üzerinde önemli bir faktör olduğu görülmektedir. Bunun sebebi hem rol model olması hem de girişimcilik faaliyetlerinin desteklenmesidir. Yapılan araştırmalar gösteriyor ki bireylerin etkilendiği rol model öncelikle babaları ve diğer aile bireyleridir. Ailede girişimci ruhuna sahip veya girişimci kişilerin bulunması, özellikle babanın girişimci olması bireyin doğal olarak girişimci ruha sahip olmasına doğrudan katkı yapabilmektedir (Naktiyok vd., 2009: 92).

Aile destek modelinde ise, iki etken bulunmaktadır. Birincisi; yüksek ekonomik gelire sahip ailelerde yetişen bireylerin kuracakları işletmelerde aile tarafından maddi olarak desteklenmesi bireylerin girişimcilik eğilimlerini desteklemektedir. İkincisi ise; aile girişimciliğe destek veren bir özelliğe sahip ise bu ailelerde yetişen bireylerde girişimcilik eğilimleri diğerlerine oranla daha yüksektir (İrmiş vd., 2012: 3-4). Aşırı korumacı eğilimlere sahip bulunan aileler girişimci kişilikli bireylerin yetişmesini olumsuz etkilemektedir ve girişimci kişilik, ailenin eğitim seviyesi ve sosyo-ekonomik durumuyla da doğrudan ilişkilidir (Taşkın, 2012: 29).

Ailenin bireyde oluşturduğu güven duygusu, kişiliğin gelişmesi, sosyalleştirme ve eğitim fonksiyonları girişimcilik açısından önem arz etmektedir (İlter, 2010: 30). Aile birey üzerinde olumlu veya olumsuz etki bırakacağından dolayı aile yapısı, eğitim düzeyi ve kültürü bireyin girişimcilik ruhu üzerinde tesiri oldukça yüksektir. Girişimci ruha sahip bir ailede yetişen çocuk var olan bu ruhu kendisine örnek almaktadır. Bunun yanı sıra ailenin teşvikleri ile yeni ve yaratıcı fikirler ortaya koyacaktır. Köreltici yani kısıtlayıcı bir aile kendisinde olmayan veya kendi ufkunda yeşermeyen bir fikri çocuğuna aşılayamayacağından çocuğun girişimci olmasını da önlemektedir (Özdemir vd., 2012: 93-94).

Baskıcı bir ailede yetişen bireyler çekingen, başka bireylerden kolaylıkla etkilenen, çok hassas bir kişilik yapısına ve isyankâr davranış duygusuna sahiptirler.

Buna karşılık özgür bir hayat anlayışı olan ailelerde yetişen bireyler girişimci yeteneğe sahip, özgüveni yüksek, kendi kararlarını alıp ve bunların sorumluluklarını üstlenen ve bağımsız davranan kişiler olabilmektedirler (Çerik, 2002:4).

3.3.3. Toplumsal Kültür

İnsanlar çevre ve kalıtımın ortak eseridir ve buldukları kültürel yapıdan hayatları boyunca etkilenirler (Bozkurt, 2006: 97). Bundan dolayı insanlar sahip oldukları kültürleri, oluşturdukları sistemlere de yansıtırlar. Bu kültürel yansımalarının bileşimiyle sisteme ait kültür oluşur ve kültürler sistemlerin tanıtıcı kimliğidir (Demirel vd., 2004: 53).

Kültürün diğer bir etkisi de girişimci bireylerin başarılı olmasına yaptığı katkıdır. Şöyle ki, işletmelerin kurularak başarılı olmasına önem veren bir kültür bu başarıyı önemsemeyen kültüre göre daha fazla işletmelerin kurulmasına zemin oluşturacaktır. Eğer içinde bulunulan kültür girişimciliğin kabul edilmiş özellikleri olan kişinin kendi işinin patronu olması, bireycilik, başarılı olmak ve maddi/manevi kazanç sağlamak gibi özellikleri ön planda tutuyorsa böyle bir kültür girişimciliği yeteri kadar destekliyor denilebilir. Bu kültüre sahip toplumlarda yeni iş yerlerinin kurulma oranı yüksektir. Ayrıca başarıyı önemsemeyen yani başarısızlığı maddi/manevi itibarsızlık olarak gören kültürlerde girişimcilik yok denilecek kadar azdır (Çarıkçı vd., 2010: 7).

Toplumsal kültür, girişimcilerin, yöneticilerin, çalışanların tutum ve davranışları üzerinde etkilidir. Kültürel yapının girişimcilik ruhunun var olmasında önemi büyüktür. Çünkü insan yaşadığı toplumun kültür değerlerini özünde barındırmaktadır. Toplumsal kültürün girişimcilik üzerindeki etkisi sadece iç unsurlar açısından ele alınmamalıdır. Çünkü tüketicilerin ihtiyaçları ve arzuları, kanunlar ve hükümet politikaları da kültürden etkilenen öğeler olup, işletmelerin üretim, pazar, hizmet ve ekonomi gibi fonksiyonlarında, girişimcilerin yenilik yapma eğiliminde ve risk alma davranışlarında da etkilidir (Durak, 2011: 198).

Bunun için kültür, toplumdaki bireylerin ortak özellikleri olup, kişiden kişiye aktarılan öğrenilmiş bir yaşam biçimidir. Girişimci güdüler ve davranış biçimlerinin oluşumunda da kültürel yapının önemi büyüktür. Geleneklerden, ailede alınan eğitime, kişilik yapısına, davranış tarzına, ahlaki kurallara, yaşam biçimine ve sosyal çevreye kadar birçok alanda kültürün izini görmek mümkündür. Ön yargılarımız ve olaylar karşısındaki yaptığımız tercihler de büyük ölçüde içerisinde bulunduğumuz toplumsal

kültürün bir yansımasıdır. Kültür ile girişimcilik arasındaki bağ kurulurken hangi kültürlerin girişimciliğe destek verebileceği ve hangi kültürlerin girişimciliğe engel olabileceği önemlidir. McClelland (1962), girişimciliğe destek olan kültürlerin üç temel davranışı öne çıkardıklarını ifade etmiştir. Bunlar; yüksek sorumluluk sahibi olmak, hesaplı risk almak ve performansa dönük geribildirim talep etmedir. Kültür, risk alma, belirsizlikten kaçınma, değişime karşı direnç gösterme, yeniliklere karşı takınılan tavırda belirleyici, yönlendirici bir rol üstlenerek toplumda bireyler için genel davranış düzlemi oluşturmaktadır. Bundan dolayı, girişimcilik, farklı kültürlerde farklı şekilde görülür (McClelland 1982; aktaran Aytacı, 2006: 153-154).

3.3.4. Eğitim

Girişimcilik eğiliminin oluşmasında kişisel özellikler, ailenin ve kültürün yanı sıra eğitimin de önemli katkısı vardır. Bireyin eğitim hayatında karşılaşacağı girişimci özellikleri engelleyici baskı ve davranışlar onun risk almaktan korkan, yenilik ve yaratıcılık özelliği olmayan, sıradan işleri tercih etmesine sebep olmaktadır. Bunun için ezberden uzak kişisel yetenekleri geliştirici bir eğitim sistemine geçmek gerekmektedir. Eğitim, girişimciliği özendirerek girişimci kültürün oluşmasına zemin hazırlayarak girişimci adaylarının işletme kurmaları halinde yönetsel kabiliyetlerini geliştirir (Akpınar, 2009: 42).

İşletmelerin başarılı olması için deneyimin önemi kadar eğitimin de önemi vardır. Birçok başarılı girişimci mesleki ve teknik eğitim almadıkları halde başarılı olmuşlardır. Fakat zorunlu eğitimden sonra bireylerin formal eğitim almaları başarılı girişimci olacakları garantisini vermese de, girişimcilerin başarısında eğitim çok önemlidir (Güven vd., 2016: 50). Bireyler pek çok şeyi eğitim yolu ile öğrenebileceği gibi girişimciliği de eğitim yolu ile öğrenebilirler. Bireyler aldıkları eğitimle girişimcilik konusunda bilgi ve yeteneklerini geliştirerek o zamana kadar fark edilmemiş konularda farkındalık kazanabilmektedirler. Formal eğitim şart değildir ancak iş hayatında başarılı olmak için önemlidir (Kaygın, 2017: 38-39). Formal eğitim programları ile girişimcilere verilmek istenen; yenilikçilik, eleştirel ve analitik düşünme yeteneği ve girişimciliğin özendirilmesidir. Bu eğitim programları sayesinde bireylere;

- İş fırsatlarını görme ve bu fırsatları değerlendirme öğretilir,
- Yönetim süreçleri öğretilir,
- Mevzuat konusu öğretilir,

- İşletme fonksiyonlarını analiz edilebilir,
- Finansal kaynaklar ve kuruluşlar hakkında bilgi edinilebilir (Karadal, 2016: 13).

Girişimcilerin eğitim yolu ile sahip olacakları özellikler vardır. Çünkü girişimcilik doğuştan kazanılmış bir özellik değildir. Bunun için eğitim girişimciliği etkileyen önemli bir faktördür (Taşkın, 2012: 29). Eğitim, ülkelerin ekonomik, siyasal ve sosyal başarılarında önemli bir role sahip olduğu gibi girişimci bireylerin yetişmesinde de önemlidir (Akpınar, 2006: 43).

3.4. Üniversitelerde Verilen Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Eğilimine Etkisi

Girişimcilik eğitimi; Guzmán ve Liñán'a göre (2005) "tüm eğitim seti ve eğitim faaliyetleri girişimci davranışlarını gerçekleştiren katılımcılar geliştirmek veya bu niyeti etkileyen girişimcilik bilgisini ve girişimci olma istekliliği gibi bazı unsurları geliştirmeye çalışmaktır". Raposo ve Paço,'ya (2011) göre ise, "bir kişinin yaşamındaki fırsatları yakalayabilme, yeni fikirler üretme, fırsatları takip etme becerisi ve gerekli olan kaynakları bulma, yeni bir iş kurmak ve işletmek, yaratıcı ve eleştirel bir şekilde düşünme yeteneğini içermektedir" (Guzmán ve Liñán 2005: 5; Raposo ve Paço 2011: 455-456; aktaran Çetinkaya Bozkurt vd., 2013: 11). Guzmán ve Liñán (2005) girişimcilik eğitiminin amaçlarını dört kategoriye ayırmıştır: Farkındalık eğitimi, başlangıç eğitimi, varolan girişimciler için eğitimin devam etmesi ve girişimsel dinamizmin eğitimidir (Guzmán ve Liñán 2005; aktaran Tanrıverdi vd., 2016: 11).

Girişimcilik eğitiminin amacı bireylerin kendi iş yerlerini kurmaları ve bağımsız çalışmalarını sağlamaktır. Gelişmekte olan toplumlarda yüksek öğrenimini tamamlamış gençlere "eğitilmeye hazır hale gelmiş" bireyler olarak bakılmakta ve eğitilmiş gençlerin diğer bireylere göre girişimcilik konusunda daha avantajlı oldukları vurgulanmaktadır (Arslan, 2002: 2). Ülkemizde üniversite hayatına başlayan her bireye potansiyel girişimci adayı gözüyle bakmak, iç ve dış etkenlerin farkına varmalarını ve problemleri fırsata çevirebilecek bilgi ve beceriye sahip olmalarını sağlamak için bu söz konusu eğitim verilmelidir (Patır: vd., 2010: 28). Bunun için girişimcilik eğitiminde, edinilmiş ve kazanılmış girişimcilik becerilerinin potansiyel girişimcilere aktarılması için en uygun eğitim yönteminin belirlenmesi gerekmektedir (Top, 2012: 189). Verilen bu eğitimlerin amacı, girişimci adaylarının girişimsel davranışta bulunma niyetlerini

geliştirmeyi, bu niyetin gerçekleşmesi için gerekli girişimsel bilginin temin edilmesini, girişimle ilgili kişisel yeteneklerin geliştirilmesi ve teknik eğitimin verilmesidir (Aslan, 2009: 38).

Girişimcilik eğitiminin bireylerin işletmelerini başarılı bir şekilde kurabileceklerine olan inancı artırdığı, gençlerin girişimciliği bir kariyer olarak düşünmelerini sağladığı ve girişimciliğe olan eğilimlerini güçlendirdiği söylenmiştir (Özdemir, 2016: 227).

Eğitim bütün alanlarda olduğu gibi girişimcilik konusunda da ifade edilmektedir. Katundu ve Gabagambi (2014) yaptıkları çalışmada, eğitim düzeyi yüksek bireylerin, girişimcilik eğilimi oluşturmada ve girişimci olma konusuna daha yatkın tutum takındıklarını gözlemlemiştir. Aynı zamanda girişimcilik konusunda da yüksek düzeyde eğilimli olan bireylerin girişimciliğe pozitif baktıklarını ifade etmişlerdir. Ancak girişimci kişiliğe sahip olmayan bireylerin eğitim yoluyla başarılı bir girişimci olması beklenmemelidir. Bununla beraber başarıma arzusu, hedeflere ve fırsatlara odaklanma, ilk süreci başlatabilme, sorumluluk ve içsel kontrol odaklılığı gibi genel kabul görmüş başarılı girişimci kişilik özellikleri eğitim yoluyla bireylere öğretilir. Jeonghwan (2008), girişimcilik üzere alınan öğrenme metotlarının girişimcilik eğilimiyle ilişkili olduğunu söylemiştir (Katundu ve Gabagambi 2014; Jeonghwan 2008; aktaran Tanrıverdi vd., 2016: 11-12).

Girişimcilik eğitimi alan ve girişimci olma arzusuna sahip potansiyel girişimcilerin olması o toplumda başarılı girişimci sayısının artmasına sebep olmaktadır. Bunun için girişimcilik eğilimine sahip öğrencileri girişimciliğe yönlendirmek bir ülkenin gelişimi için elzemdir (İşcan vd., 2011: 445).

1980'li yıllarda girişimcilik eğitimi konusunda farklı bakış açılarının olduğu görülmektedir. Bu bakış açısı iki farklı yönde şekillenmiştir. Birincisi, girişimciliği geleneksel olarak bir programa dâhil edilmeyip ömür boyu süre gelen bir eğitim süreci olarak görmektedir. Bu bakış açısına göre çalışan bireylerin girişimcilik eğitimini, bilgilerini zamanın şartlarına göre yenilediği ve geliştirdiği bir eğitim süreci olarak değerlendirilmektedir. İkinci grup ise öğrencilerdir. Öğrenciler açısından bakıldığında girişimcilik eğitimi, eğitim sürecini yönetim eğitimi ile tamamlayan bir süreçtir. Var olan bu farklılık girişimcilik eğitimdeki programlardan beklentilerin farklı olmasından kaynaklanmaktadır. Bu yaklaşımlardan ilki iş hayatında çalışanların girişimcilik

eğitimini gelişim programı olarak görmekte iken, ikincisi öğrencileri yönetim eğitim programlarının bir parçası olarak görmektedir (Tağraf vd., 2008: 95-96).

Girişimcilik konusunda çalışan eğitimciler, bireyde girişimcilik eğilimi oluşturma sürecinde nasıl bir yol izlenmesi gerektiği konusunda çalışmaktadırlar. Bu konuda başarıya ulaşabilmek için belirli bir plan doğrultusunda çalışılması gerekmektedir (Bozkurt Çetinkaya, 2011: 36). Öğrencilerin girişimcilik faaliyetine hazırlanması sürecinde, öncelikle öğrencilerin girişimcilik faaliyetine ne kadar hazır olduğu belirlenmelidir. Bu ihtiyaçlar doğrultusunda verilecek girişimcilik eğitimi planlanmalıdır. Bu girişimcilik eğitimi, bireye birtakım bilgiler ve özellikler kazandırmalıdır. Bu eğitim sonrasında bireylerde bilgi, algı değişir ve gelişir. Girişimcilikle ilgili verilen eğitim ayrıca kişilerde davranış, deneyim, iletişim gibi özelliklerin değişimini sağlar. Kısaca, verilen eğitim onlara yol gösterir. Bundan dolayı, kişiye girişimcilik eğitimi verilmeden önce kişinin hangi özelliklere ihtiyaç duyduğu tespiti yapılmalıdır (Avşar, 2007: 29).

Üniversitelerdeki verilen girişimcilik eğitimleri, öğrencilerin sadece girişimcilik niyetlerini aktif hale getirmekle kalmamakta, öğrencilerin iyi bir girişimci olmalarını sağlamak için gerekli olan davranış normları hakkında da bilgi sahibi olmalarını sağlamalıdır. Girişimcilik eğitimi ile bireylerde oluşan kendini tanıma hissi, girişimcilik tanımlarında sıkça ifade edilen cesaret, kararlılık ve azim gibi davranış özelliklerinin bireylerde ortaya çıkmasında da etkilidir. Bununla beraber eğitim sayesinde, kararlılık, başarıma isteği, hedeflere ve fırsatlara odaklanma, problem çözmede azim, içsel kontrol odaklılık gibi girişimcilere ait bazı özellikler de girişimci adaylarına öğretilir (Bozkurt Çetinkaya vd., 2013: 15).

Bu başlıkta girişimci üniversite kavramı ve girişimcilik eğitiminde ve eğiliminde üniversitelerin önemi incelenmektedir.

3.4.1. Girişimci Üniversite Kavramı

Girişimci üniversite; aktif, rekabetçi, ülkede kendi kendine yeterli olabilecek, kalitesi yüksek, bölgede bulunan işletmelerle devamlı ilişki içinde olan, işletmelerle olan ortaklık ilişkisinde piyasa odaklı bir yaklaşım sergileyen, dünya genelinde öğrenmek isteyenlerin isteklerini yerine getiren, yetenekli öğrenciye sahip, alanlarında dünya çapında isim yapmış araştırmacı ve eğitimci bulunduran, kendi gelişimini sağlayacak sosyo-ekonomik çevrenin gereksinimlerini karşılayan böylece yetenekli

öğrenci, araştırmacıları ve öğretim elemanları ile araştırma fonlarını alabilen üniversiteler olarak ifade edilir (Çetin, 2007: 225).

Girişimci üniversite kavramı, Etzkowitz (1983) tarafından “Bir özel girişim ile işbirliği, sözleşmeli araştırma, patent gibi faaliyetler ile yeni ekonomik kaynaklar sağlayan üniversite” olarak ifade edilirken; Chrisman et al. (1995) tarafından “üniversite çalışanlarınca (öğretim elemanları, teknisyenler ve öğrenciler) yeni girişimlerin oluşturulması”; Clark (1998) tarafından “iş dünyasının daha yenilikçi ve yaratıcı olmasını sağlayacak yollar hakkında araştırmalarda bulunan”; Jacob et al. (2003) tarafından ise “Hem ticarileşme, hem de metalaşma esasına dayanan bir üniversite” olarak ifade etmiştir (Etzkowitz 1983; Chrisman et al 1995; Clark 1998; Jacob et al 2003; akt. Sakınc vd., 2012: 94).

Üniversitelerin, piyasaların isteklerine uygun bilgiyi üreten ve üretilen bilginin yayılmasını sağlayan özel bir şirket gibi çalışan, araştırmalarını kar- zarara göre yapan özel ve kamunun isteklerine göre projeler yapan, bilim adına araştırmanın yanı sıra sanayinin mevcut problemlerine çözüm bulan kurumlara dönüşmeleri “girişimci üniversite” gibi bir kavramı ortaya çıkarmıştır (Marangoz, 2016b: 293). Bundan dolayı “girişimci üniversite”, kendine has özellikleri olan, alanlarında nasıl ilerleme sağlayacaklarını bilen ve bu doğrultuda devamlı yenilik yapan, geleceğe yönelik güçlü bir konumda olabilmek için ciddi yenilikleri göze alan yani girişimci özelliği öne çıkan üniversitedir (Yerlikalan vd., 2010: 52).

Bir üniversitenin girişimci üniversite olması için şu dört koşul gerekmektedir (Odabaşı, 2006: 93)

- Üniversitelerin kendisi birer kuruluş olarak girişimcidir,
- Üniversiteler ile bölgesel çevre arasında bağ sonucu girişimci yapılar oluşur,
- Akademik personel, idari çalışanlar ve öğrenciler birer girişimci olabilir,
- Zeki ve yetenekli öğrenciler için bölgeyi cazip hale getirmek olarak sıralanabilir.

Üniversiteler, varlığının sebebi olan eğitim ve araştırma görevlerinin yanı sıra ekonomik ve sosyal kalkınmanın bir kolu olan girişimci üniversite modelini ortaya çıkarmıştır. Üniversiteler kendi kuralları olan, akademik teşviklere sahip bir kurumsal yapıdır. Bilgi ekonomisinin içerisinde aktif şekilde bulunan girişimci üniversitelerin amacı, ekonomik kalkınmaya yardımcı olmak ve araştırmaların miktarı ve niteliğini arttırarak elde edilen yeni bilgileri topluma eğitim ve girişimcilik yoluyla kazandırma

olmalıdır. Girişimci üniversitelerden dünyada devamlı artan sosyal ve ekonomik problemlere çözüm üretilmesi beklenilmektedir. Girişimci üniversiteler sadece bilim için bilim değil aynı zamanda toplumsal temelli fayda için bilim üretmesi gereken kuruluşlardır (Özer, 2011: 91).

Girişimci üniversite kavramı üzerine yapılan araştırmalarda farklı konulara değinildiği ve hangi üniversitenin “girişimci” olarak ifade edileceğine ilişkin aşağıdaki hususların dikkate alındığı görülmektedir (Sungur, 2015: 47-48).

- Üniversite teknik bilgisinin ticari hale getirilmesi
- Teknoloji aktarımı ve paylaşımı süreci
- Üniversitenin sanayi ve tüm bölgesel - paydaşlar ile yakın işbirlikçi münasebetleri ve “üçlü sarmal” modeli
- Üniversiteden mezun olanların istihdam edilebilmesi, yeteneklerinin geliştirilmesi ve küresel emek piyasaları için hazırlanması
- Üniversitelerin uluslararasılaşması ve küresel rekabet için stratejik olarak hazırlanması
- Üniversitelerin ekonomik olarak bölgesel gelişmedeki sorunlara çözüm önerileri konusundaki baskılar

Üniversiteler, bilgiye dayalı toplumda hem insan sermayesi sunucusu olarak hem de yeni şirketlerin kuruluşundaki temelleri atarak, endüstriyel yaratıcılık sisteminin ana unsuru haline gelmektedir. Bu açıdan bakıldığında girişimci üniversitenin üç anlama geldiği söylenebilir (Odabaşı, 2006: 92).

- Üniversitenin kendisi girişimsel olabilir,
- Üniversitenin üyeleri (öğretim elemanları, öğrenciler, çalışanlar) kendilerini birer girişimciye dönüştürebilir,
- Üniversitenin çevresi ile olan etkileşimi sonucunda üniversite ile bölge arasında girişimsel yapıların oluşmasını sağlayabilir.

Girişimci üniversiteye dönüşümün önünde engel olarak bazı akademisyenlerin kendilerini sadece eğitimci veya araştırmacı olarak görmeleri gösterilebilir. Yani girişimciliğin önündeki geleneksel fikrin engelleyici olduğu inancıdır (Cansız, 2016: 47).

Ayrıca girişimci üniversitelerin akademik yapıları ve işlevleri genişletilerek bölgesel ve ulusal kalkınmaya katkıda bulunması gerekmektedir. Girişimci

üniversitelerin var olduğu bölgeye yapabileceği katkılar şöyle sıralanabilir (Odabaşı, 2006: 94).

- Bölgede bulunan insanların sermayesini artırmak,
- Bölgede teknolojiye liderlik yapacak küresel bilgi ağları ile bölgesel ihtiyaçları karşılamak,
- Kentleşme ile iş gücünün yapısal değişimine katkı sağlamak,
- Kültürel gelişmelerde öncü olmak,

3.4.2. Girişimcilik Eğitiminde ve Eğiliminde Üniversitelerin Önemi

Girişimcilik konusunda ilk sistematik eğitim Japonya'da 1938 yılında Kobe Üniversitesi'nde girişimcilerin Japonya ekonomisine yapacakları katkıları açıkça gören Emeritus tarafından küçük işletmelere kurs ve seminer şeklinde başlamıştır. A.B.D.'de ise ilk olarak 1947 yılında Harvard İşletme Okulunda, Myles Mace tarafından, ikincisi 1953 yılında New-York Üniversitesi'nde Peter F. Drucker tarafından ve üçüncüsü ise aynı yılda Illinois Üniversitesi'nde küçük işletme ve girişimcilik konulu kurslar şeklinde başlamıştır (Top, 2012: 183-184).

Üniversite'nin amacı mesleki okul olmaktan ibaret değildir, aynı zamanda bilimsel araştırma yapılan merkezdir. Bünyesinde bulundurduğu bireylere düşünmeyi ve bilimsel konular üzerinde kendilerinin bir fikir sahibi olmasını sağlar. Üniversitelerin görevi, dünyaya farklı açılardan bakabilecek, özgürlüğünü kazanmasını ve korumasını bilecek ve başka insanların özgürlüğünü kısıtlamayan insanlar yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Üniversitelerin en önemli amaçlarından bir tanesi de bilimsel düşünebilme kabiliyeti ve becerisine sahip bireyler yetiştirmektir (Özdem vd., 2007: 3). Eğitim kurumlarının eğitim süreçleri bireylerin girişimcilik ruhlarının ve yaratıcılık özelliklerinin gelişmesine veya körelmesine sebep olmaktadır. Yapılan çalışmalarda sürekli değişen ve gün geçtikçe geçerliliğini yitiren ve önem arz etmeyen bilgilerle doldurmak yerine; bilinmeyenlerin keşfedilmesini önemseyen eğitim kurumlarında yetiştirilen çocukların daha yaratıcı ve girişimci ruhu daha yüksek olduklarını ortaya koymuştur. Bundan dolayı da bireylerin aldığı eğitim felsefesi, programları ve kapsamı girişimciliği ve yaratıcılığı etkilemektedir (Güney, 2008b: 222).

Üniversiteler de yönetim eğitimi ile ilgili bölümler, günümüzdeki ekonominin dinamiğini oluşturan girişimleri yapacak yeni nesillerin sürdürülebilir bir gelişme ve büyüme ile başarı sağlamaları için gerekli olan bilgiyi, yeteneği, kaynağı ve deneyimi

kazandırmayı amaçlayan bir eğitim sistemi geliştirmeye odaklanmıştır. Girişimcilik eğitiminin girişimcilik eğilimini artırmasının yanı sıra girişimciliğin yaygın hale gelmesi ve başarılı girişimcilerin sayısının artması için örgün eğitimin kalitesinin artırılması gerekmektedir. Toplumsal boyut ele alındığında girişimciliği destekleyen bir zihniyetin oluşumu da eğitimle sağlanabileceğini söyleyebiliriz (Balaban vd., 2008: 138-139).

Girişimci üniversitenin temel hedeflerinden biri olan kitle eğitimini sağlamak amacıyla üniversite sayısı hızla artırılmıştır. Türkiye’de üniversite sisteminin ABD’dekine paralel biçimde “şirket” gibi çalışmasını, “modern işletmecilik teknikleri” ile yönetilmesini, yeni liberal anlayışı benimsenmesini isteyen çevrelerde üniversite reformunun ana eğilimi olarak özel girişimi ön planda tutan, kamu müdahalesini kaynak sağlayan, kimi düşünceleri sınırlamak ve gerektiğinde tasfiye yapmakla sınırlayan Amerikan modelinin Türkiye koşullarına aktarılması öne çıkarılmıştır. Üniversitelerde son zamanlarda verilen girişimcilik eğitimi, girişimcilikle alakalı bilimsel bilgi üretiminden, girişimcilerin eğitilmesine doğru bir yönelme göstermiştir (Arap, 2010: 10).

Türkiye’de verilen girişimcilik eğitimlerinin ne derece önemli olduğunu anlamak için Amerika’da verilen girişimcilik eğitiminin kişiler üzerindeki bulgularına bakmak gereklidir (Kinay, 2006: 43).

- Yeni iş kurarken üç kat daha eğilimlidirler,
- Kendi işlerinde çalışmada üç kat daha isteklidirler,
- Yıllık %20 daha çok kazanç elde ederler,
- % 60 daha çok mal varlıkları vardır,
- Çalıştıkları işlerden daha çok memnun oldukları görülmüştür.

Her alanda olduğu gibi eğitim konusu da girişimcilikte önemli bir yere sahiptir. Girişimcilik rolü tecrübelerden ve kültürden elde edileceği için eğitim ve öğretimden mutlaka etkilenmektedir. Üniversitelerde son zamanlarda verilen girişimcilik eğitimi, girişimcilikle alakalı bilimsel bilgi üretiminden, girişimcilerin eğitilmesine doğru bir yönelme göstermiştir (Odabaşı, 2006: 93).

Girişimcilik eğitiminde girişimcilere ve girişimci adaylarına girişimlerinin başarılı olması ve desteklenmesi hedefiyle girişimcilik düşüncesinin ve becerilerinin kazandırılması hedeflenmektedir. Bu bağlamda girişimcilik süreci ve başarı etkenleri

gibi genel bilgilerle beraber eğitim sürecinde tecrübeli ve başarılı girişimcileri eğitimi sıfatıyla sahaya sürmeli, onların bilgi ve deneyimlerinden faydalanılmalı, girişimcilerin yanlarında çiraklık uygulamaları geliştirilmeli ve üniversitelerde girişimcilik ile ilgili dersler verilmelidir (Balaban vd., 2008: 137).

Üniversitelerin bu konudaki önemi; yüksek değeri olan faaliyetleri geliştirme ve bölgeye çekme, sermaye oluşturmak ve kalkınma başarısını etkileyen bilgi oluşturulması ve aktarılması sürecindeki rolünden oluşur. Üniversiteler; yeni teknolojileri ve bilgi endüstrilerini üreten bilim insanları, öğretmenler, araştırmacılar, girişimciler ve diğer yaratıcı bireylerin yetişmesi ve eğitiminde önemli rol üstlenirler. Üstlendikleri bu rol ile üniversiteler, bir bölgenin araştırma politikasının gelişmesinde katılımı sağlayarak, teknik ve teknolojik sorunlara çözüm bularak ve entelektüel çabaları bir araya getirerek ekonomik istikrarın devam etmesine yardımcı olurlar. Üniversiteler bölgelerin dış dünyaya açılan kapısı konumundadır. Üniversitelerden mezun olanlar kadar, öğretim elemanları, araştırmacılar ve yöneticiler uluslararası işbirliği, bilim ve eğitim kültürünün yayılmasında aktiftirler. Bu sebeple üniversiteler buldukları bölgenin ve ülkenin uluslararası işbirliği ve dışa açılmasında önemli görevleri vardır (Çetin, 2007: 219-220).

Yukarıda bahsedilen girişimci üniversitelerin ekonomiye katkıları doğrudan veya dolaylı olarak ifade edilmiştir. Üniversitelerin bölgesel ekonomiye doğrudan katkısı, üniversitenin istihdam oluşturması; dolaylı katkısı ise, üniversitenin, akademik ve idari kadronun ve öğrencelerin bölgesel ekonominin unsurlarından mal ve hizmet talep etmeleridir (Arap, 2010: 11). Üniversitelerde verilen girişimcilik eğitimi ile öğrencilerin girişimci eğilimi gösterip göstermediği tespit edilerek girişimciliğe yönlendirilebilir. Böylece girişimci özelliklere sahip bireylerin yanlış meslek tercih edip zamanının ve sermayesinin ziyan olmasının önüne geçilerek bu öz kaynakların daha verimli kullanılması sağlanabilir (Karakaş, 2012: 78).

Gelişmiş ülkeler ve gelişmekte olan ülkelerde girişimcilik ve girişimciliğin desteklenmesi temel politikalarından bir tanesidir. Bunu için girişimcilere maddi, manevi ve kurumsal bir takım destekler işlemektedir. Genç yaşlardaki bireyleri girişimci olmaya heveslendirmek ve toplum kültürüne yerleştirmek için üniversite seviyesinde girişimcilik derslerine önem verilmeli, girişimcilik dersleri eğitim programlarına dâhil edilmelidir (Döm, 2012: 33). Üniversitelerde girişimciliği desteklemek ve geliştirmek için üretim faaliyetlerini cesaretlendiren politikalar ve yöntemlerin belirlenmesi

gerekmektedir (Cansız, 2016: 59). Ülkemiz gençlerinin özgün olma ve sezgilerine güvenme gibi konularda çekimser kalmaları kültür kodları ile alakalıdır. Bunun için girişimcilik kültürünün oluşumunda her bir ferdin ailesine veya devletine dayanmak yerine, doğrudan kendisine güvenen ve başarıyı kendi yaratıcılık ve birikiminde arayan fertleri yetiştirecek eğitim sistemine ihtiyaç vardır (Semra, 2008: 72).

3.5. İşletme Eğitimi ve Girişimcilik Eğilimi İlişki

İşletme eğitiminin dünya üzerindeki konumuna ilişkin olarak, tüm dünyada, özellikle ekonomisi iyi olan ve önde giden ülkeler üzerine yapılan çalışmalarda araştırılan ve gelişmesi için kafa yorulan eğitim programlarından birisinin işletme eğitimi olduğu söylenmektedir (Yerlikalan vd., 2005: 6).

Her ne kadar girişimcilik ekonomi alanın da 1980'lerden sonra yer edinmeye başladıysa da, 20. yüzyılın başında birkaç ekonomistin geliştirdiği girişimcilik teorisi işletme ve diğer sosyal bilimler alanında da yer bulmuştur. Bunun nedeni ise ekonomi biliminin girişimciliğin varlığını yok saymasıdır. Girişimcilik günümüzde birçok üniversite de başlı başına ders olmanın ötesinde yüksek lisans ve doktora düzeyinde eğitim verilen bir alandır (Çetindamar, 2002: 34).

İşletme eğitiminin Türkiye'deki gelişim yılları göz önüne alındığında ise, ilk olarak Ticaret Yüksekokulu 1881'de Fransa'daki Ecole des Hautes Etudes Commerciales model alınarak İstanbul'da kurulmuştur. Türkiye'deki işletme eğitimi Almanya'dan Hitler zulmünden kaçan yabancı bilim adamları tarafından başlatılmıştır. Bundan dolayı ilk başlarda Alman ekolü yaygındır. Fakat 1960'tan sonra ABD üniversiteleri ile girilen iletişim sonucunda Amerikan ekolü Türkiye'de oldukça etkili olmuştur. 1930'lu yılların ilk yarısında İşletme eğitimi "İşletme İktisadı" adıyla müfredata girmeye başlamıştır. İşletme eğitiminin Türkiye'de kurumsallaşmaya başlamasının ilk adımı 1936 yılında kurulan ve 1937 yılında faaliyete geçen İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi sayesinde olmuştur. 1937 tarihinde basımı yapılan "Genel İşletme Ekonomisi" adlı kitabı Türkiye'de işletme eğitiminin ilk sistematik kitabıdır (Yerlikalan vd., 2005: 7).

1950'li yıllardan sonra ortaya çıkan İşletme disiplini, son elli yıllık zaman süresinde girişimciyi ve girişimciliği ciddi bir şekilde incelemeye başlamıştır. ABD'de girişimcilik konusu, 1980'li yıllardan itibaren ders olarak verilmeye başlanmıştır. 1990'lı yıllardan sonra dünyanın birçok ülkesinde İşletme okullarında girişimcilik

derslerine başlanmıştır. Zamanla girişimcilik dersleri lisans programları ile sınırlı kalmayıp yüksek lisans ve doktora derslerinde yerini bulmuştur. Blaug' ın 1986' da dediği gibi “Ekonomi öğrencilerine girişimcilik öğretilmemesi bir skandaldır”. Bu sebepten ötürü başta Amerika olmak üzere dünyanın bir çok ülkesindeki okullarda girişimcilik eğitimi, ders müfredatlarının içerisinde kendisine çokça yer bulmuştur (Blaug 1986; aktaran Yerlikalan vd., 2006: 224).

Ülkemizde işletmecilik eğitimiyle çok geniş alanlara eğitimli elemanlar yetiştirilmektedir. İşletme okullarından mezun olanlar kendi işlerini kurdukları gibi büyük şirketlerde, kamu kurumlarında ve kar amacı gütmeyen kuruluşlarda iş imkânı bulabilmektedirler. Mezunlar bu kurumlarda birbirinden farklı görevler alırlar. Bu okulların mezunları satış, muhasebe, personel memurluğu, bölüm şefliği ve üst yönetim kadrolarında çok farklı yerlerde iş buldukları gibi iş veren sıfatıyla da kendi işlerini kurmaktadır (Düzakın vd., 2009: 155).

Üniversitelerdeki eğitim, girişimci insanların yetiştirilmesinde önemli bir yere sahiptir. Üniversitelerde girişimcilik eğitimi, işletme bölümleri tarafından verilmektedir. Bundan dolayı, üniversitelerin işletme eğitimi veren bölümlerindeki öğretim programlarının amacı, ekonomik gelişmeler, sosyal yapılanma, rekabetle beraber gelen yenilikleri dikkate alarak iş hayatındaki problemlerle baş edebilecek, değişim ve stratejik süreçleri takip eden insan gücünü yetiştirmektir. Bu amaca yönelik olarak, planlanan öğretim programları grup ve birey ilişkileri, toplumsal-örgütsel değişim ve gelişmeleri takip etmeyi ve sayısal verileri kullanmayı öğreten konuları içermektedir. Bu programlar sayesinde öğrencilerin, yaratıcı ve sorun çözücü düşünme becerileriyle donatılmaları amaçlanmaktadır (Akın vd., 2009: 117).

İşletme okullarında verilen girişimcilik dersleri ve uygulamalı eğitimler, girişimciliğin anlaşılması, var olan ön yargıların giderilmesi ve girişimcilik hakkında bireylerin bilinçlenmesine katkı sağlamaktır. Girişimci kime denir? Girişimcilerin ülke ekonomisine katkıları nelerdir? vb. konularda yapılan çalışmalar sayesinde elde edilen veriler ve sonuçlar bilimsel yayınlar aracılığı ile insanlara iletilmektedir. Girişimciliğin eğitim yolu ile daha iyi anlaşılması yeni kurulacak işletmelerin başarılı bir şekilde idare edilmesine zemin hazırlayacaktır (Yerlikalan vd., 2006: 224).

Söz konusu eğitimin ne kadar önemli olduğu yapılan araştırmalarda kolaylıkla görülebilir. Mesela, Parnel ve arkadaşlarının 1995 yılında yaptıkları araştırma sonucunda, Mısırlı öğrencilerin ABD'li öğrencilere göre daha az girişimcilik eğitimine

tabi tutulduklarını, girişimcilik fırsatlarıyla karşılaştıklarında kendilerine daha az güven duyduklarını belirlenmiştir. Koironen ve arkadaşlarının 1997 yılında yaptıkları çalışmada, ABD’li yönetici ve girişimcilerin Finlandiyalı yönetici ve girişimcilere nazaran daha çok risk aldıkları saptanmıştır. Kolvereid’in 1996 yılındaki Norveç’te işletme yüksek lisans eğitimini alan öğrencilere yapmış olduğu araştırmaların sonuçlarına göre ise, ekonomik fırsat, otorite, bağımsızlık, kişisel farkındalık ve sürece katılım bireylerin girişimci olmalarına sebep olmaktadır (Parnel vd., 1995; Koironen vd., 1997; Kolvereid 1996; aktaran Karabulut, 2009: 338).

İşletme bölümlerinde okuyan öğrencilere verilen girişimcilik eğitiminin önemi ve içeriği şu şekilde ifade edilebilir (Karakaş, 2012: 82).

- Öğrenci merkezli, bütünsel, uluslararası ve kültürlerarası, yenilikçi, olağandışı, gerekli ve sentezlere dayalı, pratik ve uygulanabilir ve disiplinler arası köprü kuran,
- İnteraktif ve katılım için motive eden, deneysel ve test edilebilir, multimedya destekli, insan bazlı ve işbirliği motivasyonlu ve yaratıcı, sürekli gelişen ve uyum sağlayabilen,
- Sistem sağlayan, karmaşık ve çok boyutlu düşüncelere sahip, gelişen, kapasiteli ve yetenekli, takım çalışmasına dayanan ve performans değerlendirmesi olan,
- Eğitim ve analiz ihtiyacına bağlı, ölçme ve değerlendirmeye dayalı, geçmiş ve geleceği buluşturan, farklılığa önem veren ve bunları birleştiren, beyin fırtınasına, mikro ve makro sistemlerin birleşmesine izin veren,
- Profesyonel düşünme yeteneğini geliştiren, girişimcilik ve liderliğin güçlü ve zayıf yönlerini gösteren, ülkenin ekonomik ve sosyal olarak gelişmesi için şuur verme, hayat boyu öğrenme bilinci sağlamadır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. ÜNİVERSİTELERDE ÖĞRENİM GÖREN ÖĞRENCİLERİN GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMLERİ İLE İLGİLİ DÜNYA'DA VE TÜRKİYE'DE YAPILAN BAZI ARAŞTIRMALAR

Girişimcilik eğilimini aile ve çevresel faktörler etkilediği gibi eğitimde bireylerin girişimcilik eğiliminde önemli bir faktördür. Yapılan çalışmalarda ailede girişimci bireylerin olması ve girişimcilik eğitimi ön planda görülmektedir.

Koh (1996), Hong Kong'daki lisansüstü öğrenciler üzerinde risk alma eğilimi, belirsizliğe karşı tolerans ve yenilikçilik özelliklerinin saptanmasına yönelik bir araştırma yapmıştır. Yapılan araştırmanın sonucunda, risk alma eğilimi, belirsizliğe karşı tolerans ve yenilikçilik özelliklerinin girişimci eğilime sahip olan öğrencilerde, sahip olmayan öğrencilere göre daha fazla olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Wang ve Wong (2004) Singapur Milli Üniversitesinde mühendislik, bilim ve bilgisayar lisans öğrencilerine 1998 yılında yapmış olduğu "Singapur'da Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik İlgisi" adlı araştırmaya 5326 lisans öğrencisi katılmıştır. Singapur milli üniversitesi öğrencileri arasındaki girişimcilik ilgi düzeyini ve seviyesini incelemiştir. Yüksek ilgi düzeyi bulunmasına rağmen, yetersiz iş bilgisi ve risk algısının önemli caydırıcı olduğu saptanmıştır. Ayrıca cinsiyet, ailenin işletmecilik deneyimi ve eğitim düzeyi gibi üç arka plan faktörünün girişimcilik ilgisini etkilediği ancak aile gelir durumu, etnik köken ve vatandaşlık algısının girişimcilik ilgisini etkilemediğini görülmüştür.

Avşar (2007) çalışmasında üniversite de eğitim gören öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini belirlemek, farklı fakültelerde eğitim gören öğrencilerin farklı düzeylerde eğilimlere sahip olup olmadıklarını ve demografik değişkenlerin ne kadar etkili olduğunu ortaya koymayı amaçlamıştır. İktisat fakültelerinde okuyan öğrencilerin girişimcilik eğilimi yüksek, tıp ve mühendislik fakültelerinde girişimcilik eğilimlerinin düşük seviyede olduğunu saptamıştır. Araştırmacı bu durumun sebebini girişimcilik eğitime bağlamıştır. Ayrıca demografik değişkenlerin de girişimcilik eğilimini etkilediğini tespit etmiştir.

Karabulut (2009) çalışmasında İstanbul'da faaliyet gösteren bir vakıf üniversitesinde işletme alanında lisans eğitimi alan üniversite öğrencilerinin, yaratıcılık, strese tahammül ve girişimcilik motivasyonu özelliklerinin bulunma düzeyini

belirlemek ve bu özelliklerinin öğrenim gören öğrencilerin girişimcilik eğilimleri üzerindeki etkilerini ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırmanın sonucunda ise öğrencilerin çoğunun girişimcilik eğitimi almalarına rağmen yeni kurulmuş bir işte çalışmadığı, kendi işini kurmadığı ve mezun olunca kendi işini kurup girişimci olmak istemediklerini tespit etmiştir.

Yüzüak (2010) çalışmasında 2009-2010 öğretim yılında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde öğrenim gören kız öğrencilerin girişimcilik eğilimlerini etkileyen faktörleri belirlemeyi amaçlayan bir araştırma yapmıştır. Çalışmanın sonucunda, ailede girişimci bulunmasının, alınan girişimcilik eğitiminin ve anne babanın eğitilmiş olmasının girişimcilik eğiliminde etkili olduğu sonucuna varmıştır. Ayrıca girişimcilik eğitiminin girişimcilik eğilimi unsurlarından olan davranışa yönelik tutum ve varsayılan davranış kontrolü üzerinde etkili olduğu sonucuna varmıştır.

Erdurur (2012) çalışması temel amacı 2011-2012 yılı bahar döneminde Düzce Üniversitesi Akçakoca Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu'nda turizm lisans eğitimi alan öğrencilerin, girişimci kişilik özelliklerini belirlemek ve bu kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimi üzerindeki etkisini araştırmıştır. Girişimci kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimi üzerinde % 28 oranında bir etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Karakaş (2012) çalışmasında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü, Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi Bilgisayar ve Gıda Mühendisliği Bölümleri ve Ziraat Fakültesi'nde okuyan 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin girişimcilik eğilimi üzerine etki eden faktörleri tespit edip bu faktörlerin farklılık gösterip göstermediğini araştırmıştır. Araştırmanın sonucunda, İşletme eğitiminin Mühendislik eğitime oranla girişimcilik eğilimini daha yüksek bir şekilde etkilediğini saptamıştır.

Aktürk (2012) çalışmasında 2011-2012 öğretim yılında Düzce Üniversitesi'nde öğrenimine devam eden 341 kadın ve 359 erkek olmak üzere 700 öğrenci üzerinde araştırma yapmıştır. Araştırmasının amacı ise üniversite okuyan bu öğrencilerinin sahip oldukları kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimlerini nasıl etkilediğidir. Araştırma sonucunda ise dışa dönük ve uyumlu kişilikler ile düşünsel ve davranışsal girişimcilik eğilimleri arasında pozitif ve anlamlı ilişkiler olduğunu, nevrotik kişilikler ile davranışsal girişimcilik eğilimleri arasında negatif ilişkilerin olduğu sonucuna varmıştır.

Kula (2013)'nin "Girişimci Üniversite Kavramı ve Türkiye'deki Üniversitelerin Girişimcilik Eğilimi Üzerine Bir Araştırma" adlı çalışmasında Türkiye üniversitelerinin girişimcilik eğilimi ve öğretim elemanlarının girişimci üniversite ile alakalı görüşleri araştırılmıştır. Bu araştırmadaki hedef, üniversitelerin girişimcilik faaliyetlerine ilişkin değerlendirme çalışmalarının zeminini oluşturmaktır. 29 devlet ve 14 vakıf üniversitesinden 907 öğretim elemanı ile anket yapılmıştır. Sonuç olarak, birçok paydaşı içerisinde barındıran üniversite girişimciliğin tek boyutta ele alınmasının mümkün olmadığına ulaşılmıştır. Bununla beraber mevcut girişimcilik faaliyetlerine katılan, araştırma projeleri gerçekleştiren ve öğrencilerinin staj imkânı bulunan bölümlerdeki öğretim elemanlarının algıları ve idari görevi olan öğretim elemanları da çalışmakta oldukları üniversitelerinin girişimcilik eğilimleri yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca öğretim elemanları girişimci üniversite fikrine katılmakta fakat Türkiye üniversitelerinin girişimci üniversite olmalarının önünde birçok engelin bulunduğunu ifade etmişlerdir.

Doğan (2013) çalışması İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ve Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nin ortak olan İktisat, İşletme, Maliye, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri bölümleri üzerine araştırma yapılmıştır. Çalışmanın amacı; bu seçilen üniversitelerde okuyan öğrencilerin girişimcilik eğilimlerini etkileyen faktörleri tespit ederek öne çıkan demografik özelliklerinin bu faktörlere etkisini araştırmıştır. Bu öğrencilerin girişimcilik eğiliminin güvenilir olduğu tespit edilmiştir. Bununla beraber cinsiyet, ailede birinci derecede girişimcinin olması ve fakültelerde alınan eğitimin girişimcilik eğilimini etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır.

Salik (2015) ise 2014-2015 öğretim yılında Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü 3. ve 4. sınıfta okuyan 231 öğrenci üzerinde araştırma yapmış ve demografik değişkenler açısından üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Sonuç olarak, öğrencilerin girişimcilik faaliyetinde bulunmamış olmaları ilerde kendi işlerini kurmaları üzerinde olumsuz etki yapmadığını, risk aldıklarını, belirsizliğe karşı toleranslı, yeniliğe açık, içsel kontrol odağına sahip olduklarını, kendilerine güven ve başarıya ihtiyaç duyduklarını tespit etmiştir.

Büyükyılmaz vd.,'nin (2015) yaptıkları çalışmada Karabük Üniversitesinde 4 kredilik girişimcilik dersi alan farklı bölümlerden 214 öğrenci üzerinde araştırma

yapmışlardır. Öğrencilerin girişimciliğe bakış açılarını değerlendirerek, girişimcilik eğilimlerinin çeşitli boyutlarının demografik unsurlar açısından farklı olup olmadıklarını amaçlamıştır. Elde ettikleri bulgular sonucunda cinsiyetin, girişimciliğin proje boyutu açısından öğrencilerin girişimcilik eğilimini farklılaştırdığı, öğrencilerin eğitim aldıkları akademik program açısından girişimciliğin proje boyutu ve düşünce boyutundan farklılaştığı fakat yatırım boyutundan bir farklılığın olmadığı ve girişimciliğin tüm boyutları açısından yaşın, iş deneyiminin ve girişimcilerin içinde buldukları sektörün girişimcilik eğilimi üzerinde hiçbir etkisinin olmadığı sonucuna varmışlardır.

Ekici (2016) çalışmasında Kahramanmaraş Sütçü İmam ve Osmaniye Korkut Ata Üniversitelerinde girişimcilik eğitimi alan 3. ve 4. sınıf işletme öğrencileri üzerinde bir araştırma yaparak Planlanmış Davranış Teorisi unsurları olan kişisel tutum, sosyal norm ve algılanan davranışsal kontrolün ve ayrıca girişimcilik eğitiminin girişimcilik eğilimine etkisini incelemiştir. Algılanan davranışsal kontrolün girişimcilik eğilimi üzerinde en yüksek pozitif etkiye sahip olduğunu, kişisel tutum ve girişimcilik eğitiminin girişimcilik eğilimlerini pozitif ve anlamlı etkilediğini fakat sosyal norm' un girişimcilik eğilimi üzerinde istatistiksel olarak anlamlı etkisi olmadığını tespit etmiştir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ VE BULGULAR

Çalışmamızın bu bölümünde araştırmanın amacı ve önemi, evren ve örnekleme, yöntemi ve tekniği, ölçeğin geçerlilik ve güvenilirliğine ilişkin bulgular, kavramsal modeli ve hipotezleri ve araştırma alanları ile ilgili bazı bilgiler ayrı başlıklar altında açıklanacaktır. Ayrıca Aksaray Üniversitesi ve Şırnak Üniversitesi İ.İ.B.F. İşletme Bölümleri öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini karşılaştırmaya yönelik bir uygulama yer almaktadır. Bu bağlamda işletme bölümlerinde okuyan öğrencilerin girişimcilik eğilimlerini karşılaştırmak için anket çalışması yapılmıştır.

5.1. Araştırmanın Metodolojisi

5.1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın temel amaçları ayrıntılı olarak şu şekilde belirtilebilir.

- Farklı üniversitelerde öğrenim gören öğrencilerin farklı düzeyde girişimcilik eğilimlerine sahip olup olmadıklarını saptamak, varsa bu farklılıkların girişimcilik eğilimlerini belirleyen faktörlerden hangilerinde daha anlamlı bir farklılık oluşturduğunu incelemek,
- Demografik değişkenlerin (cinsiyet, anne babanın girişimci olup olmaması, girişimcilik dersi alıp almaması vb.), öğrencilerin girişimcilik eğilimlerini ne oranda etkilediğini ortaya çıkarmaktır.

Bu amaçların yanı sıra yapılan analizler sonucu elde edilecek bulgular ışığında yükseköğretimdeki öğrencilerin girişimcilik eğilimlerini geliştirmeye yönelik önerilerin geliştirilmesi ve literatürde girişimcilik eğilimi konusunda yapılacak araştırmalara sonuç ve bulgularla katkı sağlama hedeflenmektedir.

Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde girişimcilik faaliyetleri son derece önem arz etmektedir. Üniversitelerde girişimci girişimcilik eğilimleri, kişilik özelliği olmakla birlikte eğitimle de kazanılabilecek bir özelliktir. Bundan dolayı üniversitelerde verilen girişimcilik eğitimi bireylerin girişimcilik eğilimlerini yükselteceğine inanılmaktadır.

5.1.2. Araştırmanın Evren ve Örnekleme

Araştırmanın evreni, 2016- 2017 öğretim yılı bahar döneminde Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümünde okuyan 1107 (bin yüz yedi) öğrenci, Şırnak Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümünde okuyan 71 (yetmiş bir) öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmada maddi ve zaman kolaylığı sağlama için araştırma evreni sadece İşletme Bölümlerine devam eden öğrenciler dâhil edilmiştir.

Araştırmanın örnekleme ise, 2016- 2017 öğretim ve öğretim yılı bahar döneminde Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümünde eğitim gören 335 öğrenciye anket uygulanmıştır. Anketin güvenilirliği açısından 326 (üçyüz yirmi altı) adet anket değerlendirilmeye alınmıştır. Aynı şekilde Şırnak Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümünde eğitim gören 66 (altmışaltı) öğrenciye ulaşılmış ve yapılan anketin tamamı değerlendirilmeye alınmıştır.

Bu bölümlerdeki öğrencilerin seçilme sebebi ise, eğitim-öğretim süresi içerisinde seçmeli veya zorunlu olarak girişimcilik dersini almış olmalarıdır.

5.1.3. Araştırmanın Yöntem ve Tekniği

Araştırmada anket yöntemi kullanılmıştır. Kullanılan anket formu EK-2 de gösterilmiştir. Uygulanan anket iki ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde demografik özellikler ve girişimcilik eğitime yönelik bilgiler yer almaktadır. İkinci bölüm ise, Hian Chye Koh (1996)'un "Girişimcilik Karakterlerinin Testi" adlı anketinden uyarlanarak girişimcilik eğilimlerini belirlemeye yönelik farklı ifadelerden oluşan altı farklı ölçekten oluşmaktadır.

Ölçeklerde 36 ifadeye yer verilmiş olup " 1 Kesinlikle katılmıyorum", "2 Katılmıyorum", "3 Kararsızım", "4 Katılıyorum" ve "5 Kesinlikle katılıyorum" şeklinde ölçeye verilen puanların yüksek olması girişimcilik eğiliminin yüksek olması veya olumlu olduğunu ifade edecek şekilde düzenlenmiştir.

5.1.4. Ölçeğin Geçerliliği ve Güvenilirliğine İlişkin Bulgular

Tablo 3. Geçerlilik ve Güvenilirlik Analizi

Değişkenler	Ken. Güv. D.	Baş. İh.	Bel. Kar. Tut.	Risk. Al. Eğ.	İç. Kon. His.	Yen. Ol.	Test İstatistikleri
IKH_1					0,717		KMO
IKH_3					0,613		
IKH_5					0,603		
IKH_6					0,467		
BIH_1		0,791					
BIH_3		0,644					
BIH_5		0,466					0,731
RAE_2				0,51			BARTTLE T
RAE_3				0,587			
RAE_4				0,502			
BKT_3			0,665				0,000
BKT_5			0,45				
BKT_6			0,689				
BKT_7			0,629				
KGD_3	0,627						
KGD_4	0,652						Toplam Varyans Açıklama Düzeyi
KGD_5	0,667						
YO_1						0,683	
YO_2						0,471	58,90%
YO_3						0,538	
YO_4						-0,414	
YO_5						0,549	
Güvenilirlik	0,657	0,664	0,6	0,652	0,613	0,601	
0,789							

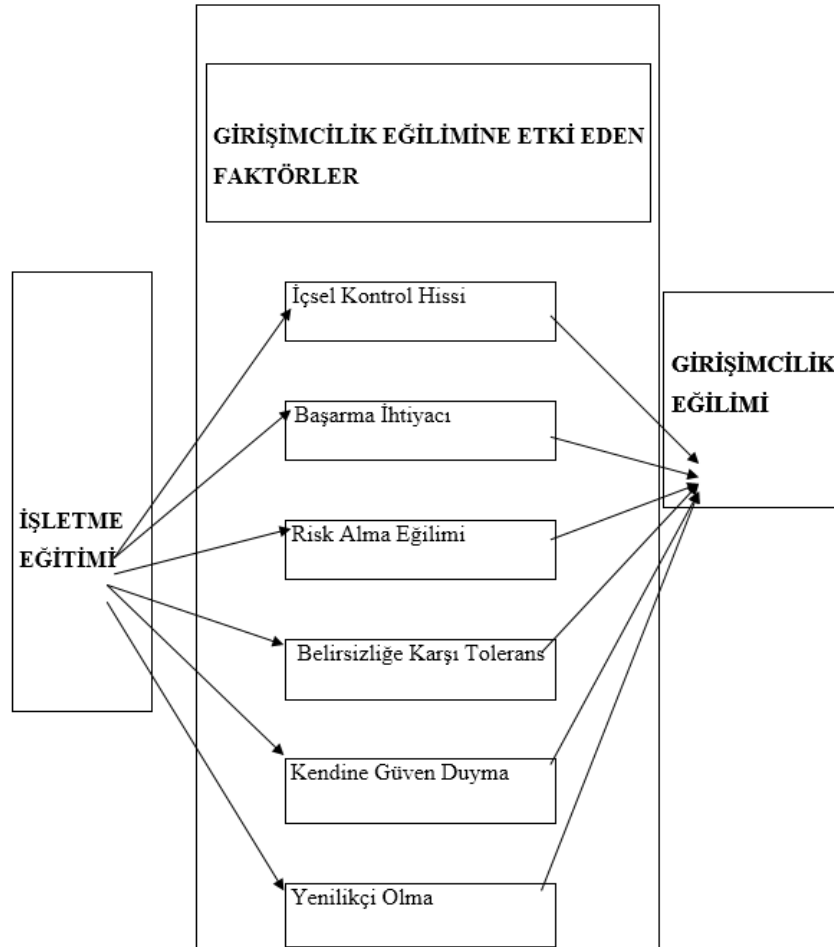
Geçerlilik analizi çerçevesinde ölçekte yer alan 6 girişimcilik alt boyutu için açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır. Analiz yöntemi olarak “Principle Component” (Temel bileşenler) analizi yöntemi tercih edilmiştir. Rotasyon yöntemi olarak literatürde en yaygın kullanılan yöntem olan “Varimax” yöntemi tercih edilmiştir. Yapılan faktör analizi sonucunda KMO değeri, $0,731 > 0,5$ olarak bulunmuştur ve kabul edilebilir düzeyin üstündedir. Bartlett değeri $0,000 < 0,05$ olduğu için faktör analizi geçerlidir. Toplam varyans açıklama düzeyi %58,9 olarak bulunmuştur ve söz konusu değer Kabul edilebilirlik sınırı olan %50 değerinin üzerindedir. Faktör analizi sonucunda IKH_2, IKH_4, IKH_7, BIH_2, BIH_4, BIH_6, RAE_1, RAE_5, RAE_6, BKT_1, BKT_2, BKT_4, KGD_1 ve KGD_2 değişkenleri birden fazla boyutta yüksek faktör yüküne sahip oldukları için çapraz faktör yükü nedeniyle analiz dışı bırakılmıştır. Faktör

analizinin yapılmasından sonra her bir boyut için ayrı ayrı güvenilirlik analizi gerçekleştirilmiştir. Güvenilirlik analizi sonucunda Cronbach's Alpha katsayısının 0,70'in üzerinde olması araştırmanın güvenilirliğinin yüksek olduğuna işaret etmektedir. Ancak 0,60 ve üzeri güvenilirlik katsayısı da kabul edilebilir düzey olarak ifade edilmektedir (Kalaycı, 2010: 405; Yaşar, 2014: 63). Yapılan güvenilirlik analizi sonucunda tüm boyutlara ilişkin Chronbach's Alpha katsayıları kabul edilebilirlik sınırının üzerinde çıkmıştır. Ölçeğin geneli için yapılan güvenilirlik katsayısı 0,789 olarak elde edilmiştir.

5.1.5. Araştırmanın Kavramsal Modeli ve Hipotezler

Araştırmanın Kavramsal Modeli Hian Chye Koh'un (1996) tarafından geliştirilen "Girişimcilik Karakterlerinin Testi" adlı çalışmasından faydalanılmıştır. Bu çalışmaya dayanılarak geliştirilen kavramsal model Tablo 4.'te gösterilmektedir.

Tablo 4. Araştırmanın Kavramsal Modeli

İşletme Bölümü öğrencilerinin içsel kontrol hissi, başarıma ihtiyacı, risk alma eğilimi, belirsizliğe karşı tolerans, kendine güven duyma ve yenilikçi olma eğilimleri ile ilgili girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik geliştirilen hipotezler aşağıda belirtilmiştir.

H₀: Şırnak Üniversitesi İşletme Bölümü'nde eğitim alan öğrenciler ile Aksaray Üniversitesi İşletme Bölümü'nde eğitim alan öğrenciler arasında "*İçsel Kontrol Hissi*" girişimcilik eğilimi faktörü açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

H_A: Şırnak Üniversitesi İşletme Bölümü'nde eğitim alan öğrenciler ile Aksaray Üniversitesi İşletme Bölümü'nde eğitim alan öğrenciler arasında "*İçsel Kontrol Hissi*" girişimcilik eğilimi faktörü açısından anlamlı bir farklılık vardır.

H₀: Şırnak Üniversitesi İşletme Bölümü'nde eğitim alan öğrenciler ile Aksaray Üniversitesi İşletme Bölümü'nde eğitim alan öğrenciler arasında "*Başarıma İhtiyacı*" girişimcilik eğilimi faktörü açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

H_A: Şırnak Üniversitesi İşletme Bölümü'nde eğitim alan öğrenciler ile Aksaray Üniversitesi İşletme Bölümü'nde eğitim alan öğrenciler arasında "*Başarıma İhtiyacı*" girişimcilik eğilimi faktörü açısından anlamlı bir farklılık vardır.

H₀: Şırnak Üniversitesi İşletme Bölümü'nde eğitim alan öğrenciler ile Aksaray Üniversitesi İşletme Bölümü'nde eğitim alan öğrenciler arasında "*Risk Alma Eğilimi*" girişimcilik eğilimi faktörü açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

H_A: Şırnak Üniversitesi İşletme Bölümü'nde eğitim alan öğrenciler ile Aksaray Üniversitesi İşletme Bölümü'nde eğitim alan öğrenciler arasında "*Risk Alma Eğilimi*" girişimcilik eğilimi faktörü açısından anlamlı bir farklılık vardır.

H₀: Şırnak Üniversitesi İşletme Bölümünde eğitim alan öğrenciler ile Aksaray Üniversitesi İşletme Bölümünde eğitim alan öğrenciler arasında "*Belirsizliğe Karşı Tolerans*" girişimcilik eğilimi faktörü açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

H_A: Şırnak Üniversitesi İşletme Bölümü'nde eğitim alan öğrenciler ile Aksaray Üniversitesi İşletme Bölümü'nde eğitim alan öğrenciler arasında "*Belirsizliğe Karşı Tolerans*" girişimcilik eğilimi faktörü açısından anlamlı bir farklılık vardır.

H₀: Şırnak Üniversitesi İşletme Bölümü'nde eğitim alan öğrenciler ile Aksaray Üniversitesi İşletme Bölümü'nde eğitim alan öğrenciler arasında "*Kendine Güven Duyma*" girişimcilik eğilimi faktörü açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

H_A: Şırnak Üniversitesi İşletme Bölümü'nde eğitim alan öğrenciler ile Aksaray Üniversitesi İşletme Bölümü'nde eğitim alan öğrenciler arasında “*Kendine Güven Duyma*” girişimcilik eğilimi faktörü açısından anlamlı bir farklılık vardır.

H₀: Şırnak Üniversitesi İşletme Bölümü'nde eğitim alan öğrenciler ile Aksaray Üniversitesi İşletme Bölümü'nde eğitim alan öğrenciler arasında “*Yenilikçi Olma*” girişimcilik eğilimi faktörü açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

H_A: Şırnak Üniversitesi İşletme Bölümü'nde eğitim alan öğrenciler ile Aksaray Üniversitesi İşletme Bölümü'nde eğitim alan öğrenciler arasında “*Yenilikçi Olma*” girişimcilik eğilimi faktörü açısından anlamlı bir farklılık vardır.

5.1.6. Araştırma Alanları Hakkında Bazı Bilgiler

Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) 2016 verilerine göre Şırnak ilinin toplam nüfusu (köy ve ilçeler dâhil) il geneli 483.788 kişi olarak tespit edilmiştir. Nüfusun yoğunluğu il ve ilçelerde bulunmaktadır. Altı yaş üzeri okuma yazma bilen kişi sayısı 366.004 olup 35.149 kişinin okuma yazması yoktur. Üniversite çağında olması düşünülen 18-24 yaş aralığındaki bireylerde ise erkeklerde 184, kadınlarda 1.603 kişi okuma yazma bilmemektedir. 1990'lı yıllarda köylerin boşaltılması sebebiyle nüfusun çoğunluğu il ve ilçelerde ikame etmektedir. TÜİK' 2016 verilerine göre istihdam oranı % 28 (Mardin, Batman, Şırnak, Siirt) ve işsizlik oranı ise %28.3 gözükmemektedir. Ayrıca verdiği göç sayısı ise 24,122 dir (<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=102&locale=tr>).

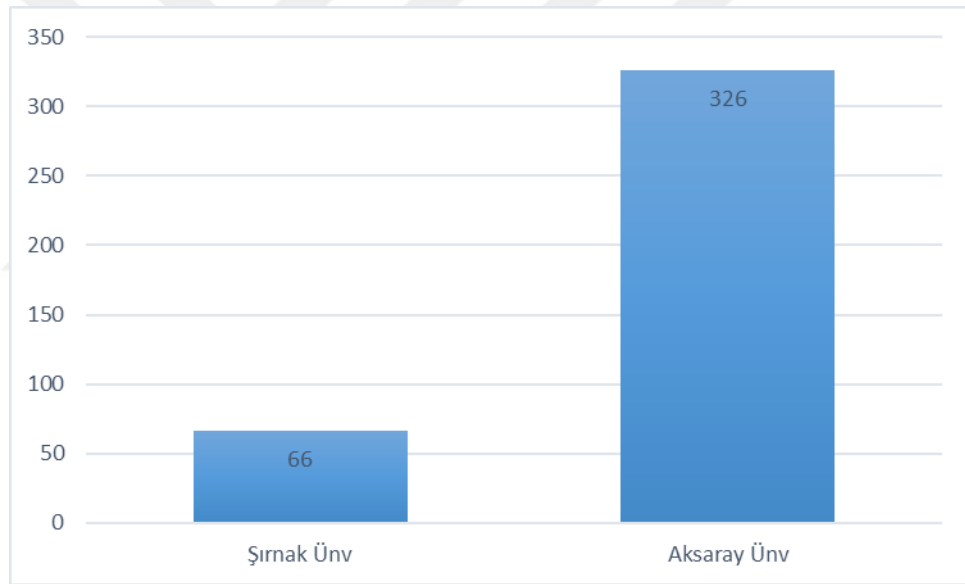
Şırnak'ta ekonominin temeli sınır ticareti (taşımacılık), tarım ve hayvancılıktır. Silopi ilçesinde bulunan Habur Sınır Kapısı ülke ticaretinde önemli bir paya sahiptir. Türkiye genelinde sınır kapılarından geçen toplam taşıt sayısının %45'i Habur'dan sağlanmaktadır. Bunu yanı sıra kömür madenciliği de büyük önem taşımaktadır. Terör ve güvenlik olayları sonucu köylerin boşaltılması tarımı ve hayvancılığı azalttığı için kaçakçılık köyden kente göç edenlerin iş olanağı haline gelmiştir. Bu durum kayıt dışı ekonomiye sebep olmuş milli ekonomiyi baltalamıştır. Bölgede yatırımın olmaması ve iş imkânlarının yok denecek kadar az olması bireyleri göç etmeye zorlamıştır. Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde ve özelde Şırnak ilinde devam eden terör olayları, çatışmalar, zorunlu ve zorunlu olmayan göç, yoksulluk ve işsizlik gibi etkenler sosyal, ekonomik ve psikolojik olarak toplumu etkilemektedir (Gündoğmuş, 2014: 153-160).

Aksaray ilinin (TÜİK) 2016 verilerine göre toplam nüfusu (köy ve ilçeler dahil) il geneli 396.673 tür. Altı yaş üzeri okuma bilen kişi sayısı 329.375 olup 16.012 kişi

okuma yazma bilmemektedir. 18-24 yaş arası üniversite çağındaki bireylerde ise 31 erkek, 52 kadın okuma yazma bilmemektedir. İlin ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Süt, yem gibi gıda sanayisinin yanı sıra madenlere dayalı sanayi ve metal eşya, makine imalatı da gelişmiştir. Otomarsan'ın dizel motor fabrikası tek ağır sanayi fabrikasıdır. TÜİK'in 2016 verilerine göre (Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Kırşehir) istihdam oranı 45,6, işsizlik oranı ise 13,4 görülmektedir. Ayrıca verdiği göç sayısı ise 12,294'dür (<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=102&locale=tr>). Aksaray ilinin bölgesel yapısı ve diğer büyük illere ulaşımının kolay olması ekonomik olarak gelişmesinin önünü açmıştır. Aksaray ilinin 2016 yılında verdiği göç sayısı 12.294'dür.

5.2. Analiz ve Bulgular

5.2.1. Frekans Analizine İlişkin Bulgular

Şekil 1. Öğrencilerin Üniversite Dağılımı

Araştırmaya katılan öğrencilerin “üniversite dağılımı” Şırnak Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü’nde okuyan 71 öğrenciden 66 öğrenciye, Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü’nde okuyan 1107 öğrenciden 326 öğrenciye anket uygulanmıştır.

Tablo 5. Öğrencilerin Okudukları Sınıf Düzeylerinin Dağılımı

Öğrencilerin Sınıf Düzeyleri	Sayı	Yüzde
1. Sınıf	51	13
2. Sınıf	66	17
3. Sınıf	135	34
4. Sınıf	140	36
Toplam	392	100

Araştırmaya katılan öğrencilerin “okudukları sınıf düzeyleri” Şırnak Üniversitesi ve Aksaray Üniversitesi İşletme Bölümü öğrencilerinin %36’u 4. sınıf, %34’ü 3. sınıf, % 17’si 2. sınıf ve % 13’ü ise 1. sınıftır. Şırnak Üniversitesi gerek bölgede yaşanan terör olayları (hendek, barikat gibi) nedeni ile gerekse şehrin sosyal ve kültürel yönden zayıf olması münasebetiyle öğrencilerin üniversiteyi tercih etmemesi nedeni ile 2016-2017 öğretim yılında İşletme Bölümü öğrenci alımı yapmamıştır.

Tablo 6. Öğrencilerin Cinsiyet Durumlarının Dağılımı

Cinsiyet Durumları	Sayı	Yüzde
Erkek	155	40
Kadın	237	60
Toplam	392	100

Araştırmaya katılan öğrencilerin “cinsiyet durumları” %60’ı kız, % 40’ı ise erkek öğrenciden oluşmaktadır. Sayı olarak ifade edersek 237 kız öğrenci 155 erkek öğrenci vardır.

Tablo 7. Öğrencilerin Yaşadığı Bölgeye İlişkin Dağılımları

Yaşadıkları Bölge Dağılımı	Sayı	Yüzde
Marmara	22	6
Ege	22	6
İç Anadolu	181	46
Akdeniz	74	19
Karadeniz	6	1
Doğu Anadolu	22	6
Güneydoğu Anadolu	65	16
Toplam	392	100

Araştırmaya katılan öğrencilerin “yaşadıkları bölge”, % 46’sı İç Anadolu, % 19’u Akdeniz, % 16’sı Güneydoğu Anadolu, % 6’sı Ege, % 6’sı Marmara, % 6’sı Doğu Anadolu ve % 1’i ise Karadeniz bölgesinde yaşayan öğrencilerdir. İç Anadolu’da 181, Akdeniz’de 74, Güneydoğu Anadolu’ da 65, Marmara, Akdeniz ve Doğu Anadolu’ da 22 ve Karadeniz bölgesinde ise 6 öğrenci ankete katılmıştır.

Tablo 8. Öğrencilerin Annelerinin Öğrenim Düzeylerinin Dağılımı

Annelerinin Öğrenim Düzeylerinin Durumu	Sayı	Yüzde
Yok	67	17
İlkokul	183	47
Ortaokul	74	19
Lise	48	12
Üniversite	20	5
Toplam	392	100

Araştırmaya katılan öğrencilerin “annelerinin eğitim düzeyleri”, 67 (% 17)’si eğitim hayatı olmayan, 183 (% 47)’ü ilkokul, 74 (% 19)’ü ortaokul, 48 (% 12)’i lise ve 20 (% 5)’si ise üniversitede düzeyinde eğitime sahiptir.

Çelik vd, (2014)’nin Mersin Üniversitesi İ.İ.B.F.’de okuyan öğrencilere yaptığı çalışmada öğrencilerin annelerinin eğitim durumlarıyla gelecekte kendi işlerini kurma niyetleri arasında ilişki olmadığını tespit etmiştir. Bu çalışma dikkate alındığında üniversitede okuyan öğrencilerin annelerinin eğitim seviyelerinin düşük olması öğrencilerin girişimci olma durumlarını etkilediğini söyleyemeyiz. Başka çalışmalarda bu sonuç farklı çıkabilir.

Tablo 9. Öğrencilerin Babalarının Öğrenim Düzeylerinin Dağılımı

Babalarının Öğrenim Düzeyleri Durumu	Sayı	Yüzde
Yok	14	4
İlkokul	148	38
Ortaokul	88	22
Lise	90	23
Üniversite	52	13
Toplam	392	100

Araştırmaya katılan öğrencilerin “babalarının eğitim düzeyleri”, 14 (% 4)’ü eğitim hayatı olmayan, 148 (% 34)’i ilkokul, 88 (%22)’i ortaokul, 90 (%23)’ü lise ve 52 (%13)’si ise üniversitede düzeyinde eğitime sahiptir.

Arslan (2002) Haliç Üniversitesi öğrencilerine yaptığı çalışmada babanın eğitim düzeyi yüksek olanlarda, kendi işini kurma ve girişimcilik eğilimlerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Buna göre Şırnak ve Aksaray Üniversitelerinde öğrenim gören öğrencilerin yaşadıkları bölgeleri de göz önüne alırsak babalarının eğitim seviyeleri düşük olmasından dolayı (%87) öğrenim gören öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin yüksek olması beklenemez.

Tablo 10. Ailede Girişimci Olup Olmadığı İle İlgili Durumlarının Dağılımı

Şırnak Üniversitesi Öğrencileri			Aksaray Üniversitesi Öğrencileri		
Ailede Girişimci Olma Durumu	Sayı	Yüzde	Ailede Girişimci Olma Durumu	Sayı	Yüzde
Girişimci Var	22	33	Girişimci Var	107	33
Girişimci Yok	44	67	Girişimci Yok	219	67
Toplam	66	100		326	100

“Ailede girişimci var mı?” sorusuna Şırnak Üniversitesinde okuyan öğrencilerin 22 (% 33)’si evet, 66 (% 67)’si ise hayır yanıtını verdiği görülmektedir. Aksaray Üniversitesi’nde okuyan öğrencilerin 107 (% 33)’si evet, 219 (% 67)’u ise hayır yanıtını verdiği görülmektedir.

Çarıkçı vd, (2014)’nin Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bucak Zeliha Tolunay Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu ve Bucak Hikmet Tolunay Meslek Yüksekokulu’nda yaptığı çalışmada ulaşılan sonuçlara göre; kendi işini kuran birinci derece yakına sahip olan öğrencilerin girişimcilik eğilimleri sahip olmayanlara göre anlamlı biçimde farklılaştığını söylemiştir. Yani kendi işini kuran birinci derecede yakını olan öğrencilerin girişimcilik eğilimleri olmayanlara göre daha yüksektir. Korkmaz (2012)’in Bülent Ecevit Üniversitesi İşletme Bölümü öğrencilerine yaptığı çalışmada kendine güven, yenilik ve başarıya ihtiyacı boyutlarının ailede girişimci olup olmama durumuna göre oluşturulan öğrenci grupları açısından farklılık gösterdiğini tespit etmiştir. Ailede girişimci olan öğrenci grubunun girişimciliğe daha yatkın olduğu görülmüştür.

Bu çalışmalar ışığında Çarıkçı vd, ve Korkmaz'ın araştırmalarına göre, Şırnak ve Aksaray Üniversitesi öğrencilerinin ailelerinde yüksek oranda (%67) girişimci bulunmaması öğrencilerini girişimcilik eğilimlerinin olmadığı sonucuna ulaşılabılır.

Tablo 11. Öğrencilerin Mesleki İdealleri Durumlarının Dağılımları

Şırnak Üniversitesi Öğrencileri			Aksaray Üniversitesi Öğrencileri		
Öğrencilerin Mesleki İdealleri Durumu	Sayı	Yüzde	Öğrencilerin Mesleki İdealleri Durumu	Sayı	Yüzde
Özel sektör	17	26	Özel Sektör	76	23
Kamu çalışanı	22	33	Kamu Çalışanı	141	43
Kendi işini kurma	17	26	Kendi İşini Kurma	87	27
Diğerleri (Yurtdışı, ev hanımı, hamal)	10	15	Diğerleri (Yurtdışı, ev hanımı, hamal)	22	7
Toplam	66	100		326	100

“Okul bitirdikten sonra mesleki idealiniz nedir?” sorusuna Şırnak Üniversitesi öğrencilerinin 17 (% 26)’si özel sektörde çalışmak, 22 (%33)’si kamu kesiminde çalışmak, 17 (% 26)’si kendi işini kurmak, 10 (% 15)’u diğer alanlarda iş hayatına atılmak istediği; Aksaray Üniversitesi öğrencilerinin 76 (% 23)’sı özel sektörde çalışmak, 141 (%43)’i kamu kesiminde çalışmak, 87 (% 27)’si kendi işini kurmak, 22 (% 7)’sinin diğer alanlarda iş hayatına atılmak istediği görülmektedir.

Bu iki üniversitedeki öğrencilerin kendi işini kurma düşüncesi birbirine eşit olarak ortaya çıkması girişimcilik düşüncesinin benzer olduğuna işaret etmektedir. Yüksek oranda kamuda çalışmak istemeleri ise geleceğe yönelik iş fikirlerinin olmaması ile alakalı olabilir. Ayrıca işsizlik ve istihdam sorunları herkesin memur yada maaşlı çalışan olmasına imkan vermemektedir. Bunun için girişimcilik potansiyeli olan ve girişimcilik eğilimi gösteren öğrenciler girişimciliğe yönlendirilmelidir.

Çiçek ve Durna (2012) yaptığı araştırmada meslek ideallerinden bazıları ile girişimcilik eğilimlerini etkileyen bazı unsurlar arasında ilişki kurmuştur. Devlet memuru olmak isteyen öğrencilerin daha çok maaş garantili işlere önem verdiklerine devlet memuru olmak istemeyen öğrencilerin çok azının maaş garantisine önem verdiklerine dikkat çekmiştir. Ayrıca kız öğrenciler akademisyen olmaya erkek öğrenciler ise kendi işini kurmaya daha fazla eğilimli olduklarını tespit etmiştir.

Tablo 12. Öğrencilerin Kendi İşini Kurma İhtimalleri Durumlarının Dağılımı

Şırnak Üniversitesi Öğrencileri			Aksaray Üniversitesi Öğrencileri		
Öğrencilerin Kendi İşini Kurma İhtimali Durumları	Sayı	Yüzde	Öğrencilerin Kendi İşini Kurma İhtimali Durumları	Sayı	Yüzde
Çok düşük	7	11	Çok Düşük	32	10
Düşük	25	38	Düşük	129	40
Yüksek	26	39	Yüksek	135	41
Çok yüksek	8	12	Çok Yüksek	30	9
Toplam	66	100		326	100

“Gelecekte kendi işinizi kurma ihtimaliniz var mı?” sorusuna Şırnak Üniversitesi öğrencilerinin 7 (%11)’si çok düşük, 25 (% 38)’i düşük, 26 (%39)’sı yüksek, 8 (% 12)’i çok yüksek olduğu; Aksaray Üniversitesi öğrencilerinde ise 32 (%10)’si çok düşük, 129 (% 40)’u düşük, 135 (%41)’i yüksek, 30 (% 9)’u çok yüksek olduğu görülmüştür.

İrmiş ve Barutçu (2012)’nin Pamukkale Üniversitesi İşletme Bölümü öğrencilerinin kendilerini girişimci bir kişiliğe sahip görmeleri ve gelecekte kendi işlerini kurma niyetleri babalarının daha önceden kendi işini kurup yürütmüş olmasıyla ilişkili olduğu gibi aynı zamanda ailede babanın haricinde başka bir girişimci rol modelinin olmasıyla da ilişkili olduğunu söylemiştir. Bu çalışmaya dayanarak Şırnak Üniversitesinde azda olsa yüksek oranda Aksaray Üniversitesinde ise aynı oranda olduğundan öğrencilerin kendi işini kurma ihtimalleri eşit seviyededir.

Tablo 13. Öğrencilerin Kimse İle Paylaşmadığı İş Fikri Durumlarının Dağılımları

Şırnak Üniversitesi Öğrencileri			Aksaray Üniversitesi Öğrencileri		
Öğrencilerin Kimseyle Paylaşmadığı İş Fikri Durumları	Sayı	Yüzde	Öğrencilerin Kimseyle Paylaşmadığı İş Fikri Durumları	Sayı	Yüzde
Var	31	47	Var	140	43
Yok	35	53	Yok	186	57
Toplam	66	100		326	100

“Kendinize ait kimseyle paylaşmadığınız bir iş fikriniz var mı?” sorusuna Şırnak Üniversitesinde okuyan öğrencilerinin oranı, 31 (% 47)’i evet, 35 (% 53)’i hayır cevabını vermiştir. Aksaray Üniversitesi öğrencilerinin 140 (%43)’ü evet, 186 (%57)’sı hayır cevabını vermiştir.

Öğrencilerin büyük çoğunluğunun iş fikrine sahip olmaması sadece girişimcilik derslerinin yeterli olmadığını bu derslerin yanı sıra iş geliştirme ve iş kurma projeleri gibi eğitimlere tabi tutulmalıdır. Ayrıca öğrenciler sektör temsilcileri ile bir araya gelmelidirler. Bunun için kariyer günleri, seminerler ve konferanslar düzenlenebilir.

Tablo 14. Öğrencilerin Öğrenim Dönemlerinde Girişimcilik Dersi Alıp Almama Durumlarının Dağılımı

Şırnak Üniversitesi Öğrencileri			Aksaray Üniversitesi Öğrencileri		
Öğrencilerin Girişimcilik Dersi Alıp Almadıkları Durumu	Sayı	Yüzde	Öğrencilerin Girişimcilik Dersi Alıp Almadıkları Durumu	Sayı	Yüzde
Evet	47	71	Evet	166	51
Hayır	19	29	Hayır	160	49
Toplam	66	100		326	100

“Eğitim öğretim yaşantınızda girişimcilik dersi aldınız mı?” sorusuna Şırnak Üniversitesi öğrencilerinin 47 (% 71)’si evet, 19 (%29)’u hayır cevabını vermiş, Aksaray Üniversitesi öğrencilerinin 166 (% 51)’sı evet, 160 (%49)’ü hayır cevabını vermiştir.

Özdemir (2015)’in Kırgızistan – Türkiye Manas Üniversitesi öğrencilerine yaptığı çalışmada ise eğitim esnasında alınan girişimcilik dersi alıp/almamanın girişimcilik eğiliminin sadece dışsal denetim odağı üzerinde etkili olduğunu ve girişimcilik dersi almayanların alanlara göre daha fazla dışsal denetim odağı inancına sahip olduklarını saptamıştır. Yani alınan girişimcilik dersinin öğrencilerin girişimcilik konusunda bilinçlenmesine katkıda bulunduğunu söylemiştir. Çalışmamızın sonucunda girişimcilik dersinin öğrencilerin çoğunluğu tarafından alınmış olması İrmiş ve Barutçu’nun çalışması ışığında girişimci kişiliğin oluşmasında etki değildir. Özdemir’in çalışmasına göre ise girişimcilik eğilimleri yüksektir. Her ne kadar farklı çalışmalarda

farklı sonuçlar çıksa da eğitim girişimci eğiliminin oluşmasında etkili olmayabilir fakat işletme yönetiminde eğitim göz ardı edilemez.

Tablo 15. Öğrencilerin Girişimci Olmak İçin Resmi Eğitime İhtiyaç Duyma Durumlarının Dağılımı

Şırnak Üniversitesi Öğrencileri			Aksaray Üniversitesi Öğrencileri		
Öğrencilerin Girişimci Olmak İçin Resmi Eğitimin Gerekliliği Durumu	Sayı	Yüzde	Öğrencilerin Girişimci Olmak İçin Resmi Eğitimin Gerekliliği Durumu	Sayı	Yüzde
Evet	41	62	Evet	174	53
Hayır	25	38	Hayır	152	47
Toplam	66	100		326	100

“Girişimci olabilmek için resmi bir eğitime ihtiyaç var mı yok mu?” sorusuna Şırnak Üniversitesi öğrencilerinin 41 (% 62)’i evet, 25 (% 38)’i hayır cevabını vermiş, Aksaray Üniversitesi öğrencilerinin 174 (% 53)’ü evet, 152 (% 47)’si hayır cevabını vermiştir.

Tablo 16. Girişimcilik Konusunda Öğretim Üyeleri Tarafından Cesaretlendirme Durumlarının Dağılımı

Şırnak Üniversitesi Öğrencileri			Aksaray Üniversitesi Öğrencileri		
Öğretim Üyelerince Cesaretlendirme Durumu	Sayı	Yüzde	Öğretim Üyelerince Cesaretlendirme Durumu	Sayı	Yüzde
Evet	41	62	Evet	133	41
Hayır	25	38	Hayır	193	59
Toplam	66	100		326	100

“Öğretim üyelerinden herhangi biri sizi girişimcilik konusunda cesaretlendirdi mi?” sorusuna Şırnak Üniversitesi öğrencilerinin 41 (% 62)’i evet, 25 (%38)’i hayır, Aksaray Üniversitesi öğrencilerinin 133 (% 41)’ü evet, 193 (% 59)’ü hayır cevabını vermiştir.

Tablo 17. Girişimcilik Eğilimi Kavramını Daha Önce Duyup Duymama Durumlarının Dağılımı

Şırnak Üniversitesi Öğrencileri			Aksaray Üniversitesi Öğrencileri		
Girişimcilik Eğilimi Duyma Durumu	Sayı	Yüzde	Girişimcilik Eğilimi Duyma Durumu	Sayı	Yüzde
Duymadım	1	2	Duymadım	13	4
Duydum	26	39	Duydum	176	54
Ders Aldım	39	59	Ders Aldım	137	42
Toplam	66	100		326	100

“Girişimcilik eğilimi kavramını daha önce duydunuz mu?” sorusuna Şırnak Üniversitesi öğrencilerinin 1 (%2)’i daha önce duymadım, 26 (% 39)’sı duydum ama ayrıntılı bilgim yok, 39 (% 59)’u ise bölüm derslerinde incelendi diye cevap vermiş, Aksaray Üniversitesi öğrencilerinin 13 (%4)’ü daha önce duymadım, 176 (% 54)’sı duydum ama ayrıntılı bilgim yok, 137 (% 42)’si ise bölümde verilen Girişimcilik derslerinde incelendi diye cevap vermiştir.

Tablo 18. Öğrencilerin İlerde Kendi İşinizi Kurmaya Karar Verirseniz Kullanacağınız Fon Kaynağı Tercih Durumlarının Dağılımları

Şırnak Üniversitesi Öğrencileri			Aksaray Üniversitesi Öğrencileri		
Fon Kaynağı Tercih	Sayı	Yüzde	Fon Kaynağı Tercih	Sayı	Yüzde
Kişisel birikim	28	42	Kişisel birikim	91	28
Aile veya akraba	13	20	Aile veya akraba	56	17
Ticari kredi kullanımı	19	29	Ticari kredi kullanımı	129	40
Bir veya birkaç ortak bulma	6	9	Bir veya birkaç ortak bulma	50	15
Toplam	66	100		326	100

“İlerde kendi işinizi kurmaya karar verirseniz öncelikle hangi fon kaynağından yararlanmayı tercih edersiniz?” sorusuna Şırnak Üniversitesi öğrencilerinin 28 (% 42)’i kişisel birikimler, 13 (% 20)’ü aile ve akrabalarından yararlanma, 19 (% 29)’u ticari kredilerden faydalanma, 6 (% 9)’sı ise bir veya birkaç ortakla çalışma seçeneğini tercih etmiştir. Aksaray Üniversitesi öğrencilerinde ise 91 (% 28)’i kişisel birikimler, 56 (%

17)'sı aile ve akrabalarından yararlanma, 129 (% 40)'ı ticari kredilerden faydalanma, 50 (% 15)'si ise bir veya birkaç ortakla çalışma şeklinde sonuç elde edilmiştir.

Şırnak Üniversitesi öğrencilerinin ilerde kendi işlerini kurmaya karar verdiklerinde kullanacakları fon kaynağını büyük oranda kişisel birikim olarak tercih etmelerinin sebebi aile veya akrabalarının fon sağlama da destek olmayacaklarını düşünmeleri etkili olmuş olabilir. Ticari kredi kullanımında devletle olan münasebetlerini iş hayatlarında da devam ettirmeleri söylenebilir. Bir veya birkaç ortak fon sağlamak büyük riskler doğurabileceği için tercih olarak en düşük düzeyde tercih edilmiş olabilir. Aksaray Üniversitesi öğrencilerinin ticari kredi kullanma oranının yüksek olması uzun yıllardır süre gelen resmi kurumlarla ilişki düzeyleri ve aile veya akrabalarının iş yeri kurarken kullandıkları kredi imkânları etkili olmuş olabilir. Aile veya akraba, birkaç ortak bulma ve kişisel birikimin fon kaynağı olarak kullanımının az olması gerek riskleri gerekse kendilerine güven duymadıklarından kaynaklanabilir.

5.2.2. Bulgulara İlişkin Karşılaştırmalı Analizler

Tablo 19. Fon Tercih ve İş Kurma İhtimali Karşılaştırmalı Analizi

			FON TERCİHİ				
			Kişisel Birikim	Aile ve Akraba	Ticari Kredi	Ortak	Toplam
İŞ KURMA İHTİMALİ	Çok Düşük	N	12	2	19	6	39
		Satır Yüzdesi	30,80%	5,10%	48,70%	15,40%	9,94%
	Düşük	N	42	24	65	23	154
		Satır Yüzdesi	27,30%	15,60%	42,20%	14,90%	39,28%
	Yüksek	N	47	35	57	22	161
		Satır Yüzdesi	29,20%	21,70%	35,40%	13,70%	41,07%
	Çok Yüksek	N	18	8	7	5	38
		Satır Yüzdesi	47,40%	21,10%	18,40%	13,20%	9,69%
	Toplam	N	119	69	148	56	392
		Toplam İçindeki Yüzde	30,40%	17,60%	37,80%	14,30%	100,00%

Toplam katılımcılardan fon tercihi olarak 119 (%30,40)'u kişisel birikimler, 69 (% 17.60)'u aile ve akrabalarından yararlanma, 148 (% 37.80)'i ticari kredilerden yararlanma ve 39 (%9,94)'u bir veya birkaç ortakla çalışırım şeklinde tercihte bulunmuşlardır. Katılımcılardan 39 (%9,94)'u iş kurma ihtimalini çok düşük olarak, 154

(%39,28)'ü düşük olarak, 161 (%41,07)'i yüksek olduğunu ve 38(%9,69)'i ise iş kurma çok yüksek olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca katılımcıların 193 (%49,23)'ü iş kurma ihtimalini düşük ve çok düşük olarak, 199 (%50,77)'u yüksek ve çok yüksek olduğunu ifade etmiştir.

İş kurma ihtimalini çok düşük olarak ifade edenlerin 12 (%30,8)'si fon tercihi olarak kişisel birikimlerini kullanırım, 2 (%5,10)'si aile ve akrabalarıma başvururum, 19 (%48,70)'u ticari kredilerden yararlanırım, 6 (%15,40)'sı ise bir veya birkaç ortakla çalışırım şeklinde tercihte bulunmuştur. İş kurma ihtimalini düşük olarak ifade edenlerin 42 (%27,30)'si fon tercihi olarak kişisel birikimlerini kullanırım, 24 (%15,60)'ü aile ve akrabalarıma başvururum, 65 (%42,20)'i ticari kredilerden yararlanırım, 23 (%14,90)'ü ise bir veya birkaç ortakla çalışırım şeklinde tercihte bulunmuştur. İş kurma ihtimalini yüksek olarak ifade edenlerin 47 (%29,20)'i fon tercihi olarak kişisel birikimlerini kullanırım, 35 (%21,70)'i aile ve akrabalarıma başvururum, 57 (%35,40)'si ticari kredilerden yararlanırım, 22 (%13,70)'si ise bir veya birkaç ortakla çalışırım şeklinde tercihte bulunmuştur. İş kurma ihtimalini çok yüksek olarak ifade edenlerin 18 (%47,40)'i fon tercihi olarak kişisel birikimlerini kullanırım, 8 (%21,10)'i aile ve akrabalarıma başvururum, 7 (%18,40)'si ticari kredilerden yararlanırım, 5 (%13,20)'i ise bir veya birkaç ortakla çalışırım şeklinde tercihte bulunmuştur.

Kişisel birikim ve aileden fon sağlayanlar iş kurma ihtimalini nispeten yüksek ve çok yüksek olarak ifade ettikleri söylenebilir. Kişisel birikim ve aile akrabadan fon sağlayabilecek düzeyde maddi birikim sahibi olan öğrencilerin iş kurma ihtimalini daha yüksek gördüğü sonucu elde edilmiştir. Ticari kredi ve ortak fon tercihi ise nispeten düşük ve çok düşük olduğu görülmektedir. Kişisel birikim ve aileden fon tercihi daha küçük işletmeler kurulma hayalinden kaynaklanabilir. Zira büyük işletmeler kurulması için büyük miktarda fonlara ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca ticari kredilerden yararlanmada resmi prosedürler karmaşıklığı ve kredi alınırken teminat gösterilmesi ticari krediye olan talebi azaltmış olabilir. Bir veya birkaç ortakla fon sağlama ise çevresinde böyle bir yapının olmaması veya güven eksikliği bu fon tercihini etkilemiş olabilir.

Tablo 20. İş Fikri ve Meslek İdeali Karşılaştırmalı Analizi

			İŞ FİKRİ		
			Evet	Hayır	Toplam
MESLEK İDEALİ	Özel Sektör	N	37	56	93
		Satır Yüzdesi	39,80%	60,20%	23,72%
	Kamu	N	51	112	163
		Satır Yüzdesi	31,30%	68,70%	41,58%
	Kendi İş	N	70	34	104
		Satır Yüzdesi	67,30%	32,70%	26,53%
	Diğer	N	13	19	32
		Satır Yüzdesi	40,60%	59,40%	8,16%
	Toplam	N	171	221	392
		Toplam İçindeki Yüzde	43,60%	56,40%	100,00%

“İş fikriniz var mı?” sorusuna katılımcıların 171 (%43,60)’i evet, 221 (56,40)’i ise hayır şeklinde cevap vermiştir. “Mesleki idealiniz nedir?” sorusuna katılımcıların 93 (%23.72)’ü özel sektörde çalışmak, 163 (%41,58)’ü kamuda çalışmak, 104 (%26,53)’ü kişi kendi işini yapmak ve 32 (%8,16)’si ise diğer alanlarda çalışma şeklinde ifade etmiştir.

Meslek ideali olarak özel sektörde çalışma seçeneğini tercih eden katılımcılardan 37 (%39,80)’si bir iş fikrine sahip olduğunu, 56 (%60,20)’sı ise bir iş fikrine sahip olmadığını ifade etmiştir. Meslek ideali olarak kamuda çalışma seçeneğini tercih eden katılımcıların 51 (%31,30)’i bir iş fikrine sahip olduğunu, 112 (%68,70)’si bir iş fikrine sahip olmadığını ifade etmiştir. Meslek ideali olarak kendi işini yapma seçeneğini tercih eden katılımcıların 70 (%67,30)’i bir iş fikrine sahip olduğunu, 34 (%32,70)’ü bir iş fikrine sahip olmadığını ifade etmiştir. Meslek ideali olarak diğer alanlarda çalışma seçeneğini tercih eden katılımcıların 13 (%40,60)’ü bir iş fikrine sahip olduğunu, 19 (%59,40)’u bir iş fikrine sahip olmadığını ifade etmiştir.

Kendi işini yapmak isteyen öğrencilerin iş fikrine sahip olma oranları özel sektör, kamu ve diğer alanlarda çalışmak isteyen öğrencilere göre oldukça yüksektir. Bu da girişimcilik alanında geleceğe yönelik ciddi bir potansiyelin olduğunu göstermektedir.

Tablo 21. Resmi Eğitim İhtiyacı ve Girişimcilik Dersi Karşılaştırmalı Analizi

			RESMİ EĞİTİM İHTİYACI		
			Evet	Hayır	Toplam
GİRİŞİMCİLİK DERSİ	Evet	N	116	97	213
		Satır Yüzdesi	54,50%	45,50%	54,33%
	Hayır	N	99	80	179
		Satır Yüzdesi	55,30%	44,70%	45,67%
	Toplam	N	215	177	392
		Toplam İçindeki Yüzde	54,80%	45,20%	100,00%

“Girişimci olabilmek için resmi eğitime ihtiyaç var mı?” sorusuna katılımcıların 215 (%54.80)’i evet, 177 (%45.20)’si ise hayır cevabını vermiştir. “Eğitim öğretim yaşantınızda girişimcilik dersi aldınız mı?” sorusuna katılımcıların 213 (%54,33)’ü evet şeklinde cevap vermiştir. Bu soruya evet diyen öğrencilerin 116 (%54,40)’sı resmi bir eğitime ihtiyaç olduğunu, 97 (%45,50)’si ise resmi bir eğitime ihtiyaç olmadığını ifade etmiştir. “Eğitim öğretim yaşantınızda girişimcilik dersi aldınız mı?” sorusuna katılımcıların 179 (% 45,67)’u hayır şeklinde cevap vermiştir. Bu soruya hayır diyen öğrencilerin 99 (%55,30)’u resmi bir eğitime ihtiyaç olduğunu, 80 (%44,70)’i ise resmi bir eğitime ihtiyaç olmadığını eğitim ifade etmiştir.

Girişimcilik eğitimi alan fakat yine de eğitime ihtiyacı var diyen 116 (% 54,50) öğrenci bulunmaktadır. Elde edilen bu sonuç girişimcilik eğitiminin yeterli düzeyde olmadığı şeklinde yorumlanabilir. Aynı zamanda eğitim alan öğrencilerin girişimcilikle ilgili farkındalıklarının artmasının sonucunda daha fazla bilgi öğrenmeye ihtiyaç duyduğu şeklinde de yorumlanabilir. Girişimcilik eğitimi almayan ve buna rağmen eğitime ihtiyaç duymayan 80 (%44,7) öğrenci bulunmaktadır. Bu sonuç ise girişimcilikle ilgili farkındalıklarının olmadığını bu sebeple girişimcilikle ilgili yeni bilgiler edinmeye ihtiyaç duymadıkları şeklinde yorumlanabilir.

5.2.3 t- Testi Analizi İle İlgili Bulgular

Tablo 22. İçsel Kontrol Hissi Ortalamalarının Karşılaştırılması

ICKON	ORTALAMA FARKI	
	P	ORTALAMA FARKI
	0,403	0,08433

Şırnak Üniversitesi ile Aksaray Üniversitesi öğrencilerinin “içsel kontrol hissi” değerlendirme ortalamalarının karşılaştırılması amacıyla bağımsız örneklem t testi yapılmıştır. Levene testi sonuçlarına göre “p” değeri $0,283 > 0,05$ olduğu için her iki grubun varyansları eşit kabul edilmiştir. Ortalama farkına ilişkin sonuçlara göre p değeri $0,403 > 0,05$ olduğu için iki üniversite öğrencilerinin değerlendirmeleri arasındaki $0,08433$ ’lük fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Her iki üniversite öğrencilerinin “içsel kontrol hissi” değerlendirme ortalamaları aynı düzeydedir.

H_0 : Şırnak Üniversitesi İşletme Bölümü’nde eğitim alan öğrenciler ile Aksaray Üniversitesi İşletme Bölümü’nde eğitim alan öğrenciler arasında “İçsel kontrol hissi” girişimcilik faktörü açısından anlamlı bir farklılık yoktur” şeklinde H_0 Hipotezi yukarıdaki bulgular ışığında kabul edilmiştir.

H_A : Şırnak Üniversitesi İşletme Bölümü’nde eğitim alan öğrenciler ile Aksaray Üniversitesi İşletme Bölümü’nde eğitim alan öğrenciler arasında “İçsel kontrol hissi” girişimcilik faktörü açısından anlamlı bir farklılık vardır” şeklinde H_A Hipotezi yukarıdaki bulgular ışığında reddedilmiştir.

İçsel kontrol hissi ve girişimcilik potansiyeli paralellik gösterdiğinden Aksaray Üniversitesi ve Şırnak Üniversitesi İşletme Bölümü öğrencilerinin “içsel kontrol hissi” faktörünün aynı düzeyde olması girişimcilik potansiyellerinin aynı oranda olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Tablo 23. Başarılı Olma İhtiyacı Ortalamalarının Karşılaştırılması

BASIH	ORTALAMA FARKI	
	p	ORTALAMALARIN FARKI
	0,37	-0,08044

Şırnak Üniversitesi ile Aksaray Üniversitesi öğrencilerinin “*başarılı olma ihtiyacı*” değerlendirme ortalamalarının karşılaştırılması amacıyla bağımsız örneklem t testi yapılmıştır. Levene testi sonuçlarına göre “p” değeri $0,013 < 0,05$ olduğu için her iki grubun varyanslarının eşit olmadığı görülmüştür. Ortalama farkına ilişkin sonuçlara göre p değeri $0,437 > 0,05$ olduğu için iki üniversite öğrencilerinin değerlendirmeleri arasındaki $0,08044$ ’lük fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Her iki üniversite öğrencilerinin “*başarılı olma ihtiyacı*” değerlendirme ortalamaları aynı düzeydedir.

H_0 : Şırnak Üniversitesi İşletme Bölümü’nde eğitim alan öğrenciler ile Aksaray Üniversitesi İşletme Bölümü’nde eğitim alan öğrenciler arasında “*başarılı olma ihtiyacı*” girişimcilik faktörü açısından anlamlı bir farklılık yoktur” şeklinde H_0 Hipotezi yukarıdaki bulgular ışığında kabul edilmiştir.

H_A : Şırnak Üniversitesi İşletme Bölümü’nde eğitim alan öğrenciler ile Aksaray Üniversitesi İşletme Bölümü’nde eğitim alan öğrenciler arasında “*başarılı olma ihtiyacı*” girişimcilik faktörü açısından anlamlı bir farklılık vardır” şeklinde H_A Hipotezi yukarıdaki bulgular ışığında reddedilmiştir.

Tablo 24. Risk Alma Eğilimi Ortalamalarının Karşılaştırılması

RISKALE	ORTALAMA FARKI	
	P	ORTALAMA FARKI
	0,013	0,24044

Şırnak Üniversitesi ile Aksaray Üniversitesi öğrencilerinin “*risk alma eğilimi*” değerlendirme ortalamalarının karşılaştırılması amacıyla bağımsız örneklem t testi yapılmıştır. Levene testi sonuçlarına göre “p” değeri $0,814 > 0,05$ olduğu için her iki grubun varyanslarının eşit olduğu görülmüştür. Ortalama farkına ilişkin sonuçlara göre p değeri $0,013 < 0,05$ olduğu için iki üniversite öğrencilerinin değerlendirmeleri arasındaki $0,24044$ ’lük fark istatistiksel olarak anlamlıdır. Şırnak üniversitesi öğrencilerinin “*risk alma eğilimi*” ortalamaları daha yüksektir.

H_0 : Şırnak Üniversitesi İşletme Bölümü’nde eğitim alan öğrenciler ile Aksaray Üniversitesi İşletme Bölümü’nde eğitim alan öğrenciler arasında “*risk alma eğilimi*” girişimcilik faktörü açısından anlamlı bir farklılık yoktur” şeklinde H_0 Hipotezi yukarıdaki bulgular ışığında reddedilmiştir.

H_A : Şırnak Üniversitesi İşletme Bölümü'nde eğitim alan öğrenciler ile Aksaray Üniversitesi İşletme Bölümü'nde eğitim alan öğrenciler arasında “*risk alma eğilimi*” girişimcilik faktörü açısından anlamlı bir farklılık vardır” şeklinde H_A Hipotezi yukarıdaki bulgular ışığında kabul edilmiştir.

Ağırlıklı olarak sosyal ve ekonomik yönden daha riskli koşulları barındıran bir bölgeden öğrenci almış olan Şırnak Üniversitesin'de eğitim gören öğrencilerin risk alma eğilimlerinin yüksek olmasının yaşadıkları sosyo-ekonomik koşullarla bağlantılı olduğu ifade edilebilir.

Tablo 25. Belirsizliğe Karşı Tolerans Ortalamalarının Karşılaştırılması

BELKARTO	ORTALAMA FARKI	
	P	ORTALAMA FARKI
	0,001	0,30626

Şırnak Üniversitesi ile Aksaray Üniversitesi öğrencilerinin “*belirsizliğe karşı tolerans*” değerlendirme ortalamalarının karşılaştırılması amacıyla bağımsız örneklem t testi yapılmıştır. Levene testi sonuçlarına göre “p” değeri $0,875 > 0,05$ olduğu için her iki grubun varyanslarının eşit olduğu görülmüştür. Ortalama farkına ilişkin sonuçlara göre “p” değeri $0,001 < 0,05$ olduğu için iki üniversite öğrencilerinin değerlendirmeleri arasındaki 0,30626'lık fark istatistiksel olarak anlamlıdır. Şırnak Üniversitesi öğrencilerinin “*belirsizliğe karşı tolerans*” ortalamaları daha yüksektir.

H_0 : Şırnak Üniversitesi İşletme Bölümü'nde eğitim alan öğrenciler ile Aksaray Üniversitesi İşletme Bölümü'nde eğitim alan öğrenciler arasında “*belirsizliğe karşı tolerans*” girişimcilik faktörü açısından anlamlı bir farklılık yoktur” şeklinde H_0 Hipotezi yukarıdaki bulgular ışığında reddedilmiştir.

H_A :Şırnak Üniversitesi İşletme Bölümü'nde eğitim alan öğrenciler ile Aksaray Üniversitesi İşletme Bölümü'nde eğitim alan öğrenciler arasında “*belirsizliğe karşı tolerans*” girişimcilik faktörü açısından anlamlı bir farklılık vardır” şeklinde H_A Hipotezi yukarıdaki bulgular ışığında kabul edilmiştir.

Şırnak Üniversitesi öğrencilerinde belirsizliğe karşı tolerans değerlerinin yüksek olması olağan bir netice olarak değerlendirilebilir. Zira uzunca bir süredir bölgede terör olaylarından kaynaklı gelişmelerin hâkim olması sosyo-ekonomik şartlarda belirsizlik durumuna neden olmaktadır. Bu belirsiz ortamda yaşamlarını devam ettirme durumunda

kalan kişilerin belirsizlikler karşısında görece dirençli olması beklenen bir durumdur. Bu bağlamda, araştırma neticesinde elde edilen bulgu, hipotezi doğrulamaktadır.

Tablo 26. Kendine Güven Duyma Ortalamalarının Karşılaştırılması

KENGUVDUY	ORTALAMA FARKI	
	P	ORTALAMA FARKI
	0,735	0,0413

Şırnak Üniversitesi ile Aksaray üniversitesi öğrencilerinin “*kendine güven duyma*” değerlendirme ortalamalarının karşılaştırılması amacıyla bağımsız örneklem t- testi yapılmıştır. Levene testi sonuçlarına göre “p” değeri $0,19 > 0,05$ olduğu için her iki grubun varyansları eşit kabul edilmiştir. Ortalama farkına ilişkin sonuçlara göre “p” değeri $0,735 > 0,05$ olduğu için iki üniversite öğrencilerinin değerlendirmeleri arasındaki $0,0413$ ’lük fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Her iki üniversite öğrencilerinin “*kendine güven duyma*” değerlendirme ortalamaları aynı düzeydedir.

H_0 : Şırnak Üniversitesi İşletme Bölümü’nde eğitim alan öğrenciler ile Aksaray Üniversitesi İşletme Bölümü’nde eğitim alan öğrenciler arasında “*kendine güven duyma*” girişimcilik faktörü açısından anlamlı bir farklılık yoktur” şeklinde H_0 Hipotezi yukarıdaki bulgular ışığında kabul edilmiştir.

H_A :Şırnak Üniversitesi İşletme Bölümü’nde eğitim alan öğrenciler ile Aksaray Üniversitesi İşletme Bölümü’nde eğitim alan öğrenciler arasında “*kendine güven duyma*” girişimcilik faktörü açısından anlamlı bir farklılık vardır” şeklinde H_A Hipotezi yukarıdaki bulgular ışığında reddedilmiştir.

Tablo 27. Yenilikçi Olma Ortalamalarının Karşılaştırılması

YENOL	ORTALAMA FARKI	
	P	ORTALAMA FARKI
	0,445	0,06853

Şırnak Üniversitesi ile Aksaray üniversitesi öğrencilerinin “*yenilikçi olma*” değerlendirme ortalamalarının karşılaştırılması amacıyla bağımsız örneklem t- testi yapılmıştır. Levene testi sonuçlarına göre “p” değeri $0,536 > 0,05$ olduğu için her iki grubun varyansları eşit kabul edilmiştir. Ortalama farkına ilişkin sonuçlara göre “p”

değeri $0,445 > 0,05$ olduğu için iki üniversite öğrencilerinin değerlendirmeleri arasındaki $0,06853$ 'lük fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Her iki üniversite öğrencilerinin "*yenilikçi olma*" değerlendirme ortalamaları aynı düzeydedir.

H_0 : Şırnak Üniversitesi İşletme Bölümü'nde eğitim alan öğrenciler ile Aksaray Üniversitesi İşletme Bölümü'nde eğitim alan öğrenciler arasında "*yenilikçi olma*" girişimcilik faktörü açısından anlamlı bir farklılık yoktur" şeklindeki H_0 Hipotezi yukarıdaki bulgular ışığında kabul edilmiştir.

H_A : Şırnak Üniversitesi İşletme Bölümü'nde eğitim alan öğrenciler ile Aksaray Üniversitesi İşletme Bölümü'nde eğitim alan öğrenciler arasında "*yenilikçi olma*" girişimcilik faktörü açısından anlamlı bir farklılık vardır" şeklindeki H_A Hipotezi yukarıdaki bulgular ışığında reddedilmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Girişimcilik; birey ve toplum için değer yaratan, ekonomik fırsatlara cevap veren, organizasyonlar yaratan ve yaratıcılık-yenilik yaparak ekonomiye yön veren bir süreçtir. Girişimcilik eğilimine etki eden faktörler (kişisel özellikler, eğitim, aile ve kültür) bireylerin girişimcilik eğilimini olumlu ya da olumsuz yönde etkilemektedir. Üniversitelerde verilen girişimcilik eğitimi, bilimsel düşünme yeteneğine ve becerisine sahip olan bireyler yetiştirme, iç ve dış etkenlerin farkına varmalarını sağlama, davranış, deneyim ve iletişim özelliklerini değiştirmek, bireylerde var olan cesaret, kararlılık, risk alma, kendine güven duyma, yenilikçi olma ve başarıya ihtiyacı gibi özelliklerin girişimci adaylarına kazandırılmasında önemlidir.

Bu çalışmada Şırnak Üniversitesi ve Aksaray Üniversitesi öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini etkileyen faktörleri karşılaştırma amacıyla Aksaray Üniversitesi İ.İ.B.F. İşletme Bölümü'nde okuyan 392 öğrenciden, Şırnak Üniversitesi İ.İ.B.F. İşletme Bölümü'nde okuyan 66 öğrenciden anket yolu ile veriler elde edilmiştir. Elde edilen verilerin analizi için SPSS 20 kullanılmıştır. Verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular aşağıdaki şekilde yorumlanmıştır.

Kullanılan fon kaynağı ve iş kurma ihtimali, iş fikri ve meslek ideali, eğitim ihtiyacı ve girişimcilik dersi alma arasında yapılan karşılaştırmalı analizler sonucunda; kişisel birikim ve aileden fon sağlayanlar iş kurma ihtimalini nispeten yüksek ve çok yüksek olarak ifade ettikleri söylenebilir. Kişisel birikim ve aile akrabadan fon sağlayabilecek düzeyde maddi birikim sahibi olan öğrencilerin iş kurma ihtimalini daha yüksek gördüğü sonucu elde edilmiştir. Ticari kredi ve ortak fon tercihi ise nispeten düşük ve çok düşük olduğu görülmektedir. Kişisel birikim ve aileden fon tercihi daha küçük işletmeler kurulma hayalinden kaynaklanabilir. Zira büyük işletmeler kurulması için büyük miktarda fonlara ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca ticari kredilerden yararlanmada resmi prosedürlerin karmaşıklığı ve kredi alınırken teminat gösterilmesi ticari krediye olan talebi azaltmış olabilir. Bir veya birkaç ortakla fon sağlama ise çevresinde böyle bir yapının olamaması veya güven eksikliği bu fon tercihini etkilemiş olabilir.

Kendi işimi yapmak isteyen öğrencilerin iş fikrine sahip olma oranları özel sektör, kamu ve diğer alanlarda çalışmak isteyen öğrencilere göre oldukça yüksektir. Bu da girişimcilik alanında geleceğe yönelik ciddi bir potansiyelin olduğunu

göstermektedir. Girişimcilik eğitimi alan fakat yine de eğitime ihtiyacım var diyen 116 (%54,50) öğrenci bulunmaktadır. Elde edilen bu sonuç girişimcilik eğitiminin yeterli düzeyde olmadığı şeklinde yorumlanabilir. Aynı zamanda eğitim alan öğrencilerin girişimcilikle ilgili farkındalıklarının artmasının sonucunda daha fazla bilgi öğrenmeye ihtiyaç duyduğu şeklinde de yorumlanabilir. Girişimcilik eğitimi almayan ve buna rağmen eğitime ihtiyaç duymayan 80 (%44,7) öğrenci bulunmaktadır. Bu sonuç ise girişimcilikle ilgili farkındalıklarının olmadığını bu sebeple girişimcilikle ilgili yeni bilgiler edinmeye ihtiyaç duymadıkları şeklinde yorumlanabilir.

Araştırma kapsamında oluşturulan hipotezlerin sonuçları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 28. Hipotezler ve Sonuçları

Hipotezler	Sonuç
H_A : Şırnak Üniversitesi İşletme Bölümü'nde eğitim alan öğrenciler ile Aksaray Üniversitesi İşletme Bölümü'nde eğitim alan öğrenciler arasında " <i>içsel kontrol hissi</i> " girişimcilik faktörü açısından anlamlı bir farklılık vardır.	Red
H_A : Şırnak Üniversitesi İşletme Bölümü'nde eğitim alan öğrenciler ile Aksaray Üniversitesi İşletme Bölümü'nde eğitim alan öğrenciler arasında " <i>başarılı olma ihtiyacı</i> " girişimcilik faktörü açısından anlamlı bir farklılık vardır.	Red
H_A : Şırnak Üniversitesi İşletme Bölümü'nde eğitim alan öğrenciler ile Aksaray Üniversitesi İşletme Bölümü'nde eğitim alan öğrenciler arasında " <i>risk alma eğilimi</i> " girişimcilik faktörü açısından anlamlı bir farklılık vardır.	Kabul
H_A : Şırnak Üniversitesi İşletme Bölümü'nde eğitim alan öğrenciler ile Aksaray Üniversitesi İşletme Bölümü'nde eğitim alan öğrenciler arasında " <i>belirsizliğe karşı tolerans</i> " girişimcilik faktörü açısından anlamlı bir farklılık vardır.	Kabul
H_A : Şırnak Üniversitesi İşletme Bölümü'nde eğitim alan öğrenciler ile Aksaray Üniversitesi İşletme Bölümü'nde eğitim alan öğrenciler arasında " <i>kendine güven duyma</i> " girişimcilik faktörü açısından anlamlı bir farklılık vardır.	Red
H_A : Şırnak Üniversitesi İşletme Bölümü'nde eğitim alan öğrenciler ile Aksaray Üniversitesi İşletme Bölümü'nde eğitim alan öğrenciler arasında " <i>yenilikçi olma</i> " girişimcilik faktörü açısından anlamlı bir farklılık vardır.	Red

Şırnak Üniversitesi ve Aksaray Üniversitesi İşletme Bölümü'nde okuyan üniversite öğrencileri arasında "*içsel kontrol hissi*" açısından bir farklılık bulunamamıştır. Bunun olası nedeni her iki üniversite de okuyan öğrencilerin ailelerinde aynı oranda girişimci olması söylenebilir (Tablo 10). Ailelerin girişimci olması öğrencilerin içsel kontrol düzeyini etkilemiş olabilir. İçsel kontrol düzeyi yüksekse içsel kontrol hissi yüksektir.

İki üniversite öğrencilerinin ailelerinde fazla girişimci olmaması (girişimci olamayan aile oranı Şırnak Üniversitesi %67, Aksaray Üniversitesi %67) öğrencilerin başarıma ihtiyacını etkilemiş olabilir. Her iki üniversite öğrencilerinin ailelerinde eşit oranda girişimci olmaması "*başarılı olma ihtiyacı*" açısından farklılık olmamasını etkilemiş olabilir (Tablo. 10).

Şırnak Üniversitesi İşletme Bölümü'nde eğitim alan öğrenciler ile Aksaray Üniversitesi İşletme Bölümü'nde eğitim alan öğrenciler arasında "*risk alma eğilimi*" ve "*belirsizliğe karşı tolerans*" gibi girişimcilik faktörü açısından anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Şırnak Üniversitesi öğrencilerinde "*belirsizliğe karşı tolerans*" ve "*risk alma eğilimi*" eğilimlerinin yüksek olması uzunca bir süredir bölgede terör olaylarından kaynaklı gelişmelerin hâkim olması bu durumun oluşmasına neden olduğu söylenebilir. Bu belirsiz ve riskli ortamda yaşam sürme durumunda kalan öğrencilerin belirsizlikler karşısında görece dirençli olması beklenen bir durumdur. Ağırlıklı olarak sosyal ve ekonomik açıdan yetersiz olan ve riskli koşulları bünyesinde barındıran bölgelerden öğrenci alan Şırnak Üniversitesin de eğitim gören öğrencilerin risk alma eğilimlerinin yüksek olması bu şartlara bağlanabilir. Bu bağlamda, araştırma neticesinde elde edilen bulgu, hipotezi doğrulamaktadır.

Şırnak Üniversitesi ve Aksaray Üniversitesi İşletme Bölümü'nde okuyan öğrencilere Mesleki İdeal sorusu sorulduğunda Şırnak Üniversitesi öğrencilerinin sadece %26'sı Aksaray Üniversitesi İşletme Bölümü öğrencilerinin de sadece %27'si kendi işini kurmak istemektedir. Bu durum girişimcilik faaliyetlerinde bulunacak kadar kendilerine güvenmediklerini göstermektedir. Her iki üniversite öğrencilerinin kendi işini kurma oranı hemen hemen aynı olduğu için "*kendine güven duyma*" ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır (Tablo. 11).

Şırnak Üniversitesi ve Aksaray Üniversitesi İşletme Bölümü'nde okuyan öğrencilere kendi işini kurma ihtimali sorulduğunda çok düşük ve düşük cevaplarının her iki üniversite öğrencileri açısından aynı oranda (Şırnak Üniversitesi %49, Aksaray

Üniversitesi %50) olduğu belirlenmiştir. Bu durum her iki üniversite öğrencileri arasında “yenilikçi olma” açısından bir fark olmamasını açıklayabilir (Tablo. 12). Ayrıca her iki üniversitede okuyan öğrenciler en çok kamusal alanda çalışmayı tercih ettiklerini belirtmiştir. Bilindiği üzere kamusal alan yenilikçiliğin en az olduğu sektör olup öğrencilerin bu tercihleri “yenilikçi olma” açısından fark olmamasının nedeni olabilir (Tablo. 11).

Şırnak Üniversitesi İşletme Bölümü’nde eğitim alan öğrenciler ile Aksaray Üniversitesi İşletme Bölümünde eğitim alan öğrenciler arasında “içsel kontrol hissi”, “başarma ihtiyacı”, “kendine güven duyma” ve “yenilikçi olma” gibi girişimcilik faktörü açısından anlamlı bir farklılık da olmadığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin yaşamlarının sonuçlarını değiştirme inançlarının farklı olmaması, girişimcilik potansiyellerinin aynı orana yakın olması, girişimcilik eğitimi müfredatında gözle görülür bir farkın olmaması böyle bir sonucun oluşmasında etken olabilir.

Sonuç olarak, alan araştırması yoluyla ele alınan bu araştırma aracılığıyla girişimcilik eğilimleri ile eğitim düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğu, girişimcilik konusunda eğitim alan bireylerin risk alma, belirsizlikler karşısında tolerans gösterme yüzdelerinin görece yüksek oranlarda seyrettiği söylenebilmektedir. Bununla birlikte, araştırmanın Şırnak ve Aksaray Üniversitelerinin karşılaştırılmasını içermesi, bölgesel farklılıkların girişimcilik eğilimine etki düzeyinin önemini de ortaya koymaktadır. Bu kapsamda elde edilen veriler ışığında, Şırnak ve Aksaray Üniversitelerinin “risk alma eğilimi” ve “belirsizliğe karşı tolerans” faktörlerinde farklılaştığı, diğer faktörlerde ise (içsel kontrol hissi, başarma ihtiyacı, yenilikçi olma ve kendine güven duyma hissi) yakın sonuçlar verdiği tespit edilmiştir. İlerleyen yıllarda benzeri bölgesel karşılaştırmalı araştırmaların yapılması konu ile ilgili yeni verilerin elde edilmesine katkı sunacaktır. Bu araştırmalar aynı zamanda girişimcilik konusunda farkındalık kazanılmasını da sağlayacaktır.

Şırnak Üniversitesi İşletme Bölümü’nde okuyan öğrencilerin risk alma eğilimlerinin ve belirsizliğe karşı toleranslarının yüksek olması bu bireylerin girişimcilik faaliyetlerinde bulunma olasılığını artırır. Ancak söz konusu öğrenciler kişisel fon kaynaklarını daha çok tercih etmektedirler (Tablo. 18). Ekonomik durumları kötü olduğundan girişimcilik faaliyetlerinde bulunamamaktadırlar. Çünkü Tablo 18 incelendiğinde en çok kişisel kon kaynakları ile yatırım yapmak istemektedirler. Bu bireylere kolay koşullarda hibe sunularak girişimcilik faaliyetlerinde bulunmaları

sağlanabilir. Bölgede girişimcilik faaliyetlerinin artırılması bölgenin kalkınmasına katkıda bulunacaktır.

Aksaray Üniversitesi İşletme Bölümü'nde okuyan öğrenciler ise daha çok ticari kredi kullanımı ile kendi işini kurmayı tercih etmektedir (Tablo 18). Bu bölgede yaşayan girişimciler için girişimcilik kredileri artırılabilir. Bu sayede girişimcilik faaliyetlerinde artış sağlanabilir.

Şırnak Üniversitesi ve Aksaray Üniversitesi İşletme Bölümü'nde okuyan öğrencilerin eğitim- öğretim döneminde aldıkları girişimcilik ders sayıları ve içeriklerinin artırılması ile bireylerde girişimcilik kültürünün oluşmasına katkıda bulunulabilir. Çünkü öğrencilerin büyük çoğunluğu girişimci olmak için eğitime ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir (Tablo. 15).

KAYNAKÇA

- Ağca, H. Baş, Ü. (2016), İç Girişimcilik, Beta Basım A. Ş., Geliştirilmiş 4. Baskı, Himmet KARADAL (Ed.), Girişimcilik içinde, s.271-282, İstanbul.
- Akın, A. Zor, İ. (2009), “İşletme Eğitiminin Bireyin Girişimci Niteliklerinin Geliştirilmesine Etkileri”, **“İş, Güç” Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi**, Cilt: 11, Sayı: 1, s. 113-138.
- Akcakanat, T. Mücevher, H. M. Çarıkçı, H. İ. (2014), “Sözel, Sayısal ve Eşit Ağırlık Bölümlerinde Okuyan Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Bazı Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi: SDÜ Örneği”, **Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi (Journal of Economics and Administrative Sciences)**, Cilt: XVI, Sayı: 2, Aralık 2014, s. 137-153.
- Aktürk, E. (2012), “Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Eğilimleri Üzerine Etkisi: Düzce Üniversitesinde Bir Araştırma”, Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm ve Otel İşletmeciliği Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Düzce.
- Akpınar, S. (2009), Girişimciliğin Temel Bilgileri, Umuttepe Yayınları, Kocaeli.
- Arap, K.S. (2010), “Türkiye Yeni Üniversitelerine Kavuşurken: Türkiye’ de Yeni Üniversiteler ve Kuruluş Gerekçeleri”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, Cilt: 65, Sayı: 1, s. 1-30.
- Arı, E. Yılmaz, V. Doğan, M. (2015), “Üniversite Öğrencilerinin İnternet Üzerinden Alışverişlerine İlişkin Tutum ve Davranışlarının Önerilen Bir Yapısal Eşitlik Modeliyle Araştırılması”, **Yönetim ve Ekonomi: Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt: 22, Sayı: 2, s. 385-399.
- Arıkan, S. (2002), Girişimcilik: Temel Kavramlar ve Bazı Güncel Konular, Siyasal Kitabevi, Ankara.
- Arslantaş, C. C. (2001), “Girişimcilikte Yaratıcılık ve Yenilik”, **Yönetim: İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme İktisadı Enstitüsü Dergisi**, Sayı: 38, s. 17-23.

- Aslan, Y. (2009), “Türkiye’ de Büyüme – Odaklı ve Yenilikçi Bir Girişimcilik Politika Çerçevesi Geliştirme ve Politika Açılarının Belirlenmesi”, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta.
- Aslan, K. (2002), “Üniversiteli Gençlerde Mesleki Tercihler ve Girişimcilik Eğilimleri”, **Doğuş Üniversitesi Dergisi**, Cilt: 3, Sayı:2, s. 1-11.
- Aşkın, A. Nehir, S. Vural, S.Ö. (2011), “Tarihsel Süreçte Girişimcilik Kavramı ve Gelişimi”, **Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi (Journal of Entrepreneurship and Development)**, Cilt: 6, Sayı: 2, s. 55-72.
- Avşar, M. (2007), “Yüksek Öğretimde Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimlerinin Araştırılması, Çukurova Üniversitesinde Bir Uygulama”, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana.
- Aydınlık Ülgen, A. (2016), Girişimcilik, Beta Basım Yayım Dağıtım A. Ş., 1. Baskı, İstanbul.
- Aytaç, Ö. (2006), “Girişimcilik: Sosyo- Kültürel Bir Perspektif”, **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı: 15,s. 139-160.
- Aytaç, Ö. İlhan, S. (2007), “Girişimcilik ve Girişimci Kültür: Sosyolojik Bir Perspektif”, **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı: 18, s.101-120.
- Balaban, Ö. Özdemir, Y. (2008), “Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Eğilimine Etkisi: Sakarya Üniversitesi İİBF Örneği”, **Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi (Journal of Entrepreneurship and Development)**, Cilt: 3, Sayı: 2, s. 133-147.
- Basılğan, M. (2008), “Girişimcilerin Kişilik Profili Üzerine Bir İnceleme: Bursa Örneği”, 2. Uluslararası Girişimcilik Kongresi, Kırgızistan- Türkiye Manas Üniversitesi Yayınları: 112, 07-10 Mayıs 2008.
- Başer, H. Büber, R. (2012), “İş Kurma Amacı Olan Adayların Girişimcilik Özelliklerinin Ölçülmesi: Aydın İlinde Bir Uygulama”, **Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi**, Cilt: 4, Sayı: 1, s. 135-143.
- Bayram, G. N. (2014), “Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Eğilimi Üzerine Etkisinin İncelenmesine Yönelik Bir Araştırma”, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı İşletme Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep.

- Bayrak, C. Terzi, Ç. (2004), “Okul Yöneticilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Okullara Yansımaları”, XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Malatya, 6-9 Temmuz, s. 1-14.
- Bozacı, İ. (2015), Girişimcilik, Beta Basım A. Ş., 1. Baskı, İstanbul.
- Bozkurt, Ö. (2006), “Girişimcilik Eğiliminde Kişilik Özelliklerinin Önemi”, **Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi (Journal of Entrepreneurship and Development)**, Cilt: 1, Sayı: 2, s. 93-111.
- Bozkurt Çetinkaya, Ö. (2011), Dünya’da ve Türkiye’de Girişimcilik Eğitimi: Başarılı Girişimciler ve Öğretim Üyelerinden Öneriler, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Bozkurt Çetinkaya, Ö. (2014), “Planlanmış Davranış Teorisi Çerçevesinde Öğrencilerin Girişimci Olma Niyetlerinin İncelenmesi”, **Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi**, Cilt: 3, Sayı: 1, s.27-47.
- Bozkurt Çetinkaya, Ö. Alparslan, A. M. (2013), “Girişimcilerde Bulunması Gereken Özellikler İle Girişimcilik Eğitimi: Girişimci ve Öğrenci Görüşleri”, **Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi (Journal of Entrepreneurship and Development)**, Cilt: 8, Sayı: 1, s. 7-28.
- Bozkurt Çetinkaya, Ö. Kalkan, A. Koyuncu, O. Alparslan, A. M. (2012), “Türkiye’de Girişimciliğin Gelişimi: Girişimciler Üzerinde Nitel Bir Araştırma”, **Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (Journal of Süleyman Demirel University Institute of Social Sciences)**, Cilt: 1, Sayı: 15, s. 229-247.
- Bozgeyik, Y. Özocaklı, D. (2012), “Gayrimaddi Varlıkların GSMH’ye Katkıları”, **Mevzuat Dergisi**, Cilt: 15, Sayı: 180, s. 1-9.
- Börü, D. (2006), “Girişimcilik Eğilimi – Marmara Üniversitesi İşletme Bilimi Üzerine Bir Araştırma, Marmara Üniversitesi Yayın No: 733, İstanbul.
- Büyükyılmaz, O. Karakaya, A. Yıldırım, C. (2015), “Girişimcilik Eğitimi Alan Bireylerin Demografik Özellikleri Açısından Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki Farklar”, **Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi (Journal of Entrepreneurship and Development)**, Cilt: 10, Sayı: 2, s. 105-125.

- Cansız, E. (2007), “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesi: Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma”, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta.
- Cansız, M. (2016), Türkiye’de Akademik Girişimcilik, T.C. Kalkınma Bakanlığı, Yayın no: 2692.
- Ceylan, A. Demircan, N. (2001), “Girişimcilerin Başarı, Güç ve Yakın İlişki İhtiyaçlarının Kişilik Özellikleri ile İlişkisi Üzerine Düzce Bölgesi’ndeki KOBİ’lerde Bir Araştırma”, 9. Yönetim ve Organizasyon Kongresi, İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi, İstanbul, s. 1-19.
- Cici, N.E. (2013), “Kadınların Girişimcilik Yolunda Karşılaştıkları Sorunların Öz Girişimcilik Yetenekleri Üzerindeki Etkisi: Konya İlinde Bir Araştırma”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya
- Cin, H. Yumuk Günay, G. (2013), “Girişimcilerin Girişimcilik Tipleri ile Duygusal Zekâları Arasındaki İlişki: Edirne Örneği”, **Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi (Journal of Entrepreneurship and Development)**, Cilt: 8, Sayı: 2, s. 07-32.
- Çarıkçı, İ. H. Koyuncu, O. (2010), “Bireyci – Toplumcu Kültür Ve Girişimcilik Eğilimi Arasındaki İlişkiyi Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma (A Research On To Determine The Relationship Between The Individualist-Collectivist Culture And Entrepreneurial Trends)”, **Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Yıl: 2, Sayı: 3, s. 1-18.
- Çelik, A. Akgemci, T. Şimşek, Ş. M. (2013), Girişimcilik ve Küçük İşletme Yönetimi, Gazi Kitapevi, Ankara.
- Çelik, A. İnce, M. Bozyiğit, S. (2014), “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Niyetlerinin Etkileyen Ailesel Faktörleri Belirlemeye Yönelik Bir Çalışma”, **Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt: 7, Sayı:3, s. 113-124.
- Çetin, C. (2012), Stratejik Düşünce ve Kurumsal Girişimcilik, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, İstanbul.
- Çetin, M. (2007), “Bölgesel Kalkınma ve Girişimci Üniversiteler”, **Ege Akademik Bakış**, Cilt:7, Sayı: 1, s. 2017-238.
- Çetindamar, D. (2002), Türkiye’de Girişimcilik, TÜSİAD- T/2002-12/340, İstanbul.

- Çerik, Ş. (2002), “Ailelerin Gençlere Karşı Tutumları ve Gençlerin Ailelerinin Tutumlarını Algılayışlarına Yönelik Üniversite Gençliği Üzerine Bir Araştırma”, **Ege Akademik Bakış Dergisi**, Cilt: 2, Sayı:1, <http://asosindex.com/cache/articles/article-1423877189.pdf> (Erişim Tarihi: 18.05.2017).
- Çevik, E. (2006), “Girişimcilerin, Girişimcilik Tipleri İle Çalışma Amaçları Arasındaki İlişki”, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Çögürçü, İ. (2016), “İktisadi Doktrinlerde Geçmişten Günümüze Girişimciliğin Önemi”, **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı: 35, s. 65-80.
- Çiçek, R. Durna, U. (2012), “Meslek İdealleri ve Girişimci Niyetleri”, **Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt:9, Sayı: 17, s.17-31.
- Damar, A. (2015), “Girişimci Kişilik Özelliklerinin Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimlerine Etkisi: Sannio Üniversitesi ve Konya Selçuk Üniversitesi’nde Karşılaştırmalı Bir Araştırma”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yönetim Organizasyon Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Demirel, E. T. (2003), “Girişimcilik Kültürü”, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yönetim ve Organizasyon Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Malatya.
- Demirel, E. T. Tikici, M. (2004), “Kültürün Girişimciliğe Etkileri”, **Fırat Üniversitesi Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları Dergisi**, Cilt: 2, Sayı: 3, s. 49-58.
- Durukan, T. (2006), “Dünden Bugüne Girişimcilik ve 21. Yüzyılda Girişimciliğin Önemi”, **Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi (Journal of Entrepreneurship and Development)**, Cilt: 1, Sayı: 2, s. 25-37.
- Doğan, M. Şen, R. Yılmaz, V. (2015), “İnternet Bankacılığına İlişkin Davranışların Planlanmış Davranış Teorisi ve Teknoloji Kabul Modeli Kullanılarak Önerilen Bir Yapısal Eşitlik Modeliyle İncelenmesi”, **Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt:8, Sayı: 22, s. 1-21.

- Doğan, N. (2013), “Türkiye’de Girişimcilik Eğilimi: Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma”, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.
- Doğan, S. (2010), Avrupa Birliği’ nin Girişimcilik Politikası- KOBİ Yaklaşımı ve Türkiye, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, İstanbul.
- Döm, S. (2012), Girişimcilik ve Küçük İşletme Yöneticiliği, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Durak, İ. (2011), “Girişimciliği Etkileyen Çevresel Faktörlerle İlgili Girişimcilerin Tutumları: Bir Alan Araştırması”, **Yönetim Bilimleri Dergisi**, Cilt: 9, Sayı: 2, s. 191-213.
- Dünakın, E. Yılmaz, Ö. (2009), “İşletme Mezunlarının İş Hayatındaki Yeri ve İşletme Eğitimi: 1000 Büyük Sanayi Kuruluşunun İşletme Mezunlarından Beklentileri Üzerine Araştırma”, **Ç. Ü. Sosyal Bilimler Enstitü Dergisi**, Cilt: 18, Sayı: 1, s. 149-164.
- Duran, C. Büber, H. Gümüştekin Eren, G. (2013), “Girişimcilik Hislerine Eğitimin Katkısı: Kütahya Meslek Yüksekokulu Makine Programı Örneği”, **Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi (Journal of Entrepreneurship and Development)**, Cilt: 8, Sayı: 2, s. 33-56.
- Duran, C. Saraçoğlu, M. (2009), “Yeniliğin Yaratıcılıkla Olan İlişkisi ve Yeniliği Geliştirme Süreci”, **Yönetim ve Ekonomi: Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt: 16, Sayı: 1, s. 57-71.
- Ece, S. (2017), “Bireysel Yatırımların Yatırım Davranışlarına Yönelik Bir Araştırma (An Empirical Research On Investment Behavior Of Individual Investors)”, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi (The Journal of International Social Research)**, Cilt: 10, Sayı: 3, s.494-501.
- Ekici, E. (2016), “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimini Belirlemede Planlanmış Davranış Teorisi ve Girişimcilik Eğitiminin Rolü”, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim ve Organizasyon Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana.
- Er, H.P. (2012), “Girişimcilik ve Yenilikçilik Kavramlarının İktisadi Düşüncedeki Yeri: Joseph A. Schumpeter”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya.

- Erdoğan, Z. (2012), Girişimcilik ve Kobiler Kavramlar, Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa.
- Erdem, F. (2001), “Girişimcilerde Risk Alma Eğilimi ve Belirsizliğe Tolerans İlişkisine Kültürel Yaklaşım”, **Akdeniz İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt:1, Sayı: 2, s. 43- 61.
- Erdurur, K. (2012), “Turizm Lisans Eğitimi Alan Öğrencilerin Girişimci Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Eğilimine Etkisi: Akçakoca Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu Örneği”, Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi Turizm ve Otel İşletmeciliği Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Düzce.
- Erten, S. (2002), “Kız ve Erkek Öğrencilerin Evde Enerji Tasarrufu Yapma Davranış Amaçlarının Planlanmış Davranış Teorisi Yardımıyla Araştırılması”, **Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, Sayı: 22, s. 67-73.
- Ertüzün, T. (2012), “İthal İkamesi ve Sınırları”, **İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası**, Cilt: 36, Sayı: 1-4, s.153-181.
- Eşiyok, A.B. (2006), “İktisadi Dönemler İtibariyle Türkiye Ekonomisinde Kalkınma (1923-2004)”, Türkiye Kalkınma Bankası A. Ş., Ankara.
- Gözek, S. (2006), “Girişimci Adayının Özellikleri, Girişimcilik Eğilimleri ve Girişimci Adaylarına Sağlanan Destekler”, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş.
- Gündoğmuş, B. (2014), Siyasal Tercihler Şırnak Örnekolay Araştırması, Düzey Yayınevi, İstanbul.
- Güney, S. (2008a), Aile İşletmelerinde Güncel Konu ve Sorular, Siyasal Kitapevi, Ankara.
- Güney, S. (2008b), Girişimcilik Temel Kavramlar ve Bazı Güncel Konular, Genişletilmiş 3. Baskı, Siyasal Kitapevi, Ankara.
- Güreşçi, E. (2014), “Girişimcilik Eğilimi Üzerine Bir Araştırma: İspir Hamza Polat MYO Örneği”, **Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi (Journal of Entrepreneurship and Development)**, Cilt: 9, Sayı: 1, s. 23-38.
- Güven, M. Avder, E. (2016), Girişimcilik, Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa.

- Hiscock, J. Berthelot, S. Hessian, S. Darren, S.(2004), “Entepreneurship In Atlantic Canadian University Environments”, The Atlantic Canadian Universities Entepreneurship Consortium, Acadia Centrefor Small Business and Entepreneurship, Nova Scotia.
- Huber, R. L. Solf, R. Praag, V. M. (2012), “The Effect of Early Entepreneurship Education: Evidencefrom a Randomized Field Experiment , IZA Discussion Paper, No: 6512.
- İlhan, S. (2005), “Bazı Değişkenler Açısından Elazığ’ da Girişimci Profili”, **Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt: 15, Sayı: 1, s. 53-74.
- İlter, B. (2010), Girişimcilik Sürecinde Kadın Girişimcilerin Karşılaştıkları Sorunların Analizi: KADİGER Örneği, Adalet Yayınları, Ankara
- İnce, R. A. Erdem, H. Deniz, M. Bağlar, N. (2015), “Girişimci Kişilik Özellikleri İle Girişimcilik Becerileri Arasındaki İlişkinin Potansiyel Girişimci Adayları Üzerinden İnceleme”, **The Journal Of Academic Social Science Studies International Journal of Social Science**, Number: 41, Sayfa: 399-416.
- İpçioğlu, İ. Taşer, A. (2009), “İşletme Bölümünde Verilen Eğitimin Girişimci Adayı Öğrenciler Üzerinde Etkileri”, **Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (Journal of Süleyman Demirel University Institue of Social Sciences)**, Cilt: 2, Sayı: 10, s. 13-25.
- İrmiş, A. Barutçu, E. (2012), “Öğrencilerin Kendilerini Girişimci Bir Kişiliğe Sahip Görmelerini ve İş Kurma Niyetlerini Etkileyen Faktörler: Bir Alan Araştırması”, **Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, Cilt: 26, Sayı: 2, s. 1-25.
- İrmiş, A. Özdemir, L. (2011), “Girişimcilik ve Yenilik İlişkisi” **Yönetim Bilimleri Dergisi**, Cilt: 9, Sayı: 1, s. 137-161.
- İşcan, Ö. F. Kaygın, E. (2011), “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma” **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitü Dergisi**, Cilt: 15, Sayı:2, s. 443- 462.
- Kâhyalar, V. (2017), **Başarılı Bir İşletme İçin Yeni Girişimcilik**, Erguvan Yayınevi, 2. Baskı, İstanbul.

- Kalkan, A. (2011), “Kişisel Tutum, Öznel Norm ve Algılanan Davranış Kontrolünün Girişimcilik Niyeti Üzerine Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama”, **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt: 2, Sayı:14, s. 189-206.
- Karabulut, T. A. (2009), “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerini ve Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma”, **Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt: XXVI, Sayı: 1, s. 331-356.
- Karadal, H. (2016), İnovasyon Yetenekleri ve Girişimcilik, Beta Basım A. Ş., Geliştirilmiş 4. Baskı, Himmet KARADAL (Ed.), Girişimcilik içinde, s.1-37, İstanbul.
- Karadal, H. Saygın, M. (2016), Girişimcilik Bilgisi, Beta Basım A. Ş., Geliştirilmiş 4. Baskı, Himmet KARADAL (Ed.), Girişimcilik içinde, s.121-136, İstanbul.
- B. Zafer ERDOĞAN (Ed.), Girişimcilik ve KOBİ’ler Kavramlar, Sorunlar ve Çözüm Önerileri içinde, s. 7-23. Bursa.
- Karademir, E. (2013), “Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Fen ve Teknoloji Dersi Kapsamında “ Okul Dışı Öğrenme Etkinliklerini” Gerçekleştirme Amaçlarının Planlanmış Davranış Teorisi Yoluyla Belirlenmesi”, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı İlköğretim Bilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
- Karahan, M. Bilgin, R. (2016), “Girişimciliğin Yerel Kalkınmaya Etkisi ve KOBİ Yöneticilerinin Girişimcilik Düzeyinin Belirlenmesi”, **ÜNİDAP Bölgesel Kalkınma Konferansı “Sosyal Kalkınma” (Unidap International Regional Development Conference (Mus, 2016))**, Cilt:1, s.244-257. Muş Alparslan Üniversitesi.
- Karakaş, F. A. (2012), “İşletme ve Mühendislik Bölümü Öğrencilerinin Girişimcilik eğiliminin Karşılaştırılması: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Örneği”, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale.
- Karakaya, A. Karakulle, İ. (2017), “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma”, **Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Yıl: 5, Sayı: 46, s. 596-614.
- Kaya, A. (2004), Girişimcilik ve Kobi Yönetimi, Eğitim Kitabevi, Konya.

- Kayalar, M. Ömürbek, N. (2007), “Girişimci Adaylarının Risk Almaya Yatkınlık Özelliğinin Cinsiyet Bağlamından İncelenmesi”, **İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, Cilt: 21, Sayı: 1, s. 185-200.
- Kaygın, E. (2017), Girişimcilik Temel Kavramlar, Girişimcilik Türleri, Girişimcilikte Güncel Konular, Cinius Yayınları, İstanbul.
- Keleş, N. H. (2013), “Girişimcilik Eğiliminin Kuşak Farkına Göre İncelenmesi”, **Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi**, Sayı: 26, s. 23-43.
- Kement, Ü. (2013), “Genişletilmiş Planlanmış Davranış Teorisi Modeli Kapsamında Otel Müşterilerinin Yeşil Yıldızlı Otelleri Tekrar Ziyaret Etme Niyetlerinin İncelenmesi”, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Turizm İşletmeciliği Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Kılıç, R. Keklik, B. Çalış, N. (2012), “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma: Bandırma İİBF İşletme Bölümü Örneği”, **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt: 17, Sayı:2, s. 423-435.
- Kinay, F.H. (2007), Girişimcilik, Kalkınma ve Rekabet İlişkisi Kütahya’ da KOBİ’lerin Girişimcilik Profili, TOBB Yayın Sıra No: 2007- 52, Ankara.
- Kocagöz, E. Dursun, Y. (2010), “Algılanan Davranışsal Kontrol, Ajzen’in Teorisinde Nasıl Konumlanır? Alternatif Model Analizleri”, **Karamanoğlu Mehmet Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi**, Cilt: 12, Sayı: 19, s. 139-152.
- Koh, Hian Chye. (1996), “Testing Hypotheses of Entrepreneurial Characteristics: A study of Hong Kong MBA Students”, **Journal of Managerial Psychology**, C.11, S. 3, s. 12-25.
- Korkmaz, O. (2012), “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Bülent Ecevit Üniversitesi Örneği”, **Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt: 9, Sayı: 2, s. 209-226.

- Kula Derya, S. (2013), “Girişimci Üniversite Kavramı ve Türkiye’deki Üniversitelerin Girişimcilik Eğilimi Üzerine Bir Araştırma”, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi, Isparta.
- Kurt, M. Ağca, V. Erdoğan, S. (2006), “Afyonkarahisar İli Girişimcilik Performansının Coğrafi Bilgi Sistemleri İle Analizi”, **Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt:8, Sayı:2, s.97-114.
- Kutanis, Ö. R. (2006), Girişimci Kadınlar, Değişim Yayınları, İstanbul.
- Küçük, E. (2011), “Planlanmış Davranış Teorisi Çerçevesinde Mali Müşavir (SMMM) Olma Niyetinin Altında Yatan Faktörlerin Analizi”, **Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi**, Cilt: 7, Sayı: 14, s. 145-162.
- Küçük, O. (2003), Girişimcilik ve Küçük İşletme Yönetimi, Seçkin Yayınları, Yedinci Basım, Ankara.
- Leino, S.J. Ruskovaara, E. Ikövalko, M. Mattila, J. Rytköla, T. (2009), “Teachers as Learners Promoting Entrepreneurship Education, The 20th Biannual NFF Conference, Tuku/Abo, Finland, August 19-21, pp. 1-14.
- Marangoz, M. (2016a), Girişimcilikte Güncel Konular ve Uygulamalar, Beta Yayınları, İstanbul.
- Marangoz, M. (2016b) Girişimcilik, Beta Yayınları, Üçüncü Basım, İstanbul.
- Mercan, N. (2015), “Ajzen’in Planlanmış Davranış Teorisi Bağlamında Whistleblowing (Bilgi İfşası)”, **Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi**, Cilt: 7, Sayı: 2, s. 1-14.
- Naktiyok, A. Timuroğlu, M.K. (2009), “Öğrencilerin Motivasyonel Değerlerinin Girişimcilik Niyetleri Üzerine Etkisi ve Bir Uygulama”, **Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, Cilt: 23, Sayı: 3, s. 85-103.
- Odabaşı, Y. (2006), “Değişim ve Dönüşüm Aracı Olarak Üniversite”, **Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi (Journal of Entrepreneurship and Development)**, Cilt: 1, Sayı: 1, s. 87-104.
- Öneren, M. (2012), “ İç Anadolu Bölgesindeki Genç Nüfusun Girişimcilik Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma”, **Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi (Journal of Entrepreneurship and Development)**, Cilt: 7, Sayı: 2, s. 7-28.

- Ören, K. Biçkes, M. (2011), “Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Potansiyeli Üzerindeki Etkileri (Nevşehir’deki Yüksek Öğrenim Öğrencileri Üzerinde Yapılan Bir Araştırma)”, **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt: 16, Sayı:3, s. 67-86.
- Özbek, F. M. (2008), “Güven, Belirsizlik ve Risk Alma Davranışı İlişkisi: Teorik Yaklaşım”, **Akademik Bakış, Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi**, İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası Kırgız-Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat, Kırgızistan, Sayı: 15, s. 1-12.
- Özcan, B. Çeltik, E. E. Sönmez, N. Kırım, B. (2018), “Girişimci Kişilik Özelliklerinin ve Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Eğilimine Etkisi – Kocaeli üniversite Örneği”, **Uluslararası İdari ve İncelemeler Dergisi**, Cilt:1, Sayı:16, s.37-54.
- Özdem, G. Sarı, E. (2007), “Yükseköğretimde Yeni Bakış Açılımlarıyla Birlikte Yeni Kurulan Üniversitelerden Beklenen İşlevler (Giresun Üniversitesi Örneği)”, **XVI. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi** (5-7 Eylül 2007), Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.
- Özdemir, A. (2015), Girişimcilik, Gece Kitaplığı.
- Özdemir, A. Saygılı, M. Yıldırım, K. (2016), “Risk Alma Eğilimi ve Başarma İhtiyacının Girişimcilik Potansiyeline Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma”, **The Journal of Business Science**, Cilt: 4, Sayı:2, s. 121-141.
- Özdemir, L. (2015), “Kırgızistan- Türkiye Manas Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Sosyo- Demografik Özellikler Açısından Değerlendirilmesi”, **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt: 20, Sayı:1, s. 41-65.
- Özdemir, P. (2016), “Girişimcilik Eğitimi ve Üniversitelerimiz”, **Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi (Journal of Entrepreneurship and Development)**, Cilt: 11, Sayı: 1, s.224-244.
- Özdemir, Y. Mazgal, S. (2012), “Bir Kariyer Tercih Olarak Girişimcilikte Dışsal Faktörlerin Etkisi: Sakarya Örneği”, **Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi (Journal of Entrepreneurship and Development)**, Cilt: 7, Sayı: 1, s. 87-102.
- Özer, E.Y. (2011), “Girişimci Üniversite Modeli ve Türkiye”, **Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt: XXX, Sayı: 2, s. 85-100.
- Özkılıç, İ. (2006), “İbn Haldun’da İktisadi Kalkınmanın Dinamikleri ve Girişimcilik”, **Akademik Bakış, Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E- Dergisi**, İktisat

- ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası Kırgız-Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat, Kırgızistan, Sayı: 10, s. 01-14.
- Özman, C. (2013), “Spor Yöneticiliği Bölümünde Öğrenim Gören Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Düzeyinin Değerlendirilmesi”, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Öztürk, A.O. (2012), “Kamu Örgütlerinde Girişimcilik” , **“İşGüç” Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi (“İşGüç” Industrial Relations and Human Resources Journal)**, Cilt: 14, Sayı: 4, s. 151-169.
- Patır, S. Karahan, M. (2010), “Girişimcilik Eğitimi ve Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Profillerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Alan Araştırması”, **İşletme ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi**, Cilt: 1, Sayı: 2, s. 27- 44.
- Pişkinsüt, E. (2011), “Girişimciliğin Türkiye’deki Ekonomik Kalkınmaya Etkileri: Kobi Örneği”, **Sosyoloji Araştırmaları Dergisi (Journal of Sociological Research)**, Cilt: 14, Sayı: 2, s. 95-116.
- Sakinç, S. Aybarç Bursalıoğlu, S. (2012), “Yükseköğretimde Küresel Bir Değişim: Girişimci Üniversite Modeli”, **Yükseköğretim ve Bilim Dergisi**, Cilt:2, Sayı:2, s. 92-99.
- Salık, N. (2015), “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi: Kafkas Üniversitesi Örneği”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kars.
- Samen, S. (2008), “İşletmelerde Yaratıcılığın Önemi”, **Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt: 17, Sayı:2, s. 363-378.
- Sungur, O. (2015), “Üniversitelerin Bölgesel Kalkınmada – Değişen – Rolü ve Girişimci Üniversite Kavramı”, **Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt: 15, Sayı : 4, s. 35-61.
- şahin, M.D. Söylemez Yıldırım, E. Koç, Y. D. (2016), “Planlanmış Davranış Teorisi Çerçevesinde Aile İşletmelerinde Kurumsallaşma Sürecinin İrdelenmesi”, **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (Dumlupınar University Journal of Social Sciences) Afro - Avrasya Özel Sayısı**, Aralık 2016, s. 192-204.

- Şahin, E. (2006), “Kadın Girişimcilik ve Konya İlinde Kadın Girişimcilik Profili Üzerine Bir Uygulama”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Tağraf, H. Halis, M. (2008), “Üniversitelerdeki Girişimcilik Eğitiminin "Girişimsel Öz Yetkinlik" Algısı Üzerindeki Etkisi: Bir Araştırma”, **Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi (Journal of Entrepreneurship and Development)**, Cilt: 3, Sayı: 2, s. 91-111.
- Tanoğlu, S. (2008), “Kişilik Özelliklerinin Girişimci Olma Niyeti Üzerine Etkileri”, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Davranış Bilimleri Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Tanrıverdi, H. Bayram, G. N. Alkan, M. (2016), “Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Eğilimi Üzerine Etkisinin İncelenmesi”, **Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi (Journal of Entrepreneurship and Development)**, Cilt: 11, Sayı: 1, s. 1-29.
- Taşkın E. (2012), Başarılı Girişimcilerin Ortak Özellikleri, Ekin Basım Yayım Dağıtım, B. Zafer ERDOĞAN (Ed.), Girişimcilik ve KOBİ’ler Kavramlar, Sorunlar ve Çözüm Önerileri içinde, s. 25-39. Bursa.
- Tayanç, D. (2013), Yaratıcılık ve İnovasyon Medici Etkisi Yaratmak, Kapital Medya Hizmetleri A. Ş., 2. Baskı, İstanbul.
- Tekayaklı, Y. (2004), “Kırgızistan'ın Potansiyel Girişimci Profilineki Kültürel Farklılığın Girişimcilik Eğilimine Etkisi Ve Bir Ampirik Çalışma”, Kırgızistan- Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Tikici, M. Aksoy, A. (2009), Girişimcilik ve Küçük İşletmeler, Nobel Yayınları, Birinci Basım, Ankara.
- Tiryaki, A. (2012), İktisat Teorisinde Girişimcilik, Ekin Basım Yayım Dağıtım, B. Zafer ERDOĞAN (Ed.), Girişimcilik ve KOBİ’ler Kavramlar, Sorunlar ve Çözüm Önerileri içinde, s. 7-23. Bursa.
- Top, S. (2012), Girişimcilik Keşif Süreci, Beta Basım Yayım, 1. Baskıdan (Tıpkı 2. Basım), İstanbul.

- Topaloğlu, T. (2006), “Girişimcinin Motivasyonel ve Bilişsel Kişilik Özellikleri: Girişimci ve Yöneticilerin Öğrenilmiş (Manifest) Gereksinimleri ve Kontrol Odaklarının Kıyaslanmasına Yönelik Bir Araştırma”, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yönetim ve Organizasyon Programı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- Uluköy, M. Demireli, C. Kahya, V. (2013), “KOSGEB Girişimcilik Eğitimi Kurslarına Katılan Katılımcıların Girişimcilik Profiline Yönelik Bir Alan Araştırması”, **Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi (Journal of Entrepreneurship and Development)**, Cilt: 8, Sayı: 2, s. 79-96.
- Uzkurt, C. (2012), Yenilikçi Girişimcilik, Ekin Basım Yayım Dağıtım, B. Zafer ERDOĞAN (Ed.), Girişimcilik ve KOBİ’ler Kavramlar, Sorunlar ve Çözüm Önerileri içinde, s. 41-65. Bursa.
- Wang K.C. and Wong P.K. (2004), “Entrepreneurial interest of university students in Singapore”, *Technovation* 24, 163-172.
- Wilson, K. E. (2008), Entrepreneurship Education in Europe, OECD, Entrepreneurship and Higher Education, Chapter 5.
- Yalçıntaş, M. (2010), “Çağımızda Girişimcilik”, **Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi (Journal of Entrepreneurship and Development)**, Cilt: 5, Sayı: 1, s. 95-98.
- Yelkikalan, N. Atakay, A. Yıldırım, M.H. Karadeniz, Y. Köse, C. Koncagül, Ö. Özer, E. (2010), “Dünya ve Türkiye Üniversitelerinde Girişimcilik Eğitimi: Karşılaştırmalı Bir Analiz”, **Karamanoğlu Mehmet Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi**, Cilt:12, Sayı: 19, s. 51-59.
- Yelkikalan, N. Kandemir, G. Serez, M. (2006), “Girişimcilik Mesleğ i ve Türkiye’ de İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinde Girişimcilik Eğitimi”, **Yönetim Bilimleri Dergisi**, Cilt: 4, Sayı: 1, s. 218-235.
- Yelkikalan, N. Pazarcık, Y. (2005), “İşletme Eğitiminde Global Perspektif: ÇOMÜ İ.İ.B.F. Örneği”, **Selçuk Üniversitesi Karaman İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, Cilt: 5, Sayı:2, s. 1-20.
- Yeşilay, B. R. Yavaş, V. (2017), “Öğrencilerin Girişimcilik Niyetlerinin Planlanmış Davranış Teorisi Çerçevesinde İncelenmesi: Sivil Havacılık Alanında Öğrenim Gören Önlisans Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma”, **Girişimcilik ve İnovasyon Yönetimi Dergisi**, Cilt:6, Sayı:1, s. 145-172.

- Yıldız, M. (2017), “Sanayileşme Mücadelesinde Erbakan’ın Ağır Sanayi Hamlesi ve Sosyal Barışa Katkısı”, Prof. Dr. Necmettin Erbakan Özel Sayısı, Anadolu Gençlik Dergisi Şubat 2017, Semih Ofset Matbaacılık, Ankara.
- Yılmaz, S. A. (2014), “Bir Sosyal Değişim Ajanı Olarak Girişimcilik Eğitimi (Entrepreneurship Education As a Social Changing Agent)”, **Zeitschrift für die Welt der Türken**, Vol: 6, No: 1, s.297-310.
- Yılmaz, E. Sünbül, A. M. (2009), “Üniversite Öğrencilerine Yönelik Girişimcilik Ölçeğinin Geliştirilmesi”, **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı: 21, s. 195-203.
- Yılmaz, V. Doğan, M. (2016), “Planlanmış Davranış Teorisi Kullanılarak Önerilen Bir Yapısal Eşitlik Modeli İle Geri Dönüşüm Kavranışlarının Araştırılması”, **Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 2016 Kasım Özel Sayısı**, s.191-205.
- Yurtseven, R. H. (2007), *Girişimcilik Küçük Bir İşletme Kurmak ve Yönetmek*, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Yüzüak, E. (2010), “Üniversitelerde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimlerini Etkileyen Faktörler: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İ. İ. B. F. Örneği”, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale.

EKLER

Ek 1. Orijinallik Raporu

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-Soyadı	Erol KILIÇLI
Öğrenci Numarası	151218113
Enstitü Anabilim Dalı	Girişimcilik ve Yenilik Yönetimi
Programı	Girişimcilik ve Yenilik Yönetimi
Danışmanın Unvanı, Adı-Soyadı	Doç.Dr. Rifat BİLGİN
Tez Başlığı (Türkçe)	Üniversite'de Öğrenim Gören Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimlerini Etkileyen Faktörleri Belirlemeye Yönelik Bir Alan Araştırması: Aksaray Üniversitesi ve Şırnak Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümleri Örneği

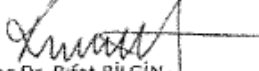
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 83 sayfalık kısmına ilişkin, 05/02/2018 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespiti programında aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezinim benzerlik oranı % 18'dir.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
- 2- Kaynakça hariç
- 3- Alıntılar hariç/dâhil
- 4- 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Yukarıda bilgileri verilen öğrencinin doktora tezi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu tarafından belirlenen azam benzerlik oranlarını aşmadığını ve tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim. Gereğini saygılarımla arz ederim.

Doç.Dr. Rifat BİLGİN
Danışmanın Adı-Soyadı
(İmzası)

Yrd.Doç.Dr. Atilla YÜCEL
Anabilim Dalı Başkanı
(İmzası)

F.Ü. LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ÖĞRETİM YÖNETMELİĞİ

Madde 41- Lisansüstü tezleri ile birlikte teslim edilmesi gereken belgeler şunlardır:

- a) Lisansüstü tezler, savunma öncesinde intihal program raporu ve ilgili makale şartını¹ sağladığına dair belgeleri ile birlikte enstitüye teslim edilir.
- b) İntihal raporu ile ilgili olarak etik kurallar dâhilindeki benzerlik oranları ilgili Enstitü Yönetim Kurulu tarafından belirlenir. (Enstitü Yönetim Kurulu tarafından tezin, intihal kapsamı dışında değerlendirilmesi için TURNITIN'den alınan raporda "benzerlik oranı"nın, "alıntılar hariç" en fazla %10, "alıntılar dâhil" % 30'u geçmemesi şeklinde kabul edilmiştir).

¹ Makale şartı doktora öğrencilerini kapsamaktadır.

Ek 2. Anket Formu

Bu anket Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Girişimcilik ve Yenilik Yönetimi Anabilim Dalı'nda Doç. Dr. Rifat BİLGİN danışmanlığında yapmış olduğum Yüksek Lisans tez çalışması için hazırlanmıştır. Başka bir amaç güdülmemektedir. Vereceğiniz cevaplar ilgili bilimsel çalışma dâhilinde kullanılacaktır. Uygulama için gerekli izinler ilgili makamlardan alınmıştır. Veriler toplu olarak değerlendirileceğinden kişisel bilgilere yer verilmeyecektir. Lütfen kendi kişisel değer ve düşüncelerinizi dikkate alarak cevaplayınız. Zaman ayırıp cevapladığınız için teşekkür ederim.

Erol KILIÇLI

(Fırat Üniversitesi Yüksek Lisans Öğrencisi)

1.BÖLÜM

1. Sınıfınız.....

2. Cinsiyetiniz

1 ( ) Erkek   2 ( ) Bayan

3. Yaşadığınız Coğrafi Bölge

1 ( ) Marmara   2 ( ) Ege   3 ( ) İç Anadolu   4 ( ) Akdeniz
5 ( ) Karadeniz   6 ( ) Doğu Anadolu   7 ( ) Güneydoğu Anadolu

4. Annenizin eğitim durumu

1 ( ) Yok   2 ( ) İlkokul   3 ( ) Ortaokul   4 ( ) Lise   5 ( ) Üniversite

5. Babanızın eğitim durumu

1 ( ) Yok   2 ( ) İlkokul   3 ( ) Ortaokul   4 ( ) Lise   5 ( ) Üniversite

6. Ailenizde girişimci var mı?

1 ( ) Var   2 ( ) Yok

7. Okulu bitirdikten sonraki mesleki idealiniz nedir?

1 ( ) Özel sektörde çalışmak   2 ( ) Kamuda çalışmak
3 ( ) Kendi işimi yapmak   4 ( ) Diğer (Yurtdışı, Ev Hanımı vs.)

8. Gelecekte kendi işinizi kurma ihtimaliniz var mı?

1 ( ) Çok düşük   2 ( ) Düşük
3 ( ) Yüksek   4 ( ) Çok yüksek

9. Kendinize ait ve kimseyle paylaşmadığınız bir iş fikriniz var mı?

1 ( ) Evet   2 ( ) Hayır

10. Eğitim ve öğretim yaşantınızda girişimcilik dersi aldınız mı?

1 ( ) Evet 2 ( ) Hayır

11. Sizce girişimci olabilmeniz için resmi bir eğitime ihtiyacınız var mı?

1 ( ) Evet 2 ( ) Hayır

12. Öğretim üyelerinden herhangi biri sizi girişimcilik konusunda cesaretlendirdi mi?

1 ( ) Evet 2 ( ) Hayır

13. Girişimcilik eğilimi kavramını...

1 ( ) Daha önce duymadım 2 ( ) Duydum ama ayrıntılı bilgim yok 3 ( ) Bölüm derslerimde incelendi

14. İleride kendi işinizi kurmaya karar verirsiniz öncelikle hangi fon kaynağından yararlanmayı düşünürsünüz.

Kişisel birikimlerimi kullanırım ( ) Aile ve akrabalarımaya başvururum ( )

Ticari kredilerden yararlanırım ( ) Bir veya birkaç ortakla çalışırım ( )

2. BÖLÜM

Aşağıdaki ifadelere katılım derecenize göre;

1- Kesinlikle katılmıyorum 2- Katılmıyorum 3- Kararsızım 4- Katılıyorum

5- Kesinlikle Katılıyorum şeklinde işaretleyiniz.

	İFADELER	1	2	3	4	5
1	İnsanların talihsizlikleri kendi yaptıkları hatalardan dolayı olduğuna inanıyorum.					
2	İnsanların hayatlarındaki mutsuzluklarının çoğu kötü şans yüzünden ortaya çıkmaktadır.					
3	Çıkan sonuçların iyi olması eğer benim yaptığım işlerden dolayı değilse, sonuçlardan hoşlanmam.					
4	Kararlarımın ve hareketlerimin, olumlu ve olumsuz bütün sonuçlarını kabul etmeye gönüllüyüm.					
5	Hayatımdaki olayların sonuçlarını etkileyen şans ya da kader değil, benimdir.					
6	Olayların olmasını bekleyemem dayanamam, olayların olmasını sağlamayı seçerim.					
7	Başarının kişisel çabalardan daha çok, bir şans ve kaderin ürünü olduğuna inanırım.					
8	Zorlu işlere meydan okumak hoşuma gider, zevk alırım çünkü bu durum daha çok çalışmamı sağlar					
9	Eğer başarı ve tatmin duygusu hissedemiyorsam iyi gelir getiren bir işi sevmem					
10	Rahat bir hayat sürmek için sadece mümkün olduğu kadar kazanmak isterim.					
11	Eğer ücret iyi ise, rutin ve zor olmayan bir işte çalışmakta bir sakınca görmem.					

12	Bir şeyi yaptığım zaman, onu sadece yapılması gerektiği için değil, mükemmel bir şekilde yapılması için gerekeni yaparım.					
13	İnsanları işe alırken, yeterliliklerinden daha çok, arkadaşlık veya diğer faktörlerden (sadık olmalarından) dolayı alırım.					
14	Sürekli ve garanti olduğu sürece gelirin az olması benim için sorun olmaz.					
15	Yüksek gelir elde edebilmek için yüksek risk almaya gönüllüyüm.					
16	Benim için kabul edilebilir bir gelir ihtimali olduğu sürece belirsizlik koşulları altında çalışmak sorun olmaz.					
17	Kar hisselerini hesapladığım girişimlere paramı yatırmaktan korkmam.					
18	Başarı ihtimali %60 ve üzerindeyse riske girmeye razı olurum.					
19	Hakkında bir şey bilmediğim işe girmekten korkarım.					
20	İş güvenliği benim için son derece önemlidir					
21	İyi bir iş, “ne yapılacak?”, “nasıl yapılacak?” gibi sorulara açık talimatlarla yol gösteren iştir.					
22	Belirli bir düzene oturmamış işlerde çalışmaktan hoşlanırım.					
23	Çok dikkatli bir şekilde izlediğim bir çalışma programım vardır					
24	Pek çok insanın aynı sorumluluğu üstlenmesinden rahatsız olurum.					
25	Belirsiz durumlar karşısında olabildiğince toleranslıyım.					
26	Belirsiz durumlarda karar vermekten ve “lider olmaktan” hoşlanırım.					
27	Denetim altında olmadığım ve yalnız olduğum zaman daha çok iş başarıyorum.					
28	Başarmak için olan yeteneğime güvenim sonsuzdur.					
29	Ortadan kaldıramayacak korkularım ve zayıflıklarım vardır.					
30	Yeni ve denenmemiş koşullarla başa çıkma yeteneğimden şüphe ediyorum.					
31	Çoğunluğun görüşlerine karşı kendimi savunmakta zorlanırım.					
32	İşlerin yapılış şeklini değiştirmekten kaçınırım.					
33	Diğerleri çevresinde olan şeyleri sıra dışı bir şey olarak görmezken, ben bu durumlardan iş fırsatları yaratabilirim.					
34	Marifet ve becerilerimle zorlukların üstesinden gelebilirim.					
35	İşleri yapmanın her zaman yeni ve daha iyi yolları olduğuna inanırım.					
36	Yeni, değişik ve hatta çılgınca fikirler üretmekte bile çok zorlanırım					

Ek 3. Etik Kurul Kararı

Evrak Tarih ve Sayısı: 22/03/2017-193196

T.C.

FIRAT ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ

Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu

Sayı :97132852/050.01.04/

Konu :Yrd. Doç. Dr. Rifat BİLGİN (Yük. Lis. Öğr. Erol KILIÇLI)

GİRİŞİMCİLİK VE YENİLİK YÖNETİMİ ANABİLİM DALINA

İlgi :13/02/2017 tarihli, 186851 sayılı ve "Anketler" konulu yazı

Anabilim Dalınız Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Rifat BİLGİN yönetiminde, Yük. Lis. Öğr. Erol KILIÇLI'ya ait "Üniversitede Öğrenim Gören Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimlerini Etkileyen Faktörleri Belirlemeye Yönelik Bir Alan Araştırması: Aksaray Üniversitesi ve Şırnak Üniversitesi İİBF İşletme Bölümleri Örneği" konulu çalışma ile ilgili Etik Kurul Kararı ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

c-imzalıdır.
Prof.Dr. Mustafa KAPLAN
Kurul Başkanı

Not : Araştırmacıların TÜBİTAK'a yapılacak başvurular için, tüm üyelerin ıslak imzalarının bulunduğu etik kurul kararını talep etmeleri gerekmektedir.

EK :

Etik Kurul Kararı 1(bir) sayfa

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu Başkanlığı

ETİK KURUL KARARI

TOPLANTI TARİHİ	TOPLANTI SAYISI	KARAR NO	ÇALIŞMACININ ADI SOYADI
16.03.2017	05	14	Yrd. Doç. Dr. Rifat BİLGİN

KARAR

“Üniversitede Öğrenim Gören Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimlerini Etkileyen Faktörleri Belirlemeye Yönelik Bir Alan Araştırması: Aksaray Üniversitesi ve Şırnak Üniversitesi İİBF İşletme Bölümleri Örneği” konulu çalışma etik kurulumuzda görüşülmüş olup; çalışmanın etik kurallara uygun olduğuna oybirliğiyle karar verilmiştir.

Prof. Dr. Mustafa KAPLAN (Başkan)			
Prof. Dr. Demet ÇİÇEK (Üye)	Bulunmadı	Prof. Dr. Figen DEVECİ (Üye)	İmza
Prof. Dr. Erdal TAŞKIN (Üye)	İmza	Prof. Dr. Nuri GÖMLEKSİZ (Üye)	İmza
Doç. Dr. Funda GÜLCÜ BULMUŞ (Üye)	İmza	Doç. Dr. Süleyman İLHAN (Üye)	İmza
Doç. Dr. İrfan EMRE (Üye)	İmza	Doç. Dr. Sebahattin DEVECİOĞLU (Üye)	İmza
Doç. Dr. Özge HANAY (Üye)	İmza	Yrd. Doç. Dr. Nurhan HALİSDEMİR (Üye)	Bulunmadı
Yrd. Doç. Dr. Taner YILDIRIM (Üye)	Bulunmadı	Yrd. Doç. Dr. Mehmet TUZCU (Üye)	Bulunmadı

ÖZ GEÇMİŞ

Adı Soyadı	Erol KILIÇLI
Doğum Yeri	Bayburt
Doğum Tarihi	19/01/1983
Medeni Durumu	Evli

Öğrenim Durumu

İlköğretim	Demirözü İlköğretim Okulu
Ortaöğretim	Bahir Necati Sorguç Y.İ.B.O
Lise	Sağlık Meslek Lisesi / Bayburt
Lisans	Bakü Devlet Üniversitesi Uygulamalı Matematik Bölümü / Azerbaycan
Yüksek Lisans	Girişimcilik ve Yenilik Yönetimi Anabilim Dalı / Fırat Üniversitesi (Devam)
İş Deneyimi	Öğretim Görevlisi- Şırnak Üniversitesi Şırnak Meslek Yüksekokulu Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı Bölümü (2013- ....)